

БЛАГОВІСНИК

1. 2015

Тема номера:

Як довіряти Богові в складні часи?

Графік суєти

Ти...

Бурхливо вирує
Невпинний потік Великого міста...
І в ньому
Стрічаєш безліч людей,
З якими вітаєшся
Тільки тому,
Що їхній щільний графік суєти
Перехрещується з твоїм.

Ти не знаєш

їхніх імен, їхніх доль,
Тобі не болять їхні болі.
Та й, напевно кажучи,
Тобі до них байдуже...
Одне лише єднає вас:
Розклад —
Одночасний графік суєти.

Він

...Бурхливо вирує
Безмежний потік гріховного світу.
І в ньому
Мільйони... самотніх і байдужих.
Та до кожного
Вітається Той,
Чий графік, хоча й не мав би,
Але перетинається з нашим.

І Він знає

Долю кожного, його біль...
Кожне ім'я карбувалося
На його долонях ржавими цвяхами.
І єдине роз'єднує з Ним:
Розклад —
Наш безглуздий графік суєти...

Ольга МІЦЕВСЬКА

У номері:

Тема номера:
**«Як довіряти Богові
у складні часи?»**

- 2** Михайло ПАНОЧКО. Церква та суспільство: виклики часу
- 4** Михайло ЧЕРЕНКОВ. «Велике повернення»?
- 6** Сергій ВІТЮКОВ. Як пережити складні часи?
- 10** Стюарт ОЛІОТТ. Вистояти наодинці
- 12** Василь ПАЛАМАРЧУК. Віра, загартована стражданнями
- 15** Том ФЕРСТ. Що говорити людині, яка страждає?
- 18** Філіп ЯНСІ. Страждання в тіні сумнівів
- 22** Ростислав МУРАХ. Бог долин
- 25** Рональд ДАНН. «Неточна» подача
- 26** Капеланство: на передовій духовної війни
- 30** Микола Храпов: у пошуках щастя втраченого життя
- 33** Микола ХРАПОВ. За що?
- 34** Зустріч із цікавою людиною. Віктор ХРИПТА
- 38** Поетичне слово. Ольга МІЦЕВСЬКА
- 40** Олександр ТРЕТЯК. «Я вирішив не радитися із спеціалістами, а радитися з Богом»
- 44** Дмитро ДОВБУШ. Слов'янськ: життя на рубежі
- 47** Вадим ВУС. Зцілюючи тіло й душу
- 50** Ярослав ЛУКАСИК. Сім принципів молитви за країну
- 52** Гоніння на християн
- 53** 1000 кульок
- 54** Новини, хроніка, події

**У номері використані фото Юрія Вавринюка,
Віктора Мокійчука, Галини Вавринюк
та інтернет-ресурсів**

Благовісник

Щоквартальне видання
Церкви християн віри євангельської України

№ 1 (87) 2015

Редколегія журналу:
М. Паночко, М. Синюк, В. Онищук,
Є. Мельничук, Є. Абрамович, В. Паламарчук,
О. Міцевська, В. Мартинюк,
Д. Довбуш, Ю. Троць

Головний редактор: Юрій ВАВРИНЮК

Адреса редакції:
вул. Вороніхіна, 14а, м. Луцьк, 43020

Телефони:
(0332) 78-99-85, (0332) 25-44-06
098 83 27 611, Факс: (0332) 78-97-98
E-mail: blagovis@gmail.com

www.blag.org.ua

Розрахунковий рахунок
26000232440001, МФО 303440
в КБ "Приватбанку" м. Луцьк, код 23253886

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 3574 від 30.11.98

Над номером працювали:
Віктор МОКІЙЧУК, Ольга МІЦЕВСЬКА,
Василь МАРТИНЮК, Володимир ШОЛОМ,
Наталія КОРНІЙЧУК, Дмитро ДОВБУШ

Представник журналу в Канаді:
Anatoliy Koren, 1764 Dingman Dr.
London, ON, N6N107 Canada
тел. (519) 685-99-88

Надруковано

естеро
ПОЛІГРАФІЧНА ФІРМА

Тел. 068-22-62-444

Наклад 3300 примірників

*При передруку посилання на «Благовісник»
обов'язкове.*

*Редакція не завжди поділяє думки авторів
матеріалів, що друкуються.*

*Надіслані матеріали не рецензуються і назад
не повертаються.*

Актуально

Церква та суспільство: виклики часу

Михайло ПАНОЧКО

Погляд у минуле

«Ви сіль землі», — сказав Христос у Нагірній проповіді. Минуло два тисячоліття, і слова Христові ні на йоту не втратили своєї актуальності. Церква як інституція Божа, як живий організм, який народився від Божого Слова і Духа, вже починаючи від першого століття реагувала на різні виклики. Чи це було за часів Нерона — гоніння, чи за часів Діоклетіана — переслідування й знищення християнської літератури. Тюрми, заслання, амфітеатри — що тільки не пережили люди, які вирішували йти за Христом. І, власне, історію творили люди, які належали до Церкви Христової.

Своїми вчинками, поведінкою вони впливали на людей. Навіть коли в амфітеатрах звірі розривали наших братів і сестер, вони поводитися так, що людей вражала їхня стійкість і віра. Римляни наверталися до Бога. Та благодать, яка була на людях віри, впливала на різні верстви людей. Чим більше було переслідувань, тим більше ставало віруючих людей. І така тенденція прослідковується протягом двох тисячоліть.

Історія свідчить, що коли в Римській імперії християни отримали більше свободи, але настав сильний економічний занепад, лютували епідемії, голод, — тоді вони простягали руку допомоги прокаженим, голодним-холодним. Вони реагували на виклики, які б ті не були, незалежно від масштабу й напрямку: політичного, соціального чи морального. Роль Церкви завжди благотворно впливала на суспільство. І тим самим виконували слова Христові — «ви сіль землі».

У той час, коли мільйони людей були в розпачі, у глухому куті, у розчаруванні, розбиті душею, коли їм ніхто

не міг допомогти: ніякі реформи, імператори чи царі, — цю руку допомоги простягала Церква.

Ми маємо тільки деякі історичні фрагменти, які описують поведінку людей віри. Повна історія записана на небі. А таких праведників, я вірю, є тисячі, мільйони. І в усіх них, хоч вони жили в різні епохи, віки та системи, був один дух — вони плакали з тими, хто плакав, вони розділяли горе з тими, хто переживав. Вони підставляли своє плече. Як написано, щоб ми носили тягарі один одного й таким чином виконали закон Христов. У цьому одне з призначень Церкви. Ми розуміємо, що основне призначення — проповідувати Боже Слово, щоб спаслися грішники. Але, крім проповіді Євангелії, є практичний бік Євангелії, який не менше, ніж слово, допомагає завойовувати серця людей.

Виклики сьогодення

Та повернімося в XXI століття. Ситуація в нашій країні кинула виклик усім, хто називається християнином. І я вірю, що це допущено Богом. Ця ситуація дуже яскраво показує, хто є хто. Хто на чому будує, як будує, хто як реагує. Але ми не повинні тут полемізувати на тему: «Хто? Як?» з осудженням та з докором. Це не функція Церкви. Наша роль, як солі для землі, — впливати на обставини, впливати на людей, які сьогодні переживають біль, тривоги й розчарування. І тому я глибоко переконаний, дивлячись у Боже Слово, що Церква має бути не вчорашньою і не завтрашньою, вона має бути сьогоднішньою — живою. Біблія каже: «Сьогодні, як почуєте голос Його, не робіть затверділими серцець ваших».

Ті християни, які реагують на виклики сьогодення, достойні називатися людьми віри. Не проголошувати якихось політичних гасел, не чинити впливу на якісь рішення державних мужів — ми до цього не покликані. Ми маємо знати свою нішу, яку нам належить зайняти, і достойно виконати свою роботу. Тобто відреагувати на те, що ми зараз маємо в нашій країні. А маємо ми біль, тисячі покалічених людей, сотні тисяч переселенців. Ми бачимо дітей-сиріт, яких не мають де прихистити, вдів, зруйновані села й міста. Бачимо загрозу, яка нависла над нашою країною.

Наші дії

Кожен з нас у певний час запитує себе: «Що робити?» Хтось, можливо, думає: «Треба виїжджати, щоб уникнути тих переживань, того лиха, яке може бути ще більшим в Україні». Хтось, можливо, вважає, що це не наша справа: «Ми перечекаємо, а далі буде видно». Хтось осуджує: «Не треба в оце втручатися».

Звичайно, кожен має право на думку, і ми не засудуємо нікого, але Господь питає нас, коли ми станемо перед Ним: «Що ви зробили в той час, коли людям була потрібна допомога?» В Євангелії написано, що Господь у день суду скаже: «Я був голодний, ви дали мені їсти. Я був нагий, ви мене одягли». І люди запитують: «Де ми тебе бачили, Господи, і допомогли?»

Я б не хотів бути в числі тих, хто не бачив. Не бачив горя й болю, хто не співчував пораненим, покаліченим, голодним, холодним, заплаканим. Саме для того Господь дав нам Свого Святого Духа і Своє Слово, і вони дуже яскраво, відкрито навчають нас, як мають ставитися віруючі люди до того, що відбувається в Україні. Тому я вдячний Богові, що Церква Христова в Україні відреагувала згідно з Писанням. Тисячі тонн продуктів, одягу, ліків, фінансова допомога (для закупівлі хліба) — усе, що було потрібно людям, наші брати-служителі, яких у народі називають волонтерами, доставили й дотепер доставляють у Донецьку й Луганську області.

І там, на місцях, наші церкви в Красноармійську, Слов'янську, Краматорську, Кремінній, Северодонецьку отримують допомогу й везуть її людям далі. Це доказ того, що Церква в Україні здорова, зряча, чутлива серцем до болю свого народу. Ми йдемо вслід за Ісусом, Який дуже реагував на біль людей, і вся Євангелія каже, що Він поніс наші болі.

Капеланство

Важливо також підкреслити те нове, із чим ми не стикалися раніше, — це служба капеланів... Капелани в цілому світі визнані як військові священники. Ми не вчили, не готували таких людей, бо не знали, що така буде в нас ситуація. Але більше двадцяти братів відреагували на цей виклик часу й поїхали в зону АТО. Без зброї. Для того, щоб словом Євангелії, порадою, молитвою, добрим ділом підтримати тих, хто захищає незалежність своєї країни, хто виконує свій обов'язок згідно з чинним законодавством, і не тільки, бо за покликом серця поїхали й багато добровольців. І наші брати не зброєю, але Словом Божим, молитвою, співчуттям, духовно та морально підтримують тих, хто сьогодні стоїть на рубежах цього фронту.

Це була спонтанна реакція християн на нові виклики часу. Та я бачу й вірю, що це від Бога. Бо ті люди, які дивляться смерті в очі, поранені, травмовані, пригноблені дуже потребують Христа. Слово Боже несе з собою вітиху, розраду... І, власне, у тих бліндажах, у тих окопах люди, можливо, перший раз у житті моляться, шукають стежину до Бога. І хтось має спрямувати їх, вказати на той об'єкт, на який вони могли б опертися своєю вірою, — на Ісуса Христа, на Його Слово, на Бога, Який усюди присутній, у руках Якого життя кожної людини.

Якщо не я, то хто?

Обставини, що склалися в Україні, виявили, що тут є люди, які дійсно люблять Бога, бояться Його, шанують; люблять свою країну, свій народ і доводять це словом та ділом, стаючи «сіллю для землі». Сіль була потрібна не тільки в першому столітті, чи в десятому, чи дев'ятнадцятому. Сіль має діяти у XXI столітті ще більше! Тому що атаки ворожі більш витончені, більш жорстокі. І протистояти оцій лавині неправди, жорстокості, людиноненависництва може тільки Церква Христова. Це — наша місія. Це повинен збагнути кожен християнин і поставити собі запитання: «Якщо не я, то хто?»

Естер стала дружиною царя не тому, що це престижно і славно. У цьому був Божий план — вона мала вплинути на ситуацію в країні тоді, коли виникла загроза знищення цілої нації. Як людина, вона боялася смерті, і це природно, але на карту була поставлена доля цілого народу. Тому Естер — вона як прообраз Церкви — ризикує своїм життям, комфортним, красивим, із усіма умовами, і робить крок віри, кажучи: «Як вмерти — помру, але піду!» За доброю порадою свого дядька Мордехая вона наважується піти до царя, хоча не впевнена, що залишиться живою. На царя вплинула її поведінка, її героїзм, її рішучість...

І ось правильна реакція на виклик робить величезні зміни в масштабі цілої країни. Господь ламає ворожі плани через правильну реакцію Естер. Вона вплинула на царя своєю поведінкою, своєю лагідністю, своєю мудрістю. А ще за неї молилися сотні тисяч, може, мільйони — і Бог був з нею.

Хай же Бог благословить усіх віруючих зрозуміти важливість нашої місії в країні в час нашого життя: що ми можемо зробити доброго для людей, для Бога, для церкви. І коли в нас будуть правильно розставлені пріоритети, коли в нашому серці буде Дух Божий — Він завжди дасть підказку, натхнення, як відреагувати на виклики часу. І це буде приємно й угоднo Богові. Нас можуть засуджувати люди, критикувати й зневажати. Але час розставить усе на свої місця.

Ісуса також не розуміли: «Чому Він там сидить?», «Чому Він з тими розмовляє?», «Чому Він з тими їсть?» Але Христос реагував на біль і страждання людей. Не тільки фізичні, але й духовні. Він сказав, що не здорові мають потребу в лікареві, а хворі. І йшов туди, де горе, де біль, де люди зв'язані гріхом. Його місія була розв'язувати, звільняти, давати прозріння, утіху, благословення... Але не всі це зрозуміли і не всі покорилися тому, що їм пропонував Господь.

Так і тепер — є частина віруючих людей, які ходять у церкву, але їм не болять чужий біль, вони думають тільки про себе, може, про свою сім'ю. Таке вузьке мислення не відповідає Євангелії. Так мислили коринтяни, яким Павло сказав: «Розширте свої серця. Бо у ваших серцях тісно».

Я впевнений, що коли Господній Дух і Боже Слово будуть перебувати в нас, і ми будемо покорятися Йому, наше серце буде чутливим до болю, страждань, викликів, бо який Христос — такі й Христіві.

«Велике повернення»?

Християнський фактор в подіях року, що минув

«Велике повернення». Саме так, без знаку питання, називається книга Віктора Єленського, яка вийшла у світ у кінці 2013 року. Релігієзнавець описав процеси активізації релігійного фактора в політиці та міжнародних стосунках. На фоні подій «революції гідності» й російсько-українського конфлікту книгу можна назвати знаковою і частково пророчною. Я ж хочу доповнити метафору «повернення» метафорою

ти роком «повернення» та «зустрічі». Повернення релігії в публічний простір. Зустрічі релігійного та громадянського суспільства. Зустрічі конфесій між собою.

Повернення завжди пов'язане із зустріччю. «Святе місце порожнім не буває». Повертаючись до активної суспільної ролі, Церква зустрічає громадянське суспільство, яке її випередило, проявивши трохи більше свідомості, відповідаль-

ний альянс «уніатів, розкольників та сектантів».

Знаки повернення та зустрічі можна бачити повсюди. У служінні священиків і мирян усіх конфесій на Майдані (ця історія прекрасно задокументована в книзі «Майдан і Церква» (під редакцією Людмили Филипович, Оксани Горкуші та Віти Титаренко). У принциповій та послідовній позиції Всеукраїнської Ради Церков та релігійних організацій. У «духовних сотнях» капеланів найрізноманітніших церков. У добродійній та духовній підтримці захисників, постраждалих, біженців.

Є й більш конкретні прояви «повернення» та «зустрічі». Кримські татари відкривали свої мечеті християнам, яких окупаційна влада позбавила храмів. У найскладніший час спікером парламенту й фактичним Президентом був «кряканий пастор», баптист Олександр Турчинов. Директором Департаменту в справах релігій та національностей Мінікультури став відомий «автокефаліст» львів'янин Андрій Юраш.

Очевидні зміни в структурі та душі політики, конфесійних впливах, характері зв'язків, політики та релігії. Президент — православний, прем'єр — греко-католик, секретар Радбезу — баптист, спікер — самі знаєте.

Є в цьому щось більше, ніж повернення та зустріч. Тут помітна нова якість стосунків, готовність не просто зустрітись, але й жити й працювати разом.

У той же час «повернення» Церкви в публічний простір може бути «великим» тільки при узгодженій політиці основних конфесій. «Повернутися» можна тільки разом. Поки що узгодженості не видно. Найкрупніша конфесія (УПЦ) не хоче ділити лідерство з іншими, демонструє неготовність до «зустрічі» з «уніатами, розколь-

«зустрічі», а також поставити під сумнів велич події «повернення» — не те, щоб я був проти, але просто заради проблематизації.

Щодо релігії метафора «повернення» використовувалася давно, особливо в останні п'ятдесят років. В основному про це говорили західні соціологи. Класичні приклади — ісламська революція й американський протестантський фундаменталізм. Більш свіжий матеріал — «політичне православ'я» в Росії й «арабська весна».

Процеси «повернення» були помітні й у пострадянській Україні, але розтяглися в часі й не відрізнялися особливим динамізмом. 2014 рік усе змінив. Його можна назва-

ності, жертвовності, оперативності, рішучості.

Повернення стало можливим не тому, що Церква в результаті внутрішніх дискусій вирішила, повернутися, а тому, що її покликали на допомогу ті, хто вже був «там». Повернення і зустріч стали можливими в чітко визначеному місці — на Майдані, за межами церковних стін, на території біді й потреби.

Церква і люди нарешті зустрілися — в умовах протистояння суспільства і влади, а потім в умовах війни. Та й церкви нарешті зустрілися між собою, відчули свою неповнозначність і невимушену єдність у служінні людям. Неспроста в Москві піднявся галас про революцій-

никами та сектантами», більше того — нездатність досягнути хоча б внутрішнього проукраїнського консенсусу.

Воно й зрозуміло. Поки при владі «хунта», Церкві Московського Патріархату «повертатися» рано, тому новий предстоятель надає перевагу іміджу молитовника й мовчальника.

Разом із тим від церков чекають змін. Але далеко не всі церкви відкриті до цих змін і навіть у наявній відкритості є своя міра. Протестантам бракує рішучості й контекстуалізованого богослов'я. Київському Патріархату — місткої та миролюбної євангельської широти. Греко-католикам — всеукраїнського масштабу. УПЦ бракує всього й одразу.

Скласти б усе це разом — переваги й недоліки всіх церков — і «повернення» могло б стати великим. Суперечкам про канонічність і патріотизм, євангельськість та історичність кінця не буде. Майдан, а потім війна показали безглуздість цих суперечок.

Церква, яка була з народом у складний час, канонічна вже завдяки цьому факту, уже тим, що показала свою християнську солідарність та жертвовну любов. Складно назвати «сектантами» й «розкольниками» тих, хто були на одній барикаді чи в одному окопі, що моли-

лися спільною молитвою й взивали про допомогу до єдиного Бога.

Усе змішалось. Духовними лідерами Майдану й адвокатами громадянського суспільства стали «зловредні уніати». Найсміливішим обличчям російської агресії й палким проповідником українського християнства став «розкольничий і безблагодатний» Київський Патріархат. Холоднокровним і рішучим захисником країни виявився «кривавий пастор» Турчинов, вираженням популярності якого стала кампанія «Пасторе, повертайся!». Для «православної України» (пора з цією міфологемою розпрощатися) ці факти стали прецедентами. Українське християнство збирає себе, складаючи розмаїття разом, пізнаючи в ньому різні образи єдиної Церкви.

Церква повертається до себе і повертається до людей, цей процес двоєдиний. Змінюючись у собі, Церква «повертається» у світ, який змінюється, й суспільство, що оновлюється. Сотні тисяч українців, які пройшли через Майдан, стали основою цілої армії «добрих самарян». Сьогодні волонтерський рух охопив усю Україну й українців за її межами. Волонтери тримають на собі всю країну — утримують армію, турбуються про поранених, допомагають тим, хто має потребу,

об'єднують небайдужих, мобілізують сили та ресурси. Їх складно розібрати по конфесіях. Вони сповнені християнського духу, але далеко не завжди воцерковлені. «Добрі самаряни» — і допомога, і виклик Церкві. Допомога тому, що роблять безсумнівно добрі справи. Виклик тому, що не вписуються в конфесійну структуру, самостійні й критичні до релігійних інститутів.

Повернення релігії в публічний простір триває. Очевидно, що минулий 2014 рік став у цьому процесі роком переломним. Залишається питання, чи можна назвати це повернення «великим». Неймовірні можливості релігійного впливу мають свій зворотній бік — надто високу вимогливість суспільства, високі проценти кредиту довіри, до часу стримуваній страх розчарування. Як ніколи багато небезпек, як ніколи багато можливостей. Уже можна говорити про «повернення», але ще рано називати його великим. Залишається сподіватися, що 2015 рік дозволить надіям зміцнитися, що динаміка міжцерковної та церковно-суспільної взаємодії, яка намітилася нині, перестане дивувати й стане звичною.

Михайло ЧЕРЕНКОВ

Тема номера

Як пережити складні часи?

Сергій ВІТЮКОВ

Реакція на труднощі

Наше життя сповнене не тільки радощів. У ньому є труднощі, хвилювання та кризи, як особисті, так і більш загальні. Християни по-різному реагують на них. Хочу виділити три найбільш виражені реакції.

Перша реакція полягає в тому, що люди закриваються щодо Бога. Вони просили щось у Нього, а Він не відповів. Свою образу ці люди виражають тим, що відвертаються від Господа і йдуть від Нього, ухиляючись від Його любові. Вони шукають утіху в алкоголі, порнографії та інших пороках, які не приносять миру в їхнє серце. Так зазвичай реагують незрілі християни.

Є інша категорія християн, яких страждання наблизили до Бога. Вони повністю відкрилися й стали ближче до Нього. І, що цікаво, вони кажуть: «Слава Богу, що це сталося. Я багато від чого звільнився, і моє серце вільно поклоняється Богові». Такі люди дивляться на світ новими очима, розуміючи, що багато без чого можна прожити.

Але, на мою думку, найбільша категорія християн, стикаючись зі стражданнями, потрапляє в таку категорію: вони закривають своє серце для Бога, але продовжують йти за Ним. Це стан, коли серце закрите, а ззовні робиш те, що завжди: ходиш у неділю на зібрання, платиш десятину, молишся, навіть робиш щось для Нього. Я вважаю, що це один із найбільш руйнівних станів, коли людина йде за Тим, від близькості з Ким вона себе відділила. Серце такої людини поступово стає затверділим, кам'яним, холодним та жорстким. Для таких християн їхнє християнство міститься в одному слові — «треба». Вони йдуть за Богом через внутрішній тиск, а не тому, що їхнє серце вабить їх.

Можна бігти з двох причин: коли щось вабить нас або коли підштовхує. Бог вабить нас. Але ми іноді себе змушуємо. Це непогано для початку. Але коли наше серце закрите для Бога, і ми служимо Йому тільки тому, що так треба, — наше серце в певну мить стане жорстким і до себе, і до інших людей.

Апостол Павло в Посланні до римлян запитує: «Що нас розлучить від любові Христової?» (Рим. 8:35).

І сам відповідає на це: «Бо я пересвідчився, що ні смерть, ні життя, ні Анголи, ні влади, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні вишина, ні глибина, ані інше яке створіння не зможе відлучити нас від любові Божої, яка в Христі Ісусі, Господі нашім!» (Рим. 8:38-39). Тут Павло окреслює не лише зовнішні обставини, але й внутрішні, не тільки у видимому світі, а й у невидимому, які впливають на нас. Але вони не відлучають нас від Божої любові.

Та в нашому житті буває всяке. Й іноді ми закриваємося для Бога. І починаємо, як Йона, виконувати Боже завдання із закритим, озлобленим і навіть розлюченим серцем. Але зрозумійте, що християнство — це не тільки праця. Християнство — це передусім стосунки. І наші справи повинні витікати зі стосунків, а не бути замість стосунків. Коли ми когось любимо й відкриті для стосунків з ним, то все для нього робимо з радістю. Коли ж ми озлоблені й закриті, то, можливо, й виконуємо свій християнський обов'язок, але з неправильними почуттями.

Пригадайте Йону. Він приходить і благовістить у великому місті Ніневії. Ассирія на той час була одним з ворогів Ізраїлю, і Йоні, фактично, треба було йти до ворогів і свідчити їм, щоб Бог помилював їх. Мені здається, що Йона навіть хотів, щоб Бог винищив цей народ. Але Бог «натиснув» на нього і в череві кита правив до Ніневії. Бог звершує дивовижне пробудження в Ніневії. Усе місто зворушене. Навіть цар встає зі свого трону й падає ницьма перед Богом. Усі плачуть і впокорюються перед Богом. Усі, крім Йони. Він сидить на горі, дивиться на це місто і чекає, коли звершиться Боже Слово. Коли ж цього не сталося, пророк дуже розгнівався на Бога. Він каже: «Боже, я ж знав, що Ти помилуєш це місто, тому й утікав у Таршиш».

Йона виконав Боже завдання, але із закритим для спілкування серцем. І от що я зрозумів із цієї історії: наші стосунки з Богом повністю впливають на наші стосунки з людьми. Серце, закрите для спілкування з Богом, завжди буде закритим і для спілкування з людьми. Каїн образився на Бога, а вбив брата. Але на протигагу цьому апостол Павло,

який пережив безліч скорботи та страждань, образ та неприйняття, писав: «Ніщо не зможе відлучити від любові Божої...», «Наше серце відкрите для вас... в наших серцях вам не тісно». А ще: «Для всіх я став всім, щоб набути хоча б деяких».

Я сьогодні бачу дуже велику потребу у відкритих серцях. Люди шукають таких сердець, де б їм не було тісно. Сьогодні відкритих батьківських сердець потребують діти. Таких сердець потребують жінки й чоловіки. Таких сердець потребуємо ми, члени церков, у наших служителях. І саме таких сердець потребує сьогодні світ.

Хто винен?

Безліч проблем у нашому житті виникають раптово, несподівано. Хоча є й такі, яких ми чекали. Спочатку ми переживаємо шок, потім запитуємо себе: «А хто ж винен?» Причини можуть бути різноманітні: ми самі, наші прогріхи, інші люди. Наші проблеми можуть бути наслідком того, що ми живемо в гріховному світі; іноді нас атакує диявол, а деякі проблеми допускає й Бог.

Звичайно, нормально запитати себе: «А може, я в цьому винен?» І виправити те, що залежить від нас, покаятися у своїх гріхах. Це правильне питання, і з нього найкраще почати аналізувати ситуацію, у яку ми потрапили.

Ми ж навпаки реагуємо, як реагував Давид спочатку, — просто викручуємося, намагаючись не брати на себе відповідальності за те, що відбувається. Давид викручувався десь біля року. Це був найскладніший період його життя. Він казав: «Коли я мовчав, спорохнявіли кості мої в цілоденному зойку моєму, бо рука Твоя вдень та вночі надо мною тяжить...» (Пс. 32:3).

Деякі люди впадають в іншу крайність: вони беруть всю відповідальність і всю вину на себе. Такою була поведінка Юди. Такі люди, не бачачи Божої благодаті за самобичуванням, впадають у депресію і, знищуючи самі себе, втрачають бажання жити. Совість таких людей непомірно мучиться, бо вони беруть на себе відповідальність за те, за що не відповідають.

Важливо брати на себе відпові-

дальність. Але, розкаюючись у своїх гріхах, слід зважати й на Божу милість та Його благодать. Наше розкаяння й Божо благодать — це дві складові частини процесу покаяння. Юда й Петро — обоє зрадили свого Вчителя. Але їхня реакція на те, що відбулося, була різною. Юда лише картав себе й зрештою повісився, а Петро, усвідомивши свою провину, звернувся до Господа, отримав прощення і вірно служив Йому багато років. Він знав Божу благодать і навіть у такому стані не закрився для Бога, і прийняв Боже прощення.

Ще однією складністю у стражданнях є те, коли нас починають атакувати люди. Ми всі часто робимо таку ж помилку, яку зробили друзі Йова. Те, у чому вони звинувачували Йова, захищаючи, до речі, Бога, можна вмістити в одну фразу: «Якщо в тебе є проблема, то є й гріхи. І чим більше проблем, тим більше гріхів». Отже, міра проблем є мірою гріхів. Іноді це правда, але не завжди. Йов насправді був кращим від усіх, хто жив на землі, але йому так багато страждань довелося пережити! І в Писанні є безліч інших прикладів, коли кращі люди страждали набагато більше, ніж ті, хто коїв гріх. Відрізняється лише причина та мета їхніх страждань. У перших гріх — причина страждань, а наслідок — відплата й виправлення. Та коли Бог допускає щось у життя кращих, то Його мета — звеличення.

Але з людського боку проблема в тому, що ті й інші страждають однаково. І нам буває складно відділити одне від іншого. Тому не спішіть судити про гріховність людини за кількістю її страждань, навіть якщо такий висновок напрошується сам собою.

Тому якщо ви не знаєте істинної причини страждань людини, то краще покладіть перст на уста свої і помовчіть разом із нею, аніж несправедливо звинувачувати її.

Легко проголошувати: «Живий Господь, Який дав мені перемогу!» Але набагато складніше сказати так, як Йов: «Як живий Бог, відкинув Він право моє, і душу мою засмутив Всемогутній». Він визнає Бога живим і Всемогутнім і попри всі страждання продовжує покладатися на Нього. Можливо, саме це й є найви-

щим сповіданням віри.

Часто нам тлумачать Книгу Йова як книгу людської стійкості, витризалості, довіри. Я, чуючи такі проповіді, вважав Йова напівбогом, а себе ницим і негідним. Але коли я повністю уважно й неупереджено прочитав Книгу Йова, то зрозумів, що лише кілька розділів демонструють непереможність Йова. Переважна частина цієї книги показує нам боротьбу цього чоловіка, його суперечки з Богом, бунт, агонію, гнів та навіть, можливо, невірство. Поглянувши на Книгу Йова з такої позиції, я відчув, як це близько до того, що ми іноді переживаємо. Саме в цьому й є істинна суть Книги Йова: агонія звичайної людини з усіма притаманними їй емоціями та амбіціями, підйомами та спадами, яка все ж не закрилася для спілкування з Богом. Він проклинає день, коли народився, гнівається на друзів, жалкує за втраченим, сумує за минулим, з острахом дивиться в майбутнє, викликає Бога на суд... Та в усьому цьому не закривається від Нього, не втрачає надії на Бога. І в цьому перемога Йова.

Сенс страждань

У Книзі Йова всі говорять про Бога і єдиний Йов говорить до Бога. Він єдиний молиться. Читаючи слова його молитви, я не раз думав: «О, як це різко й категорично!» Але як Бог відповів на його запитання? А ніяк! Я дослідив Біблію від Буття до Об'явлення, намагаючись зрозуміти суть страждань людини. І найбільш об'ємні роздуми на цю тему є саме в Книзі Йова. І там немає відповідей на те, чому людина страждає. Бог показує, як кози народжують, як закладалися основи світобудови. Він оповідає про левіафана, про небо, зорі, землю. Таке відчуття, що Творець насолоджується Своїм творивом і закликає Йова насолоджуватися цим тоді, коли той черепком шкребе своє тіло.

У чому ж полягала відповідь Бога? Він запитав Йова: «Ти можеш це зрозуміти?» Йов каже: «Не можу!» — «То як ти хочеш зрозуміти щось більше, якщо не розумієш меншого. — А далі підсумовує. — Я — твій Батько». І ці слова зворушують серце Йова. Він розкаюється перед Бо-

гом і відкривається Йому повністю. І в цьому перемога цієї людини.

Звичайно, коли в нашому житті є труднощі та проблеми, ми хочемо, щоб Бог відповів на них. Не знаю, як вам, а мені хочеться, що Бог потужно втрутився і вчинив чудо. Хочу одразу ж сказати: я вірю в Бога чудес, у Бога, Який здатний усе вирішити в дивний спосіб, сказавши навіть бурі владні слова: «Затихни, перестань!» Я думаю, кожен в житті переживав такий момент, коли волав до Господа — і Він відповідав, наставляла тиша в серці. І ми просто здивовано казали: «Боже, який Ти великий та всемогутній!»

Але не завжди так буває. Іноді ми молимося, а відповіді немає. Тоді ми починаємо просити в Бога надприродної сили, щоб бути вище від того, з чим ми стикнулися. Як Петро просив: «Боже, дай мені йти по хвилях». І Бог іноді дозволяє. Іноді, натхненні Його помазанням, ми здатні простувати над проблемами, радіти та поклонятися Богові щонайменше тоді, коли пильно дивимося на Нього.

Але й це буває не завжди. Я недавно чув у проповіді: «Не бійтеся, коли ви потрапите в лев'ячу яму. Бог звільнить вас звідти!» Але не погодився з цим. На одного врятованого з лев'ячої ями стільки припадає з'єдених левами християн! На трьох звільнених з печі огненної стільки припадає заживо спалених! А на одного зціленого стільки померлих від хвороб!

Які в тебе стосунки з Богом?

Коли ми приходимо до Бога, то важливо не лише те, що Він дає нам, а й те, Ким Він є. Дехто спілкується з Ним на рівні обрядів: виконав певні дії — значить послужив Богу. І все. Є рівень стосунків з Богом на рівні діл. Якщо Бог робить щось добре в нашому житті, то Він добрий. Якщо ж ні — то ми засмучуємося і ображаємося. А якщо Він робить те, що нам не подобається, то ми взагалі обурюємося. Це дитинство.

Чому ізраїльтяни, старші 20 років, не пройшли через пустелю? Є декілька причин. Але одна з них полягає в тому, що вони так і не вирости з рівня: «Дай-дай-дай!» І тільки Господь переставав давати, вони

обурювалися, ображалися і не хотіли йти далі. Вони йшли не за Господом, а за своїми бажаннями. Вони були готові брести туди, де були повні котли їжі.

Я захоплююся Йовом, який у старозаповітні часи, коли ще не було навіть Закону, проголошував істини, які, по суті, були новозаповітними. Звідки він знав їх? Він пізнав серце Боже і таким чином зрозумів, чого хоче Бог. Чому Давид був мужем по серцю Божому? Тому що він проникнув у серце Боже і там зрозумів багато новозаповітних істин, як от: «Жертви та приношення (а я б міг дати їх Тобі!) Ти не захотів. Але жертва Богові — зламаний Дух». Це могла говорити тільки та людина, яка знала серце Боже.

Мені так хочеться, щоб ми, які знаємо Бога на рівні діл, могли пізнати Його й на рівні шляхів і ще більше на рівні знання Його серця, Його характеру. Якщо ми маємо такі стосунки з Богом, тоді Його діла в нашому житті залишаються десь далеко позаду. І не важливо вже багатий ти чи бідний, в славі чи безслав'ї,

процвітаючий чи відкинений. Не так важливо навіть сильний чи слабкий. Та ми маємо найголовнішу відповідь — Самого Бога та спілкування з Ним.

Поштовхи перед цунамі

Можливо, Бог у нас іноді щось і забирає. Можливо, іноді струшує нас. Щоб у нас залишилося менше тих цінностей, на які ми можемо покладатися. І щоб ми могли покладатися тільки на Нього.

Мені здається, що сьогодні дуже багато людей переживають труднощі як персонального характеру, так і загального. Але, наскільки я розумію пророцтва Біблії і особисті відкриття, то це тільки невеличкі поштовхи перед потужним цунамі.

Ми сьогодні очікуємо великого пробудження. Але, на мою думку, воно прийде на персональному рівні глибоких стосунків із Богом. Попередні пробудження приходили часто у вигляді потужних потрясінь, чудес та знамень. Можливо, Бог і тепер так явить силу. Але найголовніше: я хотів би бачити себе і тих, кому

служу, людьми, які особисто знають Господа від серця до серця, мають близькість із Ним і можуть сказати: «Та я знаю, що мій Викупитель живий, і останнього дня Він підійме із пороку» (Йов. 19:25). І навіть якщо мені здається, що Він атакує мене, я буду казати: «Живий мій Господь! І я прагну до Нього, незалежно від Того, чи видається Він мені прихильним до мене, чи ні!»

Апостол Павло, згадуючи труднощі, які доводиться долати, каже: «Але в цьому всьому ми перемаємо Тим, Хто нас полюбив» (Рим. 8:37). Тільки в Його благодаті ми сильні, тільки в Його благодаті ми красиві, тому що лише Його благодать може зробити в нас те, чого ми самі ніколи зробити не зможемо. Отже, підсумувати все сказане хоча словами апостола Павла, сповненими надії та Божої слави: «А Тому, Хто може зробити значно більш над усе, чого просимо або думаємо, силою, що діє в нас, Тому слава в Церкві та в Христі Ісусі на всі покоління на вічні віки. Амінь» (Еф.3:20-21).

В туманну ніч

Видимість нульова:
Місто окутав туман.
Боже, які слова
Мають бальзам для ран?

Не зрозуміти нам
Зла і трагедій суть.
Серед життєвих драм,
Господи, з нами будь.

О, незбагненна ніч,
Таїнством повна вщерт!
Стрілися віч-на-віч
Людське життя і смерть.

Хмари спустились вниз,
Мов потойбічний міст,
В царство хвороб і криз
З краю безжурних місць.

Світла мелодія сліз,
В ритмі — акцент на жаль.
Ангел від нас поніс
Душу в небесну даль

Мимо сріблястих хмар
В сяєві мезосфер.
Віри безцінний дар
Смерті ухвалу стер.

Виграна битва з битв —
З Богом душа жива.
За рубежем молитв
Інші в пісень слова,

Інший високий стиль
В крої священних риз.
Там не відомий біль.
В небі немає сліз.

А на Землі — туман,
Пошуки втішних фраз.
Звершує доля план,
Богом даний для нас.

Світлана КАСЯНЧИК

Стюарт ОЛІОТТ

Вистояти наодинці

«А Даниїл... славив свого Бога...»

Книга пророка Даниїла, 6:10-17

Що зробив Даниїл, довідавшись про підписання едикту, який не може бути відмінений?

Він учинив не так, як учинили б багато хто з нас. Ми піддалися б паніці або прореагували якимось іншим схожим способом. Якби хоч одне слово, подібне до тих, які були в царському декреті, виявилось узаконеним сьогодні, багато хто з нас став би поспіхом обходити до-

ми один одного або, сподіваючись емігрувати, кинулися б у найближчий аеропорт. Душі наші наповнилися б найгіршим із різновидів хвилювання.

Що ж зробив Даниїл? Він поведився як зазвичай, так, як це робив і перед тим. Він такий само непохитний, незворушний і незмінний.

Хоча обставини, безумовно, змінилися, вони не змінили чоловіка Божого. Він мав звичай три рази на день молитися Богові, стоячи перед відчиненими вікнами у бік Єрусалима. Довго пробувши у вигнанні, він

не забув ні міста, ні країни, яких його позбавили. Не забув він і про обіцянку Бога відновити Ізраїль і відбудувати Єрусалим.

Як же міг Даниїл молитися настільки відкрито? Хіба не велить нам Господь ввійти у свою кімнату, зачинити двері й таємно молитися своєму Небесному Отцеві? (див. Мт.6: 6).

Нам слід пам'ятати, що Даниїл займав важливий державний пост у східній імперії. Слуги, мабуть, снували по всьому його дому, і в нього не було можливості усамітнитися.

Він не міг тримати в таємниці свої релігійні обряди. Тепер же навколо ще й були шпигуни, які мали намір підглядіти, чи князь поклоняється Богові в період дії указу. Хоча Даниїл свої молитви ніколи не виставляв на показ, він ніколи й не тримав їх у секреті. Робити як зазвичай означало, що й тепер вони не можуть бути утаємниченими.

У точній відповідності з заведеним порядком, три рази на день Божий чоловік простягався ниць перед Богом. Загроза смерті не означала, що йому не потрібно чинити праведно. Праведність завжди залишається праведністю. Обставини можуть змінюватися, але Боже-ственні абсолюти не змінюються. Як уже підкреслювалося раніше, обов'язок, яким ми керуємося у своєму житті, полягає в тім, щоб навіть якщо небеса рухнуть на землю, робити те, що є правильним. Відповідальність за наслідки несе Бог.

Як же цей старик зміг зберегти таку стійкість, проявляти таку мужність і віру?

Такі риси не з'являються в житті людини раптово. Виробивши протягом свого життя звичку говорити злу «ні!», Даниїл мав силу знову робити це саме в настільки жакливі часи.

Знайти пояснення 11-му віршу ми зможемо, перечитавши спочатку вірш 8 першого розділу. Тоді чотирнадцятирічний юнак поклав «собі на серце, що він не оскверниться». У юності Даниїл відмовився зробити порівняно незначний гріх. З якими б гріхами не доводилося йому стикатися протягом життя, його відповіддю їм завжди була тверда відмова. Він привчив себе до неухильної дисципліни, яка зобов'язує казати «ні!» усьому гріховному.

Щодня кажучи гріху «ні!», ми стаємо більш здатними так само вчинити й наступного разу. Але вар-

то нам одного разу поступитися, і наша здатність чинити опір знизиться.

Вважаю, що справжнім левовим лігвом для Даниїла виявилася його спальня. Він знав, що, не послухавшись веління царя, буде пошматований дикими звірами й позбудеться життя. Але зате він не зречеться свого свідчення! Однак, як ми вже згадували, сатана воліє, щоб ми зберегли життя й втратили своє свідчення.

Отож, очевидно, що кожен раз, коли Даниїл ставав на свої коліна для молитви, він піддавався диявольським спокусам. Не важко собі уявити, які думки проносилися в його свідомості. «Чому ти не полегшиш свого становища? Подумай, яку посаду ти обіймаєш і якими привілеями користуєшся. Подумай про той вплив, який ти зможеш і раніше робити, якщо будеш дорожити своєю нинішньою посадою. Забезпеч своє майбутнє, не помолившись Богові протягом найближчих тридцяти днів. Навіщо жертвувати своїм життям заради короткочасної насолоди молитвою? Якщо хочеш, піднось молитви потай, у глибині своєї душі, але навіть робити це саме так, як ти завжди робив? ти обов'язково звернеш на себе увагу і втратиш усе. Невже молитва така важлива? Чи дійсно варто так чинити? Принаймні, ти міг би вирушити для вознесіння молитов туди, де найімовірніше тебе не побачать ні шпигуни, ні домашні. Навіщо тобі молитися у всіх на виду? Адже через якихось тридцять днів небезпека мине і ти зможеш поводитися так, як і раніше».

Ця спокуса відвідувала Даниїла вранці, у середині дня й увечері. Ймовірно, коли він думав про своє становище, в його думках пролітали тисячі переконливих доводів, що виправдовують відмову від того, що він завжди робив. Чи може

хто-небудь сказати, наскільки виснажливою була така щоденна, нав'язлива спокуса?

Є багато духовно міцних віруючих, яких неможливо зламати силою і раптовою спокусою, але при поступовому тиску їхній опір може слабнути. Відомий тактичний прийом диявола полягає в прагненні виснажити терпіння святих Всевишнього (див. Дан.7: 25). Він прекрасно знає, що крапля по краплі й камінь довбає. Тому, спокушуючи, він часто діє не різко й напористо, а витончено й м'яко. Він знову й знову пропонує те саме, поки не приверне до нього увагу. Він насаджує думку, що якийсь там гріх не тільки не принесе шкоди, але насправді може бути корисним. Будучи злом, він цілком здатний поставати у вигляді ангела світла. Найчастіше віруюча людина поступається натиску сатани – і її свідчення пропадає.

Але сатані довелося переконатися, що стосовно Даниїла його перевірена тактика абсолютно не має успіху. Тиск цієї щоденної спокуси став для вірного чоловіка Божого справжнім випробуванням. Саме це було для нього справжнім левовим ровом. І все ж щоразу він казав: «Ні!» «Він падав на свої коліна і молився та славив свого Бога, бо робив так і перед тим» (11).

Шпигуни виявили непохитну послідовність в поведінці Даниїла. Він залишився таким самим, як і раніше. Ніщо не позбавляло його спокою, він зберіг свою постійну твердість. Нам, безперечно, слід визнати, що його мужня відмова поступитися почуттю страху й піддатися витонченим пропозиціям диявола виявилася більшим дивом, ніж звільнення з пазів левів.

3 книги
«Устоять в одиночку»

**Сатана спокушує, щоб розбудити в нас все найгірше,
Бог випробовує,
щоб знайти в нас найкраще.
Мартін Де Гаан**

ВІРА, ЗАГАРТОВАНА

Василь
ПАЛАМАРЧУК

Як реагувати на життєві незгоди?

Як віруюча людина повинна реагувати на труднощі? Я не кажу про людину, яка просто вірить, що Бог є, а про ту, яка має близькі стосунки з Ним, знає Його особисто й народилася згори. Така людина повинна сприймати все вірою. Легше вірою сприймати добробут та зцілення. А вірою приймати те, що «багатьма скорботами ми ввійдемо в Царство Боже», що «ті, хто вірують у Нього, будуть гнані», і те, що «блаженний той, хто страждає ради Христа, а не як злочинець», набагато важче. Отже, усі ці слова не свідчать про те, що ми повинні пройти легкий шлях. Вони промовляють про те, що ми повинні пройти все, що нас чекає, з вірою та надією на Бога.

Я вважаю, що однією з найважливіших причин страждань є не те, що Богові хочеться завдати нам болю. Основне: як ми будемо себе вести, переживаючи цей біль. Страждання — це метод, за допомогою якого Бог нас очищає і відшліфовує

не лише для Царства Божого, але й для праці в Його винограднику. У Посланні до римлян написано: «Тіштесь з тими, хто тішиться, і плачте з тими, хто плаче». Декому важко радіти з іншими через заздрість. Плакати буває легше. Люди не стільки страждають за іншу людину, скільки емоційно проектують її страждання на себе. Коли ж емоції минають, такі люди можуть навіть засуджувати тих, хто страждає. Але плакати з тим, хто плаче, означає зрозуміти людину, яка страждає. І щоб отримати цю здатність, той, хто покликаний до служіння утішителя, зазвичай мусить пройти шлях страждання.

І такій людині, яка пройшла дорогою страждань, уже не треба казати, що вона повинна плакати з тими, хто плаче. Вона сама знає це. Наприклад, коли моєму синові було десь 12 років, я попросив його зробити щось біля хати. Він зробив те, що я сказав, але не все. Коли я запитав, чому він не закінчив діла, той відповів, що я не казав йому робити

того й того. Коли ж син одружився і клопотався будівництвом власного будинку, я одного разу прийшов до нього, коли він складав цеглу. Я запитав, пам'ятаючи цей випадок з дитинства: «Сину, чому ти це робиш? Хто тобі казав це робити?» Він здивовано звів брови й відповів: «Як хто? Та я сам бачу». Тобто людина, яка щось зробила власними руками, по-іншому оцінює те, що має. Так само й людина, яка пережила скорботу, здатна бачити біль інших.

Віра, загартована у стражданнях

У моєму житті було багато різних проблем. Поки ці проблеми стосуються чогось матеріального чи якихось інших незначних проблем, то вони сприймають як загальні. Але коли вони торкаються чогось більш глибокого: хворіють діти, дружина, помирають рідні, то це дуже сильно впливає на нас.

Одного разу, коли мені було 29 років, перед святом Пасхи захворіло троє моїх дітей на кір, а дружи-

СТРАЖДАННЯМИ

на обпекла кип'ятком ноги. Усі в хаті лежали. Тоді я стикнувся з ситуацією, яка мені видалася дуже складною. У моєї доньки Альони виникло ускладнення. Через проблеми з легенями їй було дуже важко дихати, і вона дев'ять днів нічого не їла. Я не знав, що робити. І у відчаї став обурюватися й запитувати в Бога: «Чому? За що?», хоча й розумів, що не настільки досконалий, щоб мене не було за що покарати. Але в складні моменти все-таки чомусь проривається те «за що?», особливо, коли ми відчуваємо себе не найгіршими людьми. У той момент я до рук взяв Євангелію і натрапив очима на уривок: «Чи хворіє хто з вас? Хай покличе пресвітерів Церкви, і над ним хай помоляться, намастивши його оливою в Господнє Ім'я, і молитва віри вздоровить недужого...» Я знав ці слова, але в ту мить вони були для мене відкриттям. Я поїхав до відомого брата Кузьми, він запропонував запросити ще Ізвук. Ми разом помолилися, брати помазали оливою мою доньку, і вона одразу розплющила очі й попросила їсти. Бог оздоровив за мить. Ця ситуація окрилила мене. Я вкотре зрозумів, хоча був переконаний у цьому й до того, що Бог великий, святий і всемогутній. У такі моменти піднесення, нам видається, що наша віра — як гора. Але коли ми знову стикаємося з якимись труднощами, то відчуваємо, що ця гора стає піщинкою. І саме з таких піщинок віри, які ми здобуваємо у стражданнях, формується наша довіра Богові. Саме страждання дають можливість піщинкам віри накопичуватися в нас. Таким чином ми зростаємо в мужа віри.

Коли та ж дочка Альона захворіла у 24 роки, я знову стикнувся з подібними запитаннями. Це вже минуло 22 роки від згаданого випадку. Хвороба була несподіваною, буквально за 2 місяці доньки не стало. Лікарі встановлювали діагноз, вагалися, але зрештою поставили такий, про який я згодом дізнався, що це неви-

ліковно. Це був такий удар, якого я не мав ніколи в житті.

Хоча проблем із здоров'ям в сім'ї було немало. Я сам із 19 років маю групу інвалідності. У мене були такі проблеми з хребтом, що я не міг встати. Бувало, що я не міг піднятися й самостійно йти. У такі миті я плакав від відчаю та власної безпомічності. Були й інші складні ситуації, але такого удару не переживав. Це було найважче в моєму житті.

Одного разу мені було пророцтво: «Ти пройшов долинами. Але тебе чекають ще важчі та ще більші долини, але Я — Господь, Який проведу». Тому я зміцняв доньку вірою в те, що вона буде зцілена. І вона казала про це іншим людям у лікарні. І навіть старші жінки, які лежали з нею, дивувалися, кажучи: «Така молода, а так вірить в Бога!»

Коли ж нам лікарі сказали, що шансів на одужання немає і ми можемо забирати доньку додому помирати, це було найважче, що мені довелося пережити. Я повинен був сказати про це доньці, тому попросив усіх залишитися в коридорі, щоб розмовляти з нею наодинці. До палати — 6-8 метрів, але це були мої найважчі кроки на землі. Тисячі слів, тисячі думок... Я не раз був біля людей, які помирали. Я наставляв, свідчив, підтримував, але в ті хвилини я був тільки пастором, а тепер — ще й батьком. Коли я увійшов у палату, донька, яка вже тоді майже не бачила, відчула, що це я, і сказала: «Татку, чого ви так рано приїхали». — «Бо маю забрати тебе», — відповів я. — «Чому?» — «Доцю, я хочу сказати тобі те, що мені сказати дуже важко: ти не будеш жити, ти відійдеш до Бога». Тоді вона поставила те ж питання, яке я не раз ставив Богові: «Чому так? Стільки церков молилися. Усі ми молилися...» І це її «чому» вдарило мене з такою силою, як ніщо в житті не било. У ту мить я зрозумів, як Богові було важко дивитися на мене, коли я ставив Йому подібні запитання. Бог же більше любить

нас, ніж батьки. «Не знаю, чому так, — відповів я доньці. — Я не можу відповісти на всі питання. Але знаю одне: Бог не помиляється. І коли ти прийдеш до Ісуса, то запитаєш про це в Нього». І вона одразу прийняла ці слова вірою і чекала свого відходу, вірячи, що вона спасенна Богом. Донька дещо просила нас щодо похорону, інших питань.

Та вже вдома о другій годині ночі їй стало гірше. Вона покликала мене й сказала: «Тату, мені страшно». Я обійняв її і коротко помолився: «Господи, зміцни її віру, щоб вона не мала страху та сумніву в тому, що вона буде з Тобою». Відразу ж увесь страх минув. І до останньої миті вона вірила, що Бог поруч з нею. Останнім її проханням на землі було прохання помолитися разом з нами. Ми всі зібралися, помолилися. Усі стали плакати, тому я попросив їх вийти з кімнати і сам був з донькою останні миті її життя. Тоді я відчув себе мізерною піщинкою. Але вперше в житті в такий момент не сказав Богові: «Нащо Ти це зробив?» Щось зламалося в мені, і я зумів прийняти це від Бога, бо розумів, що Він знає, що робить. Коли ввечері ми з дружиною сиділи біля гробу (усі вже розійшлися трохи відпочити), я сказав: «Любо, ми зараз отут разом схилимо коліна і подякуймо Богові за все». Я не був упевнений, що зможу так глибоко подякувати Богові. Але коли ми почали молитися, я відчув усередині глибокий спокій та просту дитячу довіру. Я щиро дякував Богові.

Не скажу, що мені було легко. Мені було важко на похороні, у перші дні після похорону. Та й взагалі цей біль ніколи не зітреться з мого серця. Але довіра Богові стала набагато більшою. Ця ситуація дуже змінила мене. Я не можу сказати, що зміни були кардинальними. Я йшов за Христом до того і після того пішов за Ним. Але на життя став дивитися зовсім по-іншому. І небо стало для мене набагато ближчим, як раніше.

На цьому мої труднощі не закін-

чилися. Через півроку після похорону в мене з'явилася загроза інфаркту, через 11 місяців помер тато, через 10 днів після того — мама, потім у дружини стався інсульт. Нелегко було все це переносити. Але я пригадав, як багато років тому мені було пророцтво: «Тягарі, скорботи, долини... Та це ще не кінець. Ще будуть труднощі, будуть скорботи, будуть долини... Але Я — Господь, Я проведу». Біля мене ж стояв один диякон церкви. І йому було сказано: «Я благословив тебе і ще благословлю...» У мене аж серце стиснулося, аж образа якась з'явилася: «Чому одного благословлю, а іншому тягарі й іще тягарі???» Мені це здавалося несправедливим. Я майже всю дорогу додому боровся зі своїми почуттями. Та коли ми вже в'їжджали в село, я підвів голову вгору й почув голос: «Сину Мій, що тобі до нього? Ти йди за Мною! І Я у свій час покладу тобі на голову Свій вінець, якщо ти будеш вірним Мені». Дуже соромно стало мені за свою образу та нарікання.

Звичайно, ніхто з нас не хоче страждати. Усім нам хочеться легко пройти життя. Та я переконаний, що страждання зробили мене іншим, більш чуйним до людей і здатним розуміти їхній біль. І люди, які приходять до мене за порадою у складних ситуаціях, зовсім по-іншому стали сприймати мене.

Як не розбитися у вірі?

У Посланні до євреїв написано: «Тож і ми, мавши навколо себе велику таку хмару свідків, скиньмо всякий тягар та гріх, що обплутує нас, та й біжимо з терпеливістю до боротьби, яка перед нами, дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри, що замість радості, яка була перед Ним, перетерпів хреста, не звертавши уваги на сором, і сів по правиці престолу Божого. Тож подумайте про Того, Хто перетерпів такий перекир проти Себе від грішних, щоб ви не знемоглися і не впали на душах своїх» (12:1-3).

На основі цього хочу дати декілька порад для тих людей, які переживають страждання.

Якщо ви стикнулися з труднощами, то основним питанням має бути не «За що?», а «Господи, вкажи, у

чому мені виправитися?» Бог не хоче, щоб ми загинули, і якщо ми збокуватимемо зі шляху, Він іноді й через труднощі зупинятиме нас, щоб зберегти від вічної погибелі. Тому передусім ми маємо оглянути своє життя й проаналізувати, чи правильною дорогою йдемо. Це може бути явний гріх або навіть просто недобра думка чи якась образа, які призвели до виникнення неприємної для нас ситуації, через яку Бог учить нас. Якщо ж ми не знайшли за собою вини (бо страждання — це не обов'язково покарання за гріх), то це може бути момент шліфовки та підготовки до чогось більшого або просто випробування мене, як я поводитимуся в даній ситуації. Найчастіше саме з цього починають аналізувати ситуацію, кажучи, що Бог випробовує або ж шліфує. Але правильніше все ж таки почати з себе. Так ми виграємо, тому що очищатимемо своє серце і станемо більш тверезо й правильно дивитися на те, що з нами відбувається.

Важливо: ніколи не кажіть, що вам найважче. Страждання стають ще більшими, коли людина вважає, що її життя складніше, ніж у решти людей. Тоді її серце сповнюється жалем до самої себе. А це руйнівне почуття, тому що воно обертається довкола нашого «я», яке має померти. Саме це відбувається у стражданнях. І тому коли ми, страждаючи, бачимо людей, яким ще важче, то здатні співчувати їм і легше переноситимемо власні труднощі.

Другий момент: ми не самотні, коли ми страждаємо.

І третє: наші страждання могли б бути набагато більшими. Бог у Своїй милості та любові допускає в наше життя певні випробування. А це означає, що Він і підтримує нас, дає силу, підбадьорює. А коли ти знаєш Бога у своєму житті як люблячого Батька, то, як казав Давид, вважаєш Його присуди солодшими за щільниковий мед. І тоді ти починаєш приймати все від Бога як від Батька. Коли дитина любить батьків, то вона не так болісно сприймає покарання від них, як від якоїсь чужої людини. Коли ж дитина не любить батьків і не розуміє їх, то вона озлоблюється.

Одного разу я покарав свого сина, а згодом виявилось, що він не

винен. Я підійшов до нього й попросив вибачення. Він відповів: «Вибач то вибач, але ж мені боліло...» — «Повір, сину, коли я тебе карав, мені боліло не менше, як тобі».

Кожне покарання дитини для батька — це внутрішній біль, якщо, звісно, воно здійснюється правильно. Так само й для Бога. Якби Він карав нас за усі провини, то те, що ми переживаємо, здалося б нам мізерною частиною. І коли ми в складні для нас моменти не стаємо жорсткими, а наближаємося до Бога, тепло Його обіймів повністю змінює наше мислення. Ми по-іншому починаємо дивитися на те, що з нами трапилося.

І ще одне: після страждань, якщо ти в правильному стані, ти бачиш людей по-іншому. Тобі не байдужі їхні страждання та біль. Ти не просто кажеш: «Ти повинен», а намагаєшся знайти такі слова, які б зуміли пробити твердиню болю та емоційного надриву. Не всі слова можуть підійти для цього, тому ти починаєш молитовно шукати потрібних слів, щоб допомогти цій людині.

Тому, щоб правильно сприймати будь-яку складну ситуацію, кожен християнин має бути готовим до того, що в його житті будуть труднощі. Ми повинні бути готові приймати від Бога не лише добре. Нам треба бути готовими страждати, тому що дорога в Царство Небесне — це дорога шліфовки на землі.

На жаль, часто в нашому житті буває, як у скелелазів: піднявся на певний рівень, а тоді зриваєшся. І тоді, якщо хочеш досягнути певної висоти, то будеш змушений знову починати рух спочатку й робити те, що ти міг би вже зробити. Але при цьому втрачаються сили і втрачається час. А можна взагалі й розбитися. Тому будьмо такими скелелазами, які рухаються правильно, але якщо потрапляють у складне становище, то вміють одразу ж зорієнтуватися і, не спиняючись і не зриваючись, рухаються уперед, досягаючи мети. Скеля є скеля. Її не зміниш. Потрібно, довіряючись Богу, змінювати тактику руху, докладати додаткові зусилля, які допоможуть вирівняти ту чи іншу ситуацію.

Що говорити людині, яка страждає?

Біль не минає

Мій батько загинув в аварії, коли їхав на мотоциклі, кілька років тому. Йому було всього 50. На його похороні був безкінечний потік людей із хорошими намірами, які намагалися сказати щось утішне. Я усвідомив там і тоді, що ненавиджу цю чергу похоронних співчутливців. Ці люди відчувають, що повинні щось сказати, але в них виходить усе так штучно й натягнуто. І я задумався над питанням, і не в останнє: невже люди дійсно думають, що є якийсь чарівний набір слів, який може допомогти вирішити проблему чи зробити трагедію менш трагічною?

Однак був один чоловік, який підійшов до мене й сказав те, чого я ніколи не забуду. Якщо вам доведеться колись щось говорити людині, яка переживає скорботу, варто повчитися в нього. Кілька років тому Чарлі втратив дружину через рак і все ще переживав її смерть, намагаючись якось упоратися з цим. Він обійняв мене, потім поглянув в очі

й сказав: «Біль не минає. Ти просто вчишся жити з ним».

Це було найчеснішим, найвідвертішим і найкрасивішим з усього, що будь-хто казав мені в цей день. Це була чиста правда, як би погано вона не звучала. Бо насправді єдина надія — це навчитися з цим жити.

Мовчання, святе та цілюще

Відколи мовчання під час трагедії — це поганий варіант? З яких пір ми повинні заповнювати словами кожну мить життя?

Це дуже властиво нашій культурі: ми почуваємося так, ніби весь час повинні говорити. Нам про мовчання відомо стільки ж, скільки й про скорботу, тобто — нічого.

Ми не можемо залишитися наодинці зі своїми думками навіть у найкращі дні, не говорячи вже про найгірші. Ми відчуваємо цю звичну необхідність говорити, розповідати, викрикувати, шепотіти чи балакати, — і все тому, що ми поняття не маємо, як зберігати тишу.

Ми не знаємо, що тиша насправді може бути святою. І вона майже ніколи не буває недоречною.

Щодо цього дечому можна повчитися в друзів Йова. Після того, як Йов утратив свою сім'ю, його друзі прийшли й три дні не говорили абсолютно нічого. Їхнє мовчання було знаком любові й поваги до Йова. Так було, поки вони не заговорили — і стали робити помилки. Вони хотіли вирішити його горе, знайти якусь причину того, що сталося, пояснити це Божою волею. Але в Йова, на відміну від багатьох страждальців, були важливі аргументи, щоб відкинути їхні нерозумні й неправдиві припущення щодо того, що йому потрібно, і щодо самого характеру Бога, який, вони вважали, знають.

Ти просто виглядав так, ніби тобі були потрібні обійми

Дозвольте мені проілюструвати доцільність і святість ще однією короткою історією про смерть мого батька. Незадовго після похорону я

повернувся на навчання в семінарію. З серцем, яке ще билося не в правильному ритмі, зі скорботою, яка ще вкривала мою душу брудною плівкою, я йшов, опустивши очі, сподіваючись ні з ким не зустрітися.

Двір семінарії був порожнім, за винятком однієї самотньої фігури Джереї Аїя. Він ішов в іншому напрямку. Та коли побачив мене, вигукнув моє ім'я і пішов прямо до мене. Чесно кажучи, я побоювався того, що зараз відбудеться. Та коли він підійшов, то просто обійняв мене, потримав у своїх міцних обіймах декілька секунд і сказав: «Мені просто здалося, що ти потребував обіймів». Потім розвернувся й пішов.

Більшості людей, які думають, що їм потрібні якісь швидкі, успішні кліше, щоб допомогти людям впоратися з горем, ця історія може видатися антикульмінаційною. Але ті, хто знає, що таке горе і як непросто його подолати, зрозуміють, чому цієї миті я не хотів би забути. Не було сказано нічого глибокого. Не було зроблено нічого проникливого. Були просто обійми. Те, чого я потребував. І відмова від спроб покращити становище.

Зрештою, я не можу запропонувати людям чогось конкретного, що варто казати їхнім скорботним друзям. Чому? Тому що те, що ви кажете і робите, завжди залежить від ваших стосунків, по-перше, з людиною, яка переживає труднощі, і, по-друге, ваших стосунків із горем самим по собі (чи переживали коли-небудь глибоке горе?). Доцільність ваших слів та дій визначається тим, як добре ви знаєте того, хто в скорботі, і як добре вам відомо, що саме завдає йому болю.

То що нам треба говорити?

Було б добре, якби існувало 10 фраз, які варто говорити скорботній людині. Але це просто неможливо.

Для тих із вас, хто буде розчарований, якщо не отримає більш практичних порад, ось декілька загальних думок про те, що може статися, коли ви стикнетесь з горем лицем до лица.

Перше, не забувайте, що немає чарівних слів, сказавши які, ви зможете змусити скорботну людину по-

чуватися краще. Ніяких. Ви можете знайти найкращі слова у світі, але це все одно не втишує болю.

Друге, замість того, щоб зосереджуватися на тому, що ви повинні сказати, краще зосередьтеся на тому, щоб вислухати (якщо людина захоче поговорити). Не квапте її щось казати, якщо вона не хоче, не нав'язуйте своїх відповідей. Краще використовуйте активне слухання. Просто продовжуйте ставити запитання, спрямовані на її почуття, на її історію, а не на вашу.

Вислухавши їхню історію, можете сказати: «То коли сталося це..., ви відчували ось таке...?» Це дозволить їй розповісти про свої почуття так багато чи так мало, як вона захоче.

Це добре спрацьовує саме тому, що дозволяє людям говорити 99% часу, поки ви просто слухаєте й запитуйте, ставлячи конкретні, специфічні, емоційні, а не загальні запитання.

Третє, якщо людина не хоче говорити — це нормально. Вона не буде винувати вас за те, що це незручно, бо ж вона знає, що вам незручно, тому що все її життя зараз незручне. Тому сприймайте цю незручність нормально. Не намагайтеся боротися з цим. Зрештою, незручність — це ваше почуття, а вам треба бути зосередженим на її почуттях.

Запропонуйте зробити якісь конкретні справи, і людина зможе зосередитися на чомусь іншому, якщо тільки їй не потрібна психологічна перерва. Зрештою, виконання якихось справ по господарству може бути цілющим, тому що буденна робота дає відчуття рівноваги.

Отже, якщо ви не почуваєтеся достатньо мудрим, щоб говорити з людиною, і якщо ви не достатньо близькі з нею, просто будьте поряд. Не уникайте її. Обійміть її, запитайте про те, що ви конкретно можете зробити для неї, помоліться разом, якщо людина не проти, і дайте їй знати, що ви будете молитися за неї. Потім ідіть. Це нормально.

10 речей, яких не варто говорити людині, що страждає

1) Я знаю, що ти відчуваєш.

Ні, насправді ви не знаєте. І навіть якщо ви також втратили свого

батька, ви ж не втрачали мого. Так, ви, можливо, були в такій самій ситуації, але ставлення — ось що змушує навіть однакові ситуації дуже відрізнятися.

Вам, можливо, відомий біль втрати батька. І, можливо, цей біль частково схожий на мій. Але наш біль унікальний щодо людей, яких ми втратили і спогадів про них. Тож ні, ви не знаєте, що я відчуваю.

2) На це була Божя воля/Для всього є свої причини/У Бога все під контролем.

Сказати батькам, які щойно втратили дитину, що «на це була Божя воля», означає, що Бог зробив це з ними... Якщо ви насправді не вірите в те, що Бог убиває дітей, вам краще уникати подібних фраз.

Чи може Бог принести добро на місце зла? Звичайно ж! Але це не означає, що Бог управляє злом і дозволяє йому відбуватися. Це зовсім не означає, що в Бога є причина, чезрез яку Він відбирає дітей у батьків.

3) Як ти?

Складно пояснити, чому цього краще не казати, бо таке питання виражає наше співчуття. Здається, що замість довгих слів краще просто поставити питання. Однак суть цього питання робить його забороненим. Воно ніби містить у собі твердження, що людина вже достатньо розібралася у своїх почуттях, щоб пояснити та обговорювати їх із вами.

Крім того, горе таке багатогранне, що якщо ви запитаете мене, як я відчуваю себе, я щиро не буду знати, як відповісти на це питання. Чезрез те, що в мене такі змішані почуття, і горе, яке накопчується хвилями, і тому, що я знаю, що не зможу пояснити складності всього цього, я найімовірніше оберу легку відповідь (легку для нас обох): усе нормально, усе добре. І справжньої відповіді на це питання ніколи не буде.

4) Він у кращому місці.

Ви цього не знаєте. Вічність кожної людини зокрема не в вашій компетенції.

Однак навіть якщо ми достатньо впевнені, що хтось вже у вічному житті, фактом залишається те, що Бог сотворив нас, щоб ми жили на землі.

5) У вас ще буде інша дитина/Зрештою, у вас є інші діти.

Ви не можете знати, чи зможуть батьки, які щойно втратили дитину, мати інших дітей. І це саме по собі вже не дозволяє вам так казати. Та якщо заглибитися далі — безтактно промовляти таке, намагаючись втамувати біль батьків, відволікаючи їх альтернативою. Хіба здатність мати дітей полегшить біль втрати чи зробить її менш помітною? Ні. Не зробить. І не повинна. Тому перестаньмо казати таке.

6) Бог просто хотів ще одного ангела.

Не тільки тому, що це твердження теологічно помилкове (люди після смерті не перетворюються в ангелів, вони залишаються людьми), але ще гірше те, що впливає з нього: Бог брав участь у тому, щоб відняти дитину в батьків. Він егоїстично захотів забрати Собі цю дитину, яку Сам же не так давно їм дав.

То що насправді це твердження повідає про характер Бога? Який Бог дає дитя батькам, а дитяті батьків, щоб розлучити їх через досить короткий час тільки тому, що Він Сам захотів бути з тим дитям?

І я можу відмітити ще одну теологічну проблему. Згідно з Біблією, Бог вже присутній на землі так, як і на небесах. Зокрема Дух Божий постійно перебуває в людях. Це означає, що Бог не потребує ще одного ангела чи людини через власну самотність чи ще щось.

7) Значить, прийшов його час.

Я не зовсім упевнений, що це означає, особливо якщо це стосується смерті через нещасний випадок чи хворобу. Якщо людина помирає тихою, спокійною смертю в літньому віці, можливо, я міг би зрозуміти такий вислів. А от у ситуації раптової трагедії частина болю людини пов'язана саме з тим, що її рідному ще не був час померати. Він пішов надто рано. Проти своєї волі. Тому казати людям, що їхньому близькому «настав час піти» — значить не тільки нехтувати їхнім горем, а й також абсолютно неправильно.

8) Ти повинен бути сильним ради...

Це вже надто для скорботної людини. Це покладає на неї тягар

«оживитися» й робити вигляд, що все в порядку, тоді, коли насправді все зовсім не в порядку. Це ніби людина не відчуває достатньо болю і тягаря, що ми їй кажемо, що її близьким буде ще гірше, якщо вона не «взьме себе в руки» й не буде робити вигляду, наче все нормально.

Скажімо прямо: те, що ми просимо людину зробити, — насправді обман. Ми просимо людину обманювати ради блага її близьких. Та хто ми такі, щоб стверджувати, що знаємо хоч щось про те, що треба її близьким? Може, вони навпаки хочуть бачити її скорботу й вразливість.

9) Бог ніколи не дає нам більше, ніж ми можемо знести.

З того, що я знаю про Бога, абсолютно зрозумілі дві речі: Бог не «дає» людям трагедії. Бог не є причиною зла. Бог, який творить зло, — це злий Бог.

Друге, в чому я впевнений, коли йдеться про Бога, це те, що Він завжди дозволяє людям знайти Себе в ситуаціях, які важчі, ніж вона можуть знести. Так ми вчимося довіряти Богові й розуміти Його любов і турботу — усе це засновано на ідеї, що коли ми втрачаємо контроль і не можемо з чимось справитися, Бог так само вірний і продовжує працюю.

10) Чи я можу тобі чимсь допомогти?

Це питання звучить зазвичай із хороших мотивів. На відміну від попередніх співчутливих фраз, це питання нарешті спрямоване на потреби людини, у якої горе.

Однак я раджу уникати цього питання, тому що воно дуже неконкретне. Вибір того, чого я потребую, може бути надто великим, щоб вибрати щось одне, тому я просто відповім: «Ні, все нормально».

Коли в людини горе, є дуже багато того, чого вона може потребувати, навіть того, про що вона й сама ще не знає. Замість такого питання, просто постарайтеся дізнатися через його близьких, через церкву, чого людина справді потребує, а потім запитайте: «Чи можу я зробити це для тебе?» Тоді вам можуть відповісти: «Ні, хтось інший вже робить це, але чи міг би ти зробити ось те?»

У багатьох людей під час страждань виникає серйозний конфлікт із вірою. І це нормально, Бог працює з цим. Тому замість того, щоб обходитися дешевими фразами чи шукати ідеальних відповідей, просто обніміть людину і скажіть: «Я не знаю, що зараз відбувається. Але я знаю, що серце Бога розривається разом із твоїм». Жодна з ваших відповідей не буде глибшою від цієї. Бог страждає разом із людиною. Йому відомий біль. Зрештою, Він також одного разу втратив Сина.

Під час скорботи немає потреби в ваших мудрих богословських роздумах. Це ваш час бути втіленням Бога, Його руками, які пригортають. Вам не треба бути Його рупором. Я вважаю, що найкращий варіант утіхи — це свята, благоговійна тиша.

Том ФЕРСТ

Страждання в тіні сумнівів

Філіп ЯНСІ

Питання, які не прийнято ставити вголос

Найважливіші запитання, які протягом всього нашого життя ніби плавають в тумані, здатні за мить приймати чіткі форми. Візит Ричарда став для мене своєрідним каталізатором. Його біди — зруйнована сім'я, проблеми зі здоров'ям, невдалий роман, звільнення з роботи — навряд чи можна віднести до справжніх бід, але в той день він обгорнув у драматичну форму сумніви, які переслідують кожного з нас. **Чи думає про нас Бог? А якщо так, то чому Він не спуститься на землю і не приведе все до порядку?**

Згодом, обдумуючи нашу розмову, я постійно повертався думками до трьох насущних питань про Бога, які проступали через його знічені почуття. Я відчув, що ці питання криються в глибинах душі кожного з нас. Більшість людей не наслідують ставити їх вголос, вважаючи це щонайменше невихованістю, а як максимум — кощунством.

Чи справедливий Бог?

Ричард хотів іти за Богом, але його життя розвалювалося на частини. Як осмислити свої нещастя у світлі біблійних обітниць благополуччя? А скільки людей преспокійно заперечують існування Бога — і процвітають? Ця скарга була відома нам ще з Книги Йова та Псалмів, але для багатьох вона й надалі залишається перешкодою на шляху до віри.

Чому Бог мовчить?

Тричі в найбільш критичні моменти навчання, вибору кар'єри, роману Ричард просив Бога дати чіткі вказівки. Щоразу йому здавалося, що він вгадав Божу волю, але щоразу вибір приводив його до невдачі. «Хіба батько так чинить з дітьми? — повторював Ричард. — Невже Йому подобається дивитися, як я розбиваю собі носа? Мене вчили, що Бог любить мене, що, йдучи за Його задумом, я отримаю щастя. То чому Він не відкриває мені Свого задуму?»

Чому Бог ховається від нас?

Це питання терзало Ричарда болючіше, ніж решта. Бог зобов'язаний якось виявляти Себе. Це здавалося Ричарду необхідним богословським мінімумом, рівнем, нижче від якого

віра неможлива. «Як я можу підтримувати стосунки з Тим, в існуванні Кого не впевнений?» Однак складається враження, що Бог зумисне ховається навіть від тих, хто Його шукає. Саме тому Ричард, так би мовити, «махнув рукою» на Бога.

Я гадаю, що тільки атеїсти не відчують розчарування в Богові. Вони нічого не чекають і нічого не отримують. Але людина, яка довірила Богу своє життя, підсвідомо чекає чогось у відповідь. Невже ці сподівання марні?

Довго я не зустрічався з Ричардом, але молився за нього. І через три роки випадково стикнувся з ним. Він гарно виглядав. Отримав хорошу роботу і давно забув про невдалий роман. Ми заговорили про Бога, і тут стало зрозуміло, що чоловік ще не зовсім заспокоївся. Його рана зарубцювалася, але потворний шрам цинізму залишився. Він ще сердився на Бога.

«Тепер, коли я оглядаюся на той безумний час, я починаю розуміти, що сталося, — заговорив він. — Я міг би точно вказати день і час, коли засумнівався в існуванні Бога». Це було не в ту ніч, коли він стикнувся з труднощами. Це сталося невдовзі після його навернення в християнство. Уже тоді він шукав надійні докази існування Бога. «Одного разу я просто перебирав кнопки телевізійного пульта і натрапив на богослужіння цілительки Кетрін Кульман. Вона виводила на сцену одну людину за іншою. І кожна розказувала дивовижну історію про чудесне зцілення — рак, хворе серце, параліч... Я дивився передачу, і сумніви танули в мені. Нарешті я набув щось надійне, зрозуміле! На мене поособливому вплинув один чоловік з Мілуокі. На зібрання його принесли на носилках. Коли він піднявся на сцену — сам, без сторонньої допомоги, — всі буквально завили від захвату. Він розказав, що є лікарем, у нього неоперабельний рак легень. Лікарі сказали, що йому залишилося жити не більше півроку. Але сьогодні Бог зцілив його. Він став на ноги вперше за багато місяців і чудово почувається.

Через тиждень я зателефонував у довідкову Мілуокі й роздобув його телефон. Я набрав номер, підійшла

якась жінка.

— Можна мені порозмовляти з доктором С.? — почав я.

Мить мовчання... Тоді вона запитала:

— Хто ви?

Я пояснив. Після довгої паузи тьмяним голосом жінка відповіла:

— Мій... чоловік... помер, — вона ледве вимовляла слова й одразу ж повісила трубку.

Не можу вам передати, як на мене це подіяло! Я був спустошений... Полум'я моєї віри яскраво палало лише один тиждень, а потім, наче зірка рухнула на землю — настала темінь».

Я розповів Ричарду про три головні питання, згадані вище. Виклавши їх, я уточнив, чи відповідають вони вимогам Ричарда до Бога.

— Але чому ж Бог не хоче відповісти на ці питання? — підвищив голос Ричард. — Якби тільки Він відповів на них, хоч раз заговорив з нами так зрозуміло, щоб кожен почув, я б повірив у Нього. Увесь світ прийняв би Його!

Якби тільки

«Якби тільки», — так сказав Ричард. Але чи це так насправді?

У той час, коли ми з Ричардом зустрілися, я студіював Книги Вихід та Числа. Питання Ричарда все ще тривожили мене, але я не одразу зауважив дивовижну схожість. У Книзі Вихід описаний той самий світ, про який мріяв Ричард, світ, де Бог щоденно брав участь у людській історії. Він чинив з усіма справедливо, кожен міг чути Його голос, Він зримо відкривався людям.

Контраст між життям ізраїльтян і нашим часом змусив мене знову замислитися над тим, як Бог править світом, і я повернувся до трьох своїх запитань: якщо Бог може діяти справедливо, говорити зрозуміло й зримо являтися людям, чому Він не хоче втрутитися в наше життя? Може, ми знайдемо відповідь, якщо вдивимося в історію блукання ізраїльтян у пустелі?

Питання: Чи справедливий Бог?

Тоді чому Він не завжди карає поганих і винагороджує добрих? Спробуймо уявити, що світ влаштований так: кожний гріх супроводжується уколом болю, кожна добра

справа — задоволенням. Старий Заповіт описує подібний експеримент, метою якого було змінити поведінку людей: Бог уклав договір з Ізраїлем. В Синайській пустелі Він нагороджував і карав народ відповідно до суворих письмово зафіксованих правил.

Мойсей обіцяв, що послух піднесе ізраїльтян «вище від усіх народів землі», вони «будуть на висоті, а не внизу». Ізраїльтянам пропонувався захист від усіх нещасть і розчарувань, які можуть загрожувати людині. З іншого боку, Ізраїлю сказано: якщо порушиш ці заповіді, то «будеш на посміх і притчу, і байку в усіх народах, до яких відведе туди тебе Господь... Тому що ти не послужив Господові Богові твоєму в веселості й у любові серця в множенні всього, то послужиш твоїм ворогам, яких Господь пошле на тебе, в голоді і в спразі, і в наготі, і в усякій потребі. І він покладе залізне ярмо на твою шию, доки не вигубить тебе».

У Книгах Ісуса Навина та Суддів я побачив, які плоди приніс заповіт, що базувався на «справедливій» системі нагород і покарань. Через п'ятдесят років ізраїльське суспільство занурилося в анархію. Старий Заповіт оповідає страшну історію про те, що збулися тільки прокляття. Незважаючи на всі блага, які обіцяв їм заповіт, вони не отримали їх, бо не виконали умов.

Коли новозавітні автори оглядалися на минуле, вони вже не сприймали той заповіт як зразок послідовних і чесних стосунків Бога з народом. Вони стверджували, що Старий Заповіт послужив наукою, продемонструвавши неспроможність людей виконати умови домовленості з Богом. Перші християни вважали, що необхідний новий договір з Богом, який базується на благодаті та прощенні. Саме тому з'явився Новий Заповіт.

Питання: Чому Бог мовчить? Якщо Він хоче, щоб ми виконували Його волю, чому її нам не відкриває?

Нині багато людей запевняють, що чули Боже слово. Серед них є й безумці, як той божевільний, який «за наказом Бога» кинувся з молотком на статую Мікеланджело, чи вбивця, який запевняв, що Бог наказав йому стріляти в президента.

Є люди, які щиро помиляються, як ті шестеро невідомих, які заявили письменниці-інваліду Джоні Еріксон, що Бог повелів їм одружитися з нею. Як же нам зрозуміти, чи справді ми чули слово від Бога?

Бог істотно спростив життя ізраїльтян, які отаборилися в Синайській пустелі. Їм достатньо було поглянути на хмару чи вогняний стовп уночі, що стояли над скинією, щоб зрозуміти: треба рухатися чи стояти на місці. Ізраїльтяни отримали список із 613 правил, який охоплював усі сфери людської діяльності й передбачав усі ситуації: від вбивства до приготування козеняти в молоці матері. У ті часи людям не доводилося скаржитися на відсутність чіткого керівництва.

Та чи ставали вони слухнянішими, отримуючи прямі вказівки від Бога? Виходить, що ні. Вони виступають у похід, коли їм велено залишатися на місці, вони з жахом втікають, коли велено триматися, вони вв'язуються в бій, коли наказано зберегти мир.

Як порушити всі 613 правил чи як вигадати способи обійти ці правила — ось що стало чимось на кшталт національного виду спорту для ізраїльтян. Ймовірно, те покоління не менш ревно обурювалося постійним Божим контролем, ніж ми нині його відсутністю.

Є й ще один важливий момент у старозавітній історії: чим чіткіше виражена Божя воля, тим більш мертва та байдужа віра. Не вимагається жодних зусиль, жодного подвигу — бо ж Бог уже гарантував нам результат! Не треба боротися з проблемою, робити складний вибір — це вже зробив Бог. Ізраїльтяни перестали вести себе як дорослі відповідальні люди, оскільки їм здавалося, що все за них вирішено. Вони поводитися як діти, бурчали на своїх вождів, порушували суворі правила й нарікали, коли їм чогось бракувало.

Вивчаючи історію Ізраїлю, я замислився: чи можна назвати благом постійне, ясно виражене Боже керівництво? У певних випадках воно необхідне. Наприклад, коли треба провести через пустелю натовп щойно звільнених рабів. Але духовному зростанню таке керівництво аж

ніяк не сприяє. Саме воно підірвало віру ізраїльтян, оскільки позбавляло їх свободи, перетворювало вибір у проблему послуху, а не віри. Після сорока років блукання пустелею ізраїльтяни виявилися настільки мало придатними для випробування віри, що Богу довелося починати все заново вже в наступному поколінні.

Питання: чому Бог ховається від нас? Чому не явиться відкрито, раз і назавжди розвіявши сумнів скептиків?

Але те, що ми просимо, вже відбулося одного разу. Бог явився людині, і та говорила з ним лицем до лица, як з близьким другом. Коли Мойсей ішов у шатро, щоб говорити з Богом, увесь народ дивився йому вслід. Ніхто, крім Мойсея, не знав, що відбувається всередині. Ізраїльтяни намагалися триматися на віддалі, кажучи: «Говори до нас ти, і хай не говорить до нас Бог, щоб ми не вмерли». Після кожної такої зустрічі Мойсей виходив до народу в сянні, і люди відверталися, тому йому доводилося закривати своє обличчя.

У той час атеїстів було мало, бо люди повсюди натикалися на явні свідчення Божої присутності — то біля входу в скинію, то в грозових хмарах над горою Синай. Скептику було достатньо піднятися на гору, яка здригалася, і простягнути руку, і всі сумніви його б розвіялися за мить до того, як він упаде мертвим.

Та всупереч усьому цьому сталося щось неймовірне: Мойсей піднявся на священну гору, відмічену Божою присутністю, а люди, які пережили безліч явних чудес, чи то застудили, чи то втратили терпіння, чи то позаздрили Мойсееві й забули все, що знали про Бога. Коли Мойсей спустився з гори, вони вже танцювали біля золотого боввана, як язичники.

Бог не грав у піжмурки з ізраїльтянами. Він дав їм безліч доказів Свого існування, але, як не дивно, такі прості та чіткі стосунки не привели до бажаного результату. Ізраїльтяни реагували на очевидну присутність Бога не любов'ю і пошаною, а страхом. Крім того, вони так і норовили підняти бунт. Отож, відкритість Бога не сприяла зміцненню віри.

Я сформулював скарги Ричарда на Бога у вигляді трьох запитань, однак Книги Вихід та Числа показали, що вирішення цих питань не вибавить від ще більших проблем, які породжує розчарування в Богові. Ізраїльтяни мали можливість насолоджуватися світлом Божої присутності, але показали себе найбільш легковажними й нестійкими у вірі людьми, які будь-коли жили на землі.

Вдивляючись у печальні наслідки цього експерименту, ми зможемо краще зрозуміти, чому нині Бог утримується від безпосереднього втручання в наші справи. Деякі християни мріють знову побачити світ, повний чудес і наочних знамень Божої присутності. У церкві часто лунають молитви про чудеса, подібні до розділення Червоного моря, десяти єгипетських кар, манни в пустелі, начебто хтось насправді б хотів знову відчувати на собі такі прояви Божої всемогутності. Однак нам навряд чи захотілося б повторити подорож ізраїльтян пустелею.

Чи допомагає надмір чудес віри? Напевно, не такій вірі, яка угодна Богові. На прикладі ізраїльтян ми можемо переконалися: людині властиво любити знамення ради них самих і тягнутися до них, а не до Бога.

Читання цих книг Біблії привело до розгубленості. Я був вражений, як мало змінюється життя людей, навіть якщо усунені три основні причини розчарування в Богові — несправедливість, мовчання, скритність.

***

— Не можу зрозуміти, Філіпе, — не вгавав Ричард, — ми з тобою читали ті ж книги, у нас багато спільного, ти розумієш моє розчарування... Та все ж ти зберіг віру, а я її втратив. У чому різниця між нами? Звідки ти черпаєш віру?

І тоді я зрозумів: ми по-різному оцінювали ситуацію — він дивився на промінь збоку, а я піднімався поглядом вгору за променем. І Ричард мав розумні аргументи, і я також. Головним доказом мені видавалася несподівана глибока зміна в моєму житті. Однак навернення здається переконливим лише зсередини,

коли розповідаєш про нього іншому наверненому. Ми ж із Ричардом розмовляли різними мовами.

Мені хотілося якомога зрозуміліше пояснити йому, що таке віра, але це було мені не під силу. Я відчував у Ричарді занепокоєння, у якому жив колись сам, поки Бог поступово не зцілив мене. Але я не міг вселити свою віру в свого друга. Віру набуває кожен сам для себе.

У певну мить свого життя, коли я вперше реально відчув Бога, то зрозумів, що такі є Той, Хто спостерігає за життям, яке відбувається на планеті Земля. Більше того — Він любить мене. Це було дивовижне відчуття несподіваної, немислимої надії, нового всепоглинаючого уповання. Ось на що я зроблю ставку у своєму житті.

Альтернатива розчаруванню в Бозі

Всередині мене завжди, вічно царює жахливий біль, неймовірне, люте катування — туга за чимось за межами цього світу.

Бертран Рассел

Цю історію я знайшов у проповіді Фредеріка Бюхнера: «Така трагедія можлива лише в XX столітті. Вона настільки жахлива, що її важко повторювати. Хлопчик дванадцяти-тринадцяти років у випадку безумного гніву та відчаю схопив рушницю й розрядив її у свого батька. Батько помер — не зразу, але помер. Коли поліцейські запитали хлопчика, для чого він це зробив, підліток відповів, що не міг більше терпіти свого батька. Він ненавидів батька, бо той надто багато з нього вимагав, увесь час до нього придирався. Хлопчика відправили у виправний заклад. Охоронець, який чергував уночі, почув якісь звуки в приміщенні, де утримували юного злочинця. Прислухавшись, він зрозумів, що хлопчик схлипує в темряві, повторюючи: «Де мій тато?! Де мій тато?!»

Бюхнер називає цю історію «притчею про життя кожного з нас». Сучасне суспільство схоже на цього хлопчика, який потрапив у в'язницю: усі ми вбиваємо свого Отця. Мало хто з мислителів, письменників, кінематографістів чи авторів телепрограм сприймає Бога всерйоз. Бог — анахронізм, ми переросли Його. Сучасний світ докорив Бога: надто багато запитань Він залишив без відповіді, надто часто Він розчаровував нас».

Важко жити, коли ти позбавлений усякої впевненості. Ми все ще чуємо схлипування, пригнічені скарги, плач про втрату — ними заповнені книги, фільми, майже все сучасне мистецтво. Альтернативою розчаруванню в Богові є лише розчарування без Бога.

Філіп ЯНСІ

Бог долин

Ростислав МУРАХ

«А слуги сирійського царя сказали йому: «Бог гір — їхній Бог, тому вони були сильніші від нас. Але воюймо з ними на рівнині, присягаємо, що будемо сильніші від них! ...І підійшов Божий чоловік, і говорив до Ізраїлевого царя та й сказав: «Так сказав Господь: «Тому, що сказали сиріяни: «Господь — Бог гір, а не Бог долин Він», то дам увесь цей великий натовп у твою руку, і ви пізнаєте, що Я Господь!» (1 Цар. 20:23,28).

Свідчення багатьох християн, які звучать у ЗМІ, зображають нашого Бога як Бога гір, як Бога, Який дає лише перемоги, у Якого завжди щасливий вихід, бо Він швидко й легко вирішує всі питання Своїх дітей. Але наш Бог є також і Богом долин. Він не лише зціляє, а й дає силу терпіти хворобу. Він не тільки береже нас на шляхах і дорогах, а й дає силу переживати втрати. Господь не лише є Богом, Який виводить із скрутних обставин, Він той Бог, Який у складних обставинах змінює, загартовує і переплавляє нас. Господь — не лише Бог гір. Він Бог і долин.

У Біблії згадуються різні долини, і я запрошую вас відвідати їх разом зі мною, щоб побачити, як там діє Бог.

Долина велетнів

«А филистимляни прийшли й стали таборами в долині Рефаїм (долина велетнів)» (1 Хр. 14:9).

І дотепер археологи знаходять кістки людей, які свідчать, що це були люди зростом понад три метри. За підрахунками дослідників, озброєння Голіафа важило близько 300 кг. Лише один наконечник списа важив 8 кг.

Чим же нині є для нас долина велетнів? Це те місце, де ми зустрічаємося з тими випробуваннями й життєвими ситуаціями, які значно більші від нас і наших можливостей. Це обставини, у яких ми не маємо досвіду й сил. Серед усього Ізраїлю не було жодної людини, яка могла б стати супроти Голіафа. Сорок днів цей велетень пригнічував моральний та бойовий дух ізраїльської армії. Тоді як на кону стояла свобода всієї країни.

Ми всі в житті стикаємося з подібними ситуаціями, і ніхто з людей не може нам щось порадити щодо них. Це наші долини велетнів. І вони виникають не лише в житті досвідчених, зрілих мужів. Давидові було близько 15-ти років, коли він вийшов на двобій з Голіафом.

Можливо, й у твоєму житті стоїть той «Голіаф» і пригнічує твій моральний та бойовий дух. Можливо, якісь власні недоліки чи брак сил, досвіду, знань, освіти паралізують тебе в житті та служінні, спонукаючи займати задні лавки й не висуватися. Але неможливо стати Божим воїном, неможливо навчитися довіряти Богові й робити кроки віри, не пройшовши долини велетнів. Перемога приходить тоді, коли є боротьба. Без боротьби ми не пізнаємо смаку перемоги. А серйозні перемоги не даються в півсили; щоб отримати перемогу в долині велетнів, потрібно докласти максимум зусиль. Ми ніколи не дізнаємося, як далеко можемо пройти з Богом, якщо не переможемо у своїй долині велетнів. Бо саме там ми вчимося довіряти Господу, покласти на Нього свою надію. І саме там Бог відкриває ті методи, які дадуть нам можливість отримати перемогу. І саме там Бог являє Своє чудо, спрямовуючи камінець так, щоб ми

могли вцілити в те місце нашого Голіафа, яке незахищене. Але Бог починає діяти тоді, коли зі свого боку ми зробимо все, що залежить від нас.

Тому, стикаючись із такими обставинами, які більші за вас, робіть те, що ви можете робити. Зазвичай Бог дає нам такі завдання, які є більшими за наші сили та можливості. Але не бійтеся входити в долину велетнів, не бійтеся братися за працю, якої ви ще ніколи не робили, не бійтеся приступати до служіння, в якому ви ще не маєте досвіду, не бійтеся їхати в ті міста і села, де ще немає церков. Бог починає діяти тоді, коли всі наші сили використані. Тоді Він являє Свою силу і Своє чудо.

Долина сухих кісток

«Була наді мною Господня рука, і Дух Господній випровадив мене, і спинив мене серед долини, а вона повна кісток! ...І сказав Він мені: «Сину людський, ці кістки — вони ввесь Ізраїлів дім. Ось вони кажуть: «Повисихали наші кістки, і загинула наша надія, нам кінець!» Тому пророкуй та й скажеш до них: «...Пізнаєте ви, що Я Господь, коли Я повідчиняю ваші гроби, і коли позвожу вас із ваших гробів, Мій народе! І дам Я в вас Свого Духа, і ви оживете...»» (Єз. 37:1-14)

Цю долину я називаю долиною опущених рук, долиною втраченої першої любові, долиною втраченої ревності й бажання працювати. У цій долині зникає чутливість до Духа Святого, втрачаються ідеї, немає творчості, а замість того апатія, сірість та нарікання.

Сухі кістки колись були живими людьми. За кожним скелетом стояла особистість зі своїми ідеями, планами, творчістю. А тепер від цієї сповненої життям людини лишилися сухі кістки.

Можливо, щось подібне сталося й у вашому житті. Колись ви були першими в служінні, у добрих ділах, у місіонерстві, будівництві та інших справах. Колись ви чули голос Духа Святого. І вартувало лише закликати до молитви, як ваші очі наповнювались слізьми, а дух розчинявся у Божій присутності. А сьогодні ви вже й забули, що значить

сповнюватися Святим Духом, і втралили інтерес не лише до служіння, а й до молитви, до посту, до Божого Слова. І життя ваше нагадує долину сухих кісток.

Та Господь може змінити цю ситуацію. Ось як це відбулося у Єзекиїля: «І сказав Він мені: «Пророкуй до духа, пророкуй, сину людський, та й скажеш до духа: «Так говорить Господь Бог: «Прилинь, духу, з чотирьох вітрів, і дихни на цих забитих, і нехай оживуть!» І я пророкував, як Він наказав був мені, і ввійшов у них дух, і вони ожили, і поставали на ноги свої, військо дуже-дуже велике!» (Єз. 37:9-10). Із сухих кісток Бог підняв військо. Він має силу оживити той попіл, який залишився від колишньої ревності, колишнього служіння, колишньої любові.

Бог часто проводить людину через долину сухих кісток, щоб навчити її покладатися на Бога. Легко довіряти Богові, коли нас переповняє Дух Святий, коли ми повні позитивних емоцій, коли довкола все складається ідеально. Але коли цього немає в нашому житті, коли немає підтримки там, де її очікував, дуже важливо йти вперед, незважаючи на емоції та відчуття. Ти не станеш воїном Ісуса Христа, якщо не знатимеш, що це таке, коли опускаються руки, і як це, коли ти воскресаєш із попелу. Саме тому Бог іноді піддає наші справи, наш успіх тлінню.

Та той, хто пройшов долину сухих кісток, стає неймовірно чутливим до Духа Святого, до Божого помазання. Коли Бог постійно промовляє до нас, ми можемо дозволяти собі нехтувати Його словом. Але коли ти сухий, коли спрагнений, тоді по-особливому чутливий до Його голосу. Тоді ти живеш вже не емоціями та відчуттями, а вірою в Ісуса Христа.

Багатьох мужів Бог проводив через такі обставини, коли повністю гинули їхні надії. Щось подібне було в житті Йосипа, якого брати продали в рабство. Де, Йосипе, твої видіння, де твої сни, де мрії? Здавалося б, усе засохло, усе вмерло. Дванадцять довгих років рабства, десять із них — у в'язниці. Але приходить Господь — і за короткий час Йосип стає другим після фараона. Вмить

усі Йосипові відкриття збулися. Вмить ожили всі надії. Але це вже був не той Йосип, який щасливо жив у батьківському домі. Це була людина, яка мала широке серце й могла прощати своїм кривдникам. Це була людина, яка навіть у складних обставинах життя вмiла побачити Божу руку і Його промисел.

Легко служити Богові, коли сповнені піднесених емоцій, коли знаходимо розуміння та підтримку братів, але коли проходимо долиною сухих кісток, тоді наше служіння особливо цінне перед Богом.

Долина плачу

«Блаженна людина, що в Тобі має силу свою, блаженні, що в їхньому серці дороги до Тебе, ті, що через долину Плачу переходять, чинять її джерелом, і дощ ранній дає благословення! Вони ходять від сили до сили, і показуються перед Богом у Сіоні» (Пс. 83:6-8).

Долина плачу — це скорботи й життєві незгоди. Як не дивно, багато людей, які потрапили в долину плачу, воліють залишитися там. Знаєте, чому? Тому що всі їх шкодують, співчують їм, усі їм допомагають, цікавляться ними й готові надати підтримку. І такі люди пристосувалися до долини плачу. Це їм навіть сподобалося, бо дає можливість бути в центрі уваги.

Перебуваючи в долині плачу, людина може отримувати пенсію від держави і не просити зцілення. Їй певною мірою вигідно бути інвалідом і заявляти, щоб Бог зробив так, щоб не боліло, але щоб пенсійне посвідчення в неї залишалося.

Але Писання стверджує, що ті, хто проходить долиною плачу, повинні чинити її джерелом благословення для себе й для інших. У Бога немає такої лабораторії, де б він міг формувати наш характер, пом'якшувати серце і розширювати його, як у долині плачу. Коли ти плачеш, багато що стає на своє місце, цінності та пріоритети займають свої місця, формується і викристалізовується характер Господа Ісуса Христа.

Наші скорби на небесах (я не кажу про спасіння, воно дається через віру в Ісуса Христа) складаються з

двох частин: наших справ і нашого характеру. Тому, щоб у нас виробити характер Христів, Бог проводить нас долиною плачу. Бо лише той, хто знає, якого кольору смуток і яка на смак сльоза, може поспівчувати іншим людям.

Тому вчимося правильно проходити долину плачу. Не залишаймося в ній. Відкриваймо джерела благословення для себе й інших. Подивіться довкола — і ви побачите, що є так багато людей, яким значно гірше, як вам. І вони потребують вашої підтримки та розради. Ви пройшли власну долину плачу для того, щоб мати право втішати інших і промовляти до них ті слова, які вони справді почують.

Долина смертної темряви

«Коли я піду хоча б навіть долиною смертної темряви, то не буду боятися злого, бо Ти при мені, Твоє жезло й Твій посох — вони мене втішать!» (Пс. 23:4)

Долина смертної темряви — це ті життєві ситуації, коли Бог мовчить і не відповідає на молитву. Долину смертної темряви проходив Йов, коли все навколо нього зруйнувалося. А Бог мовчав. Промовляли тільки його друзі, які стверджували, що він грішний, і дружина, яка закликала проклясти Бога.

«Боже мій, для чого Ти Мене покинув!» — сказав Ісус Христос на хресті. Він страждав, а Бог мовчав.

У кожного з нас у житті можуть бути такі ситуації, за які ми молимося, постимо, а Бог мовчить. І це робить ситуацію ще важчою. Але ті, хто проходить цю долину, живуть не відчуттями. Вони живуть вірою. Сьогодні в християнстві стало дуже багато емоційного. Часто своє життя ми будуємо на почуттях. «Я відчуваю, що Бог простив мені». Хоча прощення наше не базується на відчуттях, а на вірі в Христову жертву. Або: «Я сьогодні відчуваю бажання читати Біблію (молитися, йти на зібрання)», а завтра вже не відчуваю. Але ми не повинні керуватися в нашому житті відчуттями. Основною є віра в Ісуса Христа. Я люблю емоції, як і більшість із нас, і часто вони допомагають нам у житті. Але ми не маємо права керуватися тільки ни-

ми, бо не завжди в нас буде велика емоційна спонукка читати Біблію, молитися чи йти на служіння. Тому якщо ми керуватимемося передусім почуттями, то потрапимо в глухий кут у служінні та слідуванні за Богом.

Щоб досягнути успіху в житті й виконати волю Божу, не достатньо робити лише те, що подобається. Потрібно робити те, що Бог призначив нам робити. І навіть коли ми йдемо долиною смертної темряви, не бачимо ні видінь, ні пророцтв, не чуємо голосу з неба, який підбадьорює нас, ми повинні завжди пам'ятати, що Бог з нами, Він веде й оберігає нас.

Долина падіння

«Тому й сказано: «Піднявшись на висоту, Ти полонених набрав і людям дав дари!» А те, що піднявся був, що то, як не те, що перше й зійшов був до найнижчих місць землі?» (Еф. 4:8-9).

Христос, взявши на Себе наші гріхи, перш ніж вознестися на небо, зійшов у глибини землі, щоб випустити полонених на свободу.

Долина падінь — це найглибша долина на землі. Можливо, ви потрапили в цю долину через власний гріх. І для вас сонце вже не так світить, і трава вже не така зелена. І ви вже не можете розділити тієї радості, які є в серцях інших людей. Іноді ви приклеюєте посмішку до свого обличчя, але всередині не радісно.

Пам'ятаєте жінку, яку привели до Христа. Її взяли в гріху і мали каменувати. Але Господь мав вирішення її проблеми. Він має вирішення й вашої.

Якщо ви згрішили, будучи християнином, не падайте у відчай. Пам'ятайте: Христос зійшов до найнижчих місць землі, щоб тих, кого поневолив лукавий, підняти й омити Своєю кров'ю. І лише від вас залежить те, як ви проведете наступні роки чи десятиліття свого життя. Не залишайтеся в цій долині. Вставайте! Нині Христос простягає вам руку, щоб вас підняти й провадити вперед до святості та відданого служіння для Його слави.

«Неточна» подача

Я багато пережив у своєму житті, і дізнався не тільки те, що віра здатна змінювати все на краще, хоча, безсумнівно, ми всі про це мріємо. Але це далеко не єдине, що їй підвладне.

Істинна сила нашої віри — те, що світ називає перемогою, а перемога — те, що світ називає поразкою.

Христос, Якого ми сповідуємо, став досконалим «через страждання» (Євр. 2:10). Ми ж надаємо перевагу тому, щоб ставати досконалими через успіхи. Але благодать Бога не вибавить нас від того, від чого не був вибавлений навіть Христос — від страждань.

Господь Ісус завжди був неймовірно чесним. Він ніколи не залишав Своїх учнів у сумнівах щодо того, що їх чекає попереду; Він ніколи не обіцяв їм багатства, влади й слави. Навпаки, Він казав їм про те, що треба нести свій хрест, відкинути себе, розповідав їм про гоніння та намішки, про те, що треба втратити, щоб набути, померти, щоб жити...

Послухайте, що сказав Христос Симону Петру, ставлячи його на служіння (див. Ів. 21). Отож, воскреслий Господь пообідав з апостолами рибою та хлібом, які Сам і приготував. Потім Він відводить Симона Петра вбік і звертається до нього з несподіваним запитанням: «Симоне, сину Йонин, чи ти любиш Мене більше цих?» Той каже йому: «Так, Господи, відаєш Ти, що кохаю Тебе!» Промовляє йому: «Паси ягнята Мої!» І так три рази.

А потім Христос підходить до основного: «Поправді, поправді кажу Я тобі: коли був ти молодший, то ти сам підперізувався, і ходив, куди ти бажав. А коли постарієш, свої ру-

ки простягнеш, і інший тебе підпреже, і поведе, куди не захочеш...» А оце Він сказав, щоб зазначити, якою то смертю той Бога прославить».

А потім, розказавши Петрові про те, що станеться, якщо той піде за Ним, Ісус каже йому: «Іди за Мною!»

Колись я написав на полях своєї Біблії напроти цього уривку такі слова: «Неточна подача, слабка з психологічної точки зору». Христу треба було сказати так: «Петре, якщо ти підеш услід за Мною, ти прославишся на весь світ, ти виголосиш проповідь у день П'ятидесятниці, станеш біблійним автором, і тисячі людей назвуть тебе першим Папою Римським». Оце була б подача так подача!

Однак все, що Христос пообіцяв Петрові, — мученицьку смерть.

Будучи учнями Господа Ісуса, ми повинні пам'ятати, що Христос стійко переносив усі тяготи й ніколи не втікав від реальності. У Нього була така можливість, але Він не скористався нею; у нас її немає, але ми готові життя своє покласти за те, щоб вона в нас з'явилася. І чим із більшим нетерпінням ми чекаємо вибавлення, тим менше в нас сил залишається на те, щоб вистояти. Тому я стверджую, що віра — це зовсім не обов'язково певна сила, яка здатна виправити наше становище відпо-

відно до наших бажань. Віра — це мужність приймати дійсність такою, якою вона є.

Я хочу одразу зауважити, що не агітую за пасив-бездіяльність. Якщо в нас є можливість виправити стан справ на краще, ми зобов'язані докладати до цього максимум зусиль. Якщо в мене болить голова, я прийму таблетку аспірину. Смирenna бездіяльність означає, що ми здаємося, ховаємося від зовнішнього світу в шкаралущу, занурюючись у жалість до самих себе. Ми не в змозі розібратися в причинах наших бід, а тому безсилі взяти з того, що відбувається, хоч якийсь урок із користю для себе. Ми відмовляємося від життя, боячись його більше, ніж смерті.

Підсумовуючи, хочу навести цитату Віктора Фрайкля, який сказав, що страждати є сенс тільки тоді, «коли страждання неминучі. Якщо їх можна уникнути, найбільш мудрим кроком з нашого боку буде спроба усунути причини страждання, оскільки страждати без потреби — це не героїзм, а мазохізм. Якщо ж людині не вдається звільнитися від першопричини її нещастя, їй залишається лише одне — виробити гідне ставлення до них».

Рональд ДАНН

Капеланство: на передовій духовної війни

З огляду на ситуацію збройного конфлікту, що склалася в нашій країні, Всеукраїнська рада церков та релігійних організацій активно ініціює узаконення інституту військового капеланства в Україні.

Та не чекаючи офіційного визнання, церкви почали активно розвивати цей новий напрямок служіння. Волонтери з церков виїжджають у зону бойових дій, щоб духовно та морально підтримати військовослужбовців, котрі знаходяться на передовій.

Оскільки дане служіння є для нас новим, довкола нього постає безліч питань. На деякі з них на сторінках нашого журналу відповідає голова Церкви християн віри євангельської Михайло ПАНОЧКО.

— Тепер в Україні розпочалася чергова хвиля мобілізації. Що ви порадите: йти служити чи йти під суд?

— Таке розуміння цієї ситуації залишилося в нашому мисленні ще з тих часів, коли наших братів, які відмовлялися служити, судили. Але нині питання так не стоїть.

Мені багато хто ставить це запитання, бажаючи отримати на нього чітку конкретну відповідь. Усі хочуть конкретного закону з моїх уст, але ми живемо не по закону, а по благодаті. Тому обміркуймо це, бо Бог хоче, щоб ми не були роботами чи якимись «засомбованими». Він потребує тверезомислячих людей, які мають відкриття від Нього й здатні впливати на інших.

Тому й на це питання кожен із нас повинен сам шукати відповіді. Я ж прийшов до такої відповіді й іншої дати не можу: згідно з законом, ми маємо право проповідувати людям скрізь і всюди. У нас є закон про альтернативну службу, тому під суд йти не треба. Треба йти в армію, але, наприклад, який із мене солдат, якщо я не можу вбити людину. В армії мають

бути спеціалісти, професіонали, а не «гарматне м'ясо». Це вже не ті часи, що були в правління Сталіна.

Та ухилятися від альтернативної служби в армії не потрібно. Ми повинні вкласти свою частку, бо інакше, як ми дивитимемося потім в очі людям, які воювали, як будемо проповідувати їм, якщо ми сховаємося, втечемо десь, уникнемо відповідальності. Вони обов'язково запитають нас: «А де ви були, коли ми стікали кров'ю, де були ви, коли ми потребували вашої підтримки?»

Якщо ви не можете взяти автомат, то маєте право не робити цього. Але ви можете виносити поранених і надавати їм першу допомогу, можете молитися за них, підтримувати, допомогти їм продуктами й іншими речами, яких вони потребують. Є безліч справ, які ми, як громадяни країни, можемо виконувати. І ми повинні це робити.

— Сьогодні заповідь «Не вбий» кожен трактує по-своєму. Як розумієте її ви? Бо якщо її розуміти буквально, то хіба священики можуть йти в армію, брати зброю чи підтримувати й благословляти тих, хто це робить?

— Ця заповідь стосується ближнього. Не позбавляй ближнього життя, якщо ти незадоволений ним чи ображений на нього особисто. Ці слова не стосуються захисту батьківщини й життя інших людей. Кожна країна має власні силові структури, і це та влада, яка поставлена Богом.

Іноді ми викидаємо певні слова з Біблії, щоб підтвердити власну думку. Але ми повинні досліджувати весь контекст Писання, щоб зрозуміти суть того, про що йдеться в ньому. У Посланні до римлян сказано: «Він — Божий слуга, який носить меч, щоб карати тих, хто чинить неправду». Влада має право це робити. Мойсей, про якого сказано, що він був найбільш лагідною людиною, безліч людей покарав за їхні гріхи. І той же Бог, Який сказав: «Не вбий», у тому ж Старому Заповіті дав веління побивати камінням. І ті, хто побивав, не були винними. Коли до Ісуса привели жінку й хотіли побити її камінням, Він не сказав: «Що ви робите? Спиніться! Покайтеся!» Він спочатку мовчав, щоб совість

цих людей почала функціонувати, а потім сказав: «Зробіть це, але ті, хто без гріха».

Так само й влада, про яку сказано, що це Божі слуги, які мають право карати тих, хто робить зло. Влада кожної країни наділена правом судити. І, чесно кажучи, мені навіть довічне ув'язнення здається більш жорстоким, ніж смертна кара. Це ж людина все життя повинна провести в клітці!

Земні влади наділені повноваженнями від Бога й існують для покарання зла. Силові структури були, є й будуть. Інакше буде анархія, й жити в такій країні стане неможливо. Тому не слід плутати заповіді «Не вбий» з виконанням обов'язку з метою підтримання порядку. Наприклад, міліціонер, який має зброю, не може її використовувати без потреби. Він підзвітний перед законом за правомірність використання зброї. Якщо він порушив припис, то він злочинець.

Бог теж судитиме людей і скаже: «Киньте негідного в темряву зовнішню!» Це ще гірше, ніж стріляти. Але Бог є Суддя праведний, Він має право судити і дав певним людям право звершати вже на цій землі суд над беззаконниками, які вбивають людей. І ті, хто взяв меч незаконно, підпадають під суд з боку влади, встановленої Богом.

— Як ви ставитеся до військових капеланів? Чи не йдуть вони на самогубство, перебуваючи в зоні бойових дій і заявляючи, що вони не беруть зброї, а служать тільки словом?

— У всіх цивілізованих країнах світу є служба капеланів. У нашій країні це нововведення. І тому в нас виникає безліч питань щодо цього. Але, як на мене, чому б нам не підтримати наших військових? Чому б не помолитися з людиною, якій, можливо, через годину доведеться постати перед Богом? Хіба вони не потребують спасіння, хіба вони не мають потреби в Ісусі, у Його Слові? Ісус сказав: «Йдіть по всьому світу...» Це значить, що і в окопи також. Бо там також живі душі, за які помер Христос.

Наші капелани не кажуть: «Убивайте ворога». Це служба військо-

вих служителів, покликаних для того, щоб люди не стали жорстокими, щоб вони не мали насолоди від того, що вбивають інших. І я був дуже зворушений, коли з уст одного нашого комбата почув слова: «Зрозумійте, нам дуже не хочеться вбивати». І я радий тому, що люди не мають насолоди від вбивства. Вони просто захищають країну й нас із вами.

Тому я вважаю, що служіння капелана — це мужній вчинок тих братів, які пішли, щоб Словом Божим, власним прикладом, підтримкою служити тим, чиє життя може в будь-яку мить обірватися.

Чи мудро йти на передову без зброї? У цьому суть служіння капелана. Якщо капелан взяв зброю в руки, він уже не капелан. Він може бути християнином, але він уже воїн. Але капелан не бере зброї в руки й навіть ворогу повинен свідчити про Христа, підтримувати його й молитися за нього. Поле бою — це присінок пекла. Там завжди загроза смерті. А де загроза смерті, там по-особливому сильно звучить слово життя.

Лікар, який перев'язує рани, дуже важливий на фронті. І всі з повагою ставляться до тої праці, яку виконують військові лікарі. А хто перев'яже поранене серце? Хто зцілить ще більш складну людську сутність — душу, яка травмована, налякана, розлючена. У ній безліч думок: хочеться жити, а тут таке твориться! Працювати саме з цими душами повинні наші брати-капелани. Вони повинні постійно й дуже сильно молитися, тому що зцілити ці рани й спинити внутрішню духовну кровотечу може тільки Дух Святий і Слово Боже.

Капелан Артем Бабійчук: «У людей на Донбасі змінюється мислення — уже війна нікому не потрібна, від неї всі втомилися»

Уже більше як півроку минуло з тих пір, коли служителі церкви «Скинія» (м. Київ) стали відвідувати військові підрозділи в зоні АТО у якості військових капеланів, зокрема служити в бригаді, до якої після мобілізації потрапив один із членів церкви. Спочатку просто доставляли допомогу, намагалися свідчити про Бога при будь-якій можливості, а потім дійшли висновку: щоб насправді здобути довіру й увагу військових — людей, які перебувають на передовій день і ніч і ризикують своїм життям, — треба долати з ними всі негаразди польового життя. Тоді братерська рада церкви узгодила бажання капеланів перейти на служінням вахтовим методом — в середньому по 10 днів. До служіння долучилися капелани інших київських церков, та й не тільки київських.

Свій капеланський досвід брати здобували, як мовиться, на полі бою, безпосередньо на практиці. Та з часом Бог послав й інші можливості отримати знання — з 16 по 20 грудня 2014 року військові капелани мали можливість пройти навчання на Міжнародному базовому курсі-тренінгу з організації надання духовної опіки та психологічної допомоги в умовах бойових дій (кризових ситуацій). Лекції читала відома у сві-

ті християнська та громадська діячка, керівник комітету з духовного піклування National VOAD (Національна організація волонтерів в боротьбі зі стихійними лихами США) доктор Наомі Пейджет.

Нещодавно Бог благословив капеланів чудовими транспортними засобами. Зокрема, з допомогою давнього друга «Скинії» Ігоря Жуковського із США та за сприяння пастора з Литви Альбертаса Лучунаса служителі тепер мають хороший позашляховик. Автомобіль курсує дорогами Донеччини та Луганщини під номерним знаком «КАПЕЛАН».

— У кожній поїздці є щось своє, особливе. Завдяки Господу, Який прихилив серця людей до пожертв, ми змогли придбати комплекти теплої одягу та відвести на передову, у підрозділ нашого брата Олександра Алієва, — розповідає військовий капелан, пастор церкви «Скинія» Артем Бабійчук. — Цього разу найбільш запам'яталося відвідування села Гранітне Волноваського району Донецької області. Там було дуже неспокійно, постійно відбувалися провокації з боку сепаратистів. Ми мали можливість поспілкуватися як з особовим складом розміщеної в селі військової частини, так і з місцевим населенням.

За словами Артема, картина сумна: навколо багато зруйнованих, залишених будинків... Але життя триває. «Цікаво, як змінюється думка людей. На початку цієї військової кампанії місцеве населення на 70% було настроєне проти української влади, зараз суспільна думка змінилася із значною перевагою у бік симпатій до української армії і нашого уряду. Найбільше лякає людей невідомість: «Що буде далі?» Саме це запитання нам найчастіше ставлять на передовій. І ось на цьому етапі завдання церкви — підтримати людей і донести їм, що Христос прийшов у цей світ, щоб дати майбутнє та надію», — каже пастор Артем.

Капелан В'ячеслав БЕВЗ: «Солдати думали, що ми їх закидаємо цитатами з Біблії, а ми почали просто з ними

ЖИТИ»

— Розкажіть про свій досвід роботи в зоні АТО?

— В основному ми працюємо з військовослужбовцями, але у Волновасі спілкувалися й із цивільними. Ми у військовій формі з шевронами батальйону військових капеланів. Цивільні запитують — переконуємо їх на користь України, а також потішаємо духовно, тому що вони дуже налякані.

Дехто з них негативно налаштований щодо української влади. Відкрито про це нам не казали, але ми відчули. Та разом із тим вони в жодному разі не хочуть, щоб повернулася ДНР.

— Це позиція «проти всіх»?

— Це позиція «набридло». От і все. Позиція «хочемо жити нормально». У Волновасі постійно чути, як працює артилерія. І дарма, що це наша українська сторона стріляє у відповідь. Усе одно страшнувало.

На день Збройних сил нашого політрука попросили провести профілактично-просвітницьку роботу серед дітей. Ми, капелани, напросилися з ним, оскільки я працював із молоддю і п'ять-шість років проводив у школах заняття із профілактики ВІЛ-СНІДу, куріння та наркозалежності. Ми розмовляли з дітьми й про Україну, і про надію. Діти запитували: «А що буде?» — «На Бога треба надіятися. Ми повинні зрозуміти, що ні Європа, ні Америка нам не допоможе. У цій ситуації нам може допомогти тільки сам Бог. Якщо будете молитися — Бог допоможе».

— У Росії священники можуть казати те ж саме. Зазвичай у конфліктах кожна сторона стверджує, що з нею Бог.

— Це відома позиція. Тільки є одна відмінність. Ми ні на кого не напали. Ми захищаємося.

— Чи стикалися ви з випадками озлоблення солдатів проти капеланів?

— Тільки один раз, і були дуже здивовані. Солдат був з Івано-Франківської області, де дуже набожні люди. І він був ущерт п'яним. Таких там називають «аватарами» (тобто «синіми»). Він підійшов до нас і почав ставити провокаційні запитання: «А де Бог, коли гинуть мої друзі? За що Він таке допустив?» Це єдиний випадок. Я думаю, що переважна більшість людей все-таки боїться Бога.

— Я так розумію, один із ваших обов'язків — боротися з таким явищем як п'янство?

— Ну, як обов'язок... Іноді ми напрошуємося на спілкування, щоб підтримати солдатів. Я б хотів, щоб це було нашим обов'язком. Поки що все добровільно й неформально.

А от в Америці я бачив, як армія молиться. Стільки людей одразу — на сльозу пробиває. Ми ж запропонували командуванню виділяти щоранку під час планування хоч п'ять-сім хвилин для молитви.

— А хто не хоче молитися?

— Таке питання поки що не стоїть. Питання в тому, чи варто це робити і чи це нормально. У нас же все

швидко не вирішується.

Звичайно, що ніхто змушувати не буде. Хто захоче, той залишиться. Ми коротко помолимося.

— Незалежно від конфесії?

— Незалежно від конфесії. Я хочу сказати, що на війні конфесія вже не має значення. Я поки що не стикався з випадками міжконфесійного непорозуміння. Є одна мета, одна мрія, бо горе об'єднує всіх.

Правда, у свідомості людей проповідник-протестант — це зазвичай груда цитат і людина, яку ніщо не цікавить, крім того, як когось «загрузити». До речі, 72-а бригада, з якою ми почали жити, чекала, що на них обрушиться шквал цитат і почнеться схиляння до несамовитого християнства. А ми стали просто жити з ними. У їхньому ж побуті. Поряд був скотомогильник — уявляєте, який запах там був. І капелани замість проповіді почали закопувати цей скотомогильник. Я переконаний, що священникам передусім треба не цитувати з Біблії, а жити згідно з нею.

А ще я вважаю, що Бог допустив цю війну. Вона лікує серця українців.

— Близько п'яти тисяч загиблих. Чи не зависока ціна лікування сердець?

— Нам цього не збагнути. Погодьтеся, що Його мудрість і наша — це зовсім різні речі. Якщо Він щось робить, то бачить кінцеву мету.

— Та все ж у світських людей часто звучить це питання: чи оправдовує мета засоби? Скільки страждань допущено...

— Я не можу всього пояснити. Можу лише висловити власну думку того, чому люди страждають чи гинуть. Війна допущена не лише для того, щоб скинути брудну владу, а й для того, щоб народ очистився і навернувся до Бога. Якщо змінити владу, а народ залишиться невірним, ми прийдемо до того ж.

Хочу зауважити: якщо стільки людей гине — значить народ України мало молиться. І основна претензія тут саме до церков: ми, християни, мало молимося. Якщо чекати, що в Україні щось зміниться тому, що прийде якась надлюдина, нічого не зміниться. Біблія чітко свідчить, що надлюдиною, яка наведе порядок у світі, — буде Антихрист.

Микола Храпов: у пошуках щастя втраченого життя

*Господи, як добре в Тебе і з Тобою, хоча вже немає сил,
щоб жити на землі. Не знаю, що чекає мене попереду, бо
все, що мав — нині втрачено. Не знаю, що доведеться
ще розгубити. З усього мого життя залишилися тільки
це арештантське лахміття, яким тіла не зігрієш, та
останній подих, з яким звертаюся до Тебе. Збережи ж
мені нелицемірну віру до цього самого останнього подиху,
віру в Тебе, віру в Твоє милосердя і співчуття, віру в Твою
любов. Амінь!*

М.Храпов, «Счастье потеряной жизни»

Микола Петрович Храпов — відомий служитель братства євангельських християн-баптистів, пастор, багатолітній в'язень за віру, християнський поет, письменник, автор книги «Щастя втраченого життя». Він написав близько 55-ти віршів. Багато з них стали християнськими гімнами. Найбільш відомі з них: «Гімн страдальцев», «Привет вам Христово, цветущее племя», «Два друга» та інші. Значне місце в поезії М. Храпова займає поема «Подруга», присвячена дружинам в'язнів-християн. Через твори Миколи Храпова проходить євангельська істина, яку він висловив так: «Без хреста неможливо обійняти Христа. Без хреста неможливо зрозуміти Христа». Він прожив 68 років, з яких 28 провів у в'язниці. Проживши через тягарі, втрати, переслідування, гоніння, служитель не втратив віри, не зламався і досі залишається прикладом мужності та довіри Богові у важкі часи.

Батьки Миколи Храпова — вихідці з православ'я. Батько, Петро Іванович, народився 1888 року. Увірував і прийняв хрещення в церкві баптистів Москви в 1921 році. Майже одночасно з батьком повернулася й мати Степанида Юхимівна. Вони приєдналися до Коломенської громади, яка була заснована в 1922 році. У ній батько виконував служіння благовісника.

За поширення євангельського вчення батько, а разом із ним і вся сім'я перенесли багато страждань. У 1929 році після особливої наради НКВД, без суду і слідства, він був засланий на Північ у розпорядження Управління Соловецьких таборів

особливого призначення (УСТОП). Після восьмирічного позбавлення волі батько, перебуваючи на нелегальному становищі, виконував пресвітерське служіння в церкві, за що в 1937 році був знову заарештований і за постановою «Трійки» розстріляний 21 серпня 1937 року. Батьків приклад вірності Господу закарбувався в серці сина Миколи. Пам'ять про нього він трепетно проніс через усе своє життя.

Микола Храпов народився 17 березня 1914 року в Колодні Московської губернії. Його духовне виховання проходило в баптистській сім'ї та громаді. Уперше усвідомлено каюся перед Богом в нічній мо-

литві в дев'ятирічному віці.

15-річним підлітком він змушений був залишити батьківський дім, щоб знайти засоби до існування. Самостійне життя перетворило побожного підлітка на безбожника. Проживши певну науку життя, Микола вже до 20 років працював на машинобудівному заводі, а у вечірній час навчався на третьому курсі робітничого факультету при Московському державному університеті. Але Господь не покинув Свою дитину. Він послав йому чудесну зустріч із християнами, які запросили його до церкви. Перше служіння справило сильне враження на юнака і привело його до щирого покаяння. Він з притаманною йому невичерпною енергією став проповідувати людям про дароване йому спасіння в Ісусі Христі.

Арешти і подальший шлях служіння

10 лютого 1935, через два тижні після свого навернення до Бога, двадцятирічний Микола Храпов був заарештований органами НКВС Московської області за свідчення про свою віру й позбавлений волі на 5 років. Його відправили виснаж-

ливим етапом на Крайню Північ, на Колиму.

Після закінчення п'ятирічного терміну ув'язнення у 1940 році Микола Храпов залишився проживати на Крайній Півночі «до особливого розпорядження», якого довелося чекати понад сім років. Там, на Колімі, через 10 років після покаяння, у листопаді 1945 року в ясний морозний день Микола увійшов у заповіт з Господом у крижаній воді річки Детрін — притоки Колими.

За персональним клопотанням місцевої адміністрації Миколі було дозволено виїхати до центральних районів країни, щоб одружитися і привезти дружину на місце свого заслання.

Його поневіряння на Крайній Півночі розділила дівчина-християнка Єлизавета Андріївна Чекашкіна (10.02.1921 — 22.04.1980) з міста Ташкента. Їхнє одруження відбулося 3 березня 1946 року. У спільному шлюбі подружжя мало шістьох дітей.

У 1947 році Храпови переселилися в Ташкент. Присвятивши себе справі благовістя і бачачи відступлення від істини серед служителів церкви, вони не могли приєднатися до офіційно діючої громади ВСЕХБ міста Ташкента і стали збиратися окремою групою. Микола Храпов був висвячений служителем А.І.Чекашкіним на справу благовістя, яке здійснював близько трьох років.

У жовтні 1950 р. Микола Храпов був знову заарештований органами КДБ, які висунули йому вигадані звинувачення в антирадянській пропаганді й засудили строком на 25 років з подальшим позбавленням виборчого права на 5 років. Ув'язнення відбував Микола Храпов у Східному Сибіру, в Ангарську, і на Далекому Сході, в Хабаровському краї, де разом з ним перебували й інші брати-в'язні.

У квітні 1956 р. Микола Храпов був звільнений і реабілітований, відбувши 5 років і 6 місяців із 25-річного терміну.

Улітку 1957 року на запрошення братів Храпов із родиною виїхав у Йошкар-Олу для служіння марійському народу (черемисам). Восени

1958 сім'я Храпових повернулася в Ташкент. Микола Петрович виконував служіння в різних містах країни, особливо в тих церквах і групах, які влада гнобила і яким відмовляла в реєстрації. Храпов підтримував гнаних і утверджував їх у вірі, брав участь у справі будівництва церкви і пробудження віруючих. Девізом його життя як у неволі, так і на волі були слова Писання: «Рятуй узятих на смерть, і не вже відмовишся від приречених на страту?» (Пр.24:11). Серце Миколи Храпова горіло бажанням віддано служити Господу, його проповіді були полум'яними, глибокими й тематичними. Господь наділив брата музичними здібностями, він мав прекрасний баритон, любив співати, його щирий і змістовний спів нікого не залишав байдужим.

18 березня 1961 р. Миколу Храпова в черговий раз арештували за поширення євангельського вчення і за політичною статтею засудили до ув'язнення в спецтаборі на території Мордовської АРСР (ст. Потьма) на 7 років. Через три роки справу було переглянуто прокуратурою СРСР, політичні звинувачення знято, а брата звільнено. Це сталося в 1964 році. Микола Храпов повернувся в Ташкент і приєднався до братерства Ради Церков ЄХБ.

У цьому ж році ташкентська незареєстрована громада одноставно довірила Храпову служіння пресвітера церкви. Разом із цим на розширеній нараді служителів громад РЦ ЄХБ півдня Середньої Азії Микола Храпов був обраний керівником ради південного об'єднання.

У 1966 році Миколу Петровича вчетверте арештовано органами КДБ і засуджено до п'яти років ув'язнення, які відбув повністю в таборі міста Бухари, на півдні спекотного Узбекистану.

Останнє десятиліття життя (1971 — 1982)

Звільнившись із ув'язнення в травні 1971 року, Микола Храпов знову повернувся до служіння і вже влітку був обраний у члени Ради Церков ЄХБ.

У тому ж 1971 році Храпови всією сім'єю переїхали в місто Ростов-на-Дону. Через півроку роботи в Побуткомбінаті за наполяганням працівників КДБ Храпов був звільнений. Не маючи можливості влаштуватися на роботу, був змушений піти на нелегальне становище.

Як написано в його некролозі: «Найяскравішою рисою характеру Н.П. Храпова була його безкомпромісність, любов до правди і євангельської чистоти. Він був чолові-

У засланні, Ангарськ, 1952 р.

ком справедливості, жертвуючи заради неї всім: свободою, сім'єю і самим життям. Усі інші якості, такі, як гостро виражений індивідуалізм, свобода думки, незалежність суджень, прямота, яка часто межувала з різкістю, непримиренність до лицемірства — були ніби похідними від головного. Не в його дусі було рахуватися з думкою натовпу, їти за більшістю, лестити високопоставленій особі, раболіпствувати перед авторитетами. Все це різко виділяло його серед оточуючих людей, викликало непомірну заздрість і служило джерелом всіх його бід і поневірянь».

Храпов пройшов через періоди духовної молодості, духовної зрілості й властивої кожному віку недосконалості, яка проявлялася в його поглядах і різких виразах. Він

вкрай негативно ставився до ВСЕХБ, називав його «станом відступників». Але з 1976 року його погляди на багато речей змінилися. Його спіткали важкі переживання свого неприйняття, які супроводжували його до самої смерті, і про які він говорив, що за своєю тяжкістю вони складають «суму всього пережитого».

Однак, незважаючи на свої переживання, Микола Петрович Храпов далі здійснював духовну працю в Середній Азії. Його життя було школою мужності, самовідданості й любові: яку б роботу йому не доручали брати, він ніколи не відмовлявся і виконував її з усією акуратністю і чесністю. Брат Микола був небагатослівний, але коли його запитували, говорив по суті, чітко і ясно. Глибокі смиренність і лагідність, як вінець, прикрашали його сиву голову. Серце його вміщувало всіх братів, зайва суворість до інших змінилася зиченням добра й благодаті.

З березня 1980 Миколу Храпова вп'яте, востаннє, арештували й засудили на три роки позбавлення волі. Причиною арешту стали молодіжне спілкування в місті Караганді, де він, як духовний наставник, брав безпосередню участь, а також написана ним автобіографічна трилогія «Щастя втраченого життя».

Через півтора місяця після арешту, 22 квітня 1980 року, від раптового інсульту-паралічу відійшла у вічність вірна супутниця Миколи Петровича Єлизавета Андріївна, залишивши шістьох дітей сиротами.

А 6 листопада 1982, на 68-му році життя, перебуваючи в таборі посиленого режиму в Мангишлакських степах (м. Шевченко) через повторний інфаркт Микола Петрович Храпов помер. Труну з тілом дозволили доставити додому. Похорон відбувся 13 листопада в Ташкенті при багатолюдному скупченні віруючих, рідних і друзів із різних міст країни.

Так закінчилося життя, як сказав Г.П. Вінс, «християнина в найвищому сенсі цього слова і багаторічного в'язня за Слово Боже... мужнього глашатая євангельської істини в країні войовничого атеїзму».

«Дорога в очах Господа смерть бо-гобійних Його!» (Пс. 115: 6).

За В. Ю. Катко

— За що? — глухим, як відлуння, голосом пролунало в тюремній камері. «За що?» — відгукнулося в моєму зніченому серці, коли я опинився у відчайному становищі ув'язненого. Стогони й важкі зітхання в сусідніх камерах не давали змоги забутись.

Уява малювала сонячні долини й гори Азії, улюблені обличчя друзів, доньки-немовлятка, дружини й любих старичків... Дорогоцінна свобода... Душа смикнулася назустріч усьому цьому, але залізні ґрати перепинили їй путь.

Палка молитва полилася з глибин душі до Того, із Ким було пов'язане моє життя. Молитва допомогла вийти з цієї жахливої камери-одиночки, щоб схилитися біля підніжжя Голгофського хреста.

Відчай готовий був упасти на мене всією своєю вагою. Смертним холодом повіяло з цієї безодні. Темне й страхітливе, як кошмарна ніч, на мене насувалося майбуття. Але якась незбагненна, невидима рука втримувала ці розбурхані хвилі відчаю. Мій Бог, на Якого я надіюся, послав мені в серце тишу та спокій. Уста заворушилися — полилися слабкі нерівні звуки гімну... Слідом за піснею душа вирвалася з цієї душної камери на безмежний простір і здійнялася вгору в своєму польоті, як птах.

Та в ту мить двері камери раптово відчинилися. Мене перевели в інше місце — в бетонну камеру підземелля політичної в'язниці. Збляклі, безбарвні лиця її мешканців злякано та здивовано зустріли мене біля залізних дверей, які зачинилися за мною.

— За що? — це було перше питання, яке мені поставили. З радісним трепетом на душі я відповів: «За Христа!»

Потяглися болісні дні... Смертельним холодом віяло звідусіль: від жорстоких облич наглядців, від усієї тюремної обстановки — від її стін, повітря і навіть тюремної їжі, від безнадійних поглядів товаришів.

Могильна тиша підземелля часто змінювалася пекельною атмосферою в кімнаті слідчого. Людина мимоволі почувалася тут, як загнана, беззахисна тваринка... Після декількох годин такого допиту ти знову опиняєшся в обіймах підвалу, де проводиш довгі безсонні ночі.

— За що? За що? За що? — лунає голосіння стомленої, виснаженої душі. Погляд спинається на блакитній смужці неба у віконці на стелі камери. Душа стрепенулася, якийсь вогник радості промайнув у ній. Ось де можна знайти заспокоєння й отримати чітку та вичерпну відповідь. І душа одразу полинула туди, у ту синь небес; уста заворушилися в тихій молитві. Боязливими кроками душа виходить із цього підвалу до підніжжя невисокого пагорба. Це Голгофа.

***

З Єрусалима в напрямку до Голгофи рухається великий натовп. Попереду, оточений ланцюгом римських воїнів, із закривавленим обличчям іде Христос... Колючки тернового вінця глибоко вп'ялися в Його святе чоло, згустки запеченої крові змішалися з волоссям.

Останнє зусилля — і Він на вершині пагорба. Погляд у невимовній мольбі спрямований у синь небес. Звучать спочатку глухі, а потім гучні удари молотка. Кров багряним струмком бризнула з ран. Моторошний крик нестерпного болю вирвався у Вартимея, сина Тимея: «За що? Ці ж руки відкрили мені очі?!»

— За що? Тож зовсім недавно ці пробиті ноги принесли нам життя та зцілення? — запитував натовп колись прокажених людей.

— За що? — стоячи порядом з ними, питає зцілений із Віфезди. — Невдавна ж ці пробиті руки підняли мене з мого жахливого ложа!

— За що? — запитує безутішна жінка, дивлячись на хітона Христа в руках воїнів. — Це ж той хітон, до якого я, доторкнувшись, зовсім недавно отримала зцілення!

— За що? — рветься Марія до тих пробитих ніг, біля яких вона так любила проводити найкращі миті свого життя.

— За що? — це питання стало ще більше мучити мене. І скільки я не

За що? (скорочено)

шукав відповіді, натрапляв лише на розгублених друзів Христа. Але тільки Він, Христос Розп'ятий, може відповісти на це болюче питання: «За що?»

***

...Зібравши останні сили, я прилинув до Христа. І тут розгадав велику таїну Його страждань і страждань своїх... Я зрозумів, що без хреста неможливо обійняти Христа. Без хреста неможливо зрозуміти Христа.

А десь поряд падали в темряві краплини крові з пробитих рук, і кожна з них промовляла: «За тебе! За тебе! За тебе!..»

Я глянув у Його очі. Вони дивилися на мене, сповнені ніжної любові та співчуття, і це світло осявало темряву навколо і темряву мого невідання.

Уста Його заворушилися, і я почув: «Отче, прости їм, бо не знають, що чинять!» Але не тільки Отця благав Він цими словами. Він промовив до мого розгубленого серця...

«Прости їм, Отче, бо вони не знають, що чинять!» Ось за що помирав Христос! Він помирав, щоб жили ми. Він помирав за нас.

О, як часто й тепер доводиться чути з вуст деяких християн, які переносять ті чи інші страждання за ім'я Ісуса, розгублене питання: «За що?» Це тому, що їм не відкритий сенс проказаних слів на хресті: «Прости їм...»

Вони не можуть простити «їм», як простив Він на хресті; упокоритися, як упокорився Він — Бог, Син Божий, Спаситель світу «до смерті й смерті хресної». І все це тому, що не можна зрозуміти Христа без хреста, як не розуміли Його учні й люди навколо Нього, які йшли за Ним, як не розумів Його я.

Христос стає зрозумілим лише тоді, коли Його життя, що стікає кров'ю із ран, проникає в серця християн

і омиває від усякого гріха. Тоді, коли Він приводить нас до Свого хреста. І якщо ми хочемо познайомити людей із живим Христом, то ми, маючи Його істоту, можемо це робити, жертвуючи своє життя за спасіння світу, як це робив Він.

Тільки біля підніжжя хреста мені, розп'ятому з Ним, Він відповів на болюче питання: «За що?»

І коли я зрозумів це біля хреста, то смиренно, спочатку боязко, а потім бадьоро заспівав гімн, який став гімном переслідуваних християн:

*Приди к нам, о Боже, приди, мы устали,
Последние силы слабеют в пути,
Пригнулись к земле мы под гнетом печали,
Но дай нам подняться и дальше идти.
Идти за Тобою на смерть, на мученья,
Страдать за святые заветы Твои.
Зажги в нас огонь Твой в часы испытанья
И сердце любовью Своей озари.*

Я хотів би, щоб цей гімн із почуттям глибокої покорності й повної залежності від Господа — Владики життя співав кожен носій Його славного імені, розп'явшись із Ним. І співав його до Його приходу.

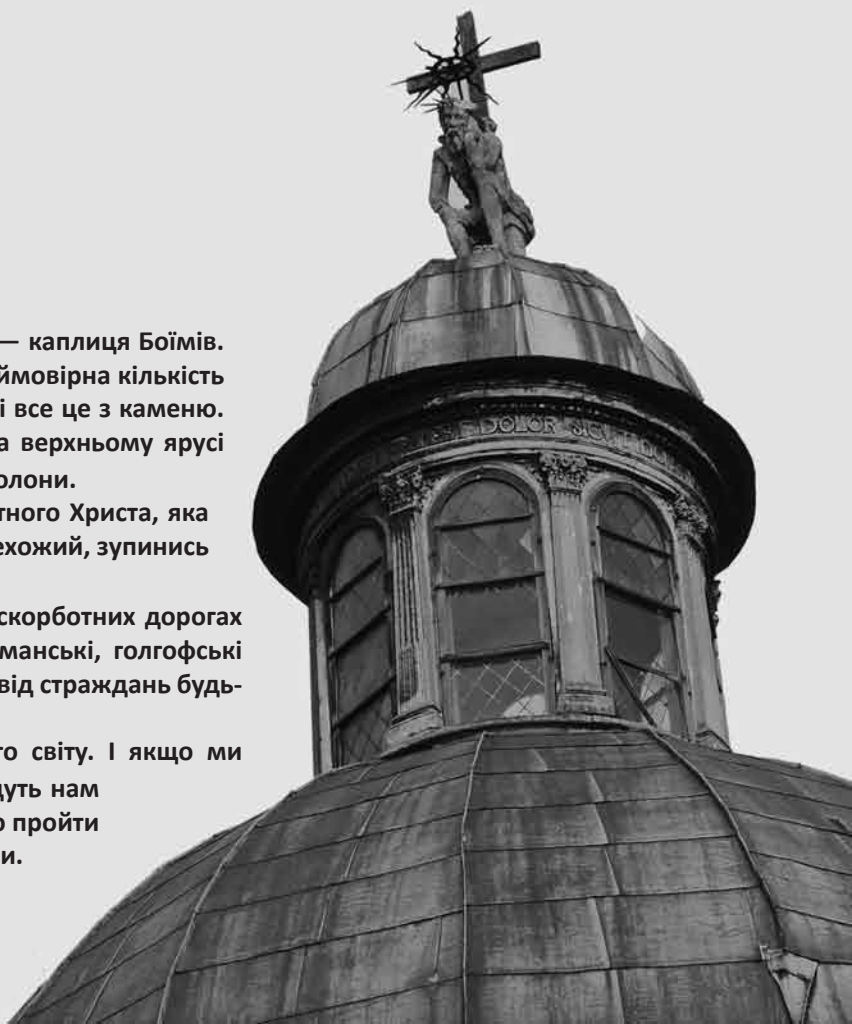
Микола ХРАПОВ

У древньому Львові є цікава архітектурна пам'ятка — каплиця Боїмів. Вона приваблює надзвичайно красивим інтер'єром: неймовірна кількість фігур і фігурок, розп'яття, кесони на куполі, епітафії — і все це з каменю. Фасадна стіна вкрита суцільною кам'яною різьбою, на верхньому ярусі багатофігурні барельєфи, вкриті філігранною різьбою колони.

А ще каплиця знаменита сидячою постаттю скорботного Христа, яка вінчає купол. Під ним по колу написано латиною: «Перехожий, зупинись і подумай, чим страждання твої більші за Мої».

Як важливо нам час від часу зупинятися на наших скорботних дорогах і духовним поглядом зуміти побачити Того, чиї гетсиманські, голгофські страждання, чия Віа Долороса були набагато більшими від страждань будь-якої людини.

Ми несемо свої тягарі, Божий Син ніс тягар цілого світу. І якщо ми усвідомимо цю істину, наші тимчасові скорботи не будуть нам надміру важкими. І це додасть сили не зламатися, гідно пройти долину випробувань і піднятися на вершину Божої слави.

Зустрічі з цікавою людиною

Віктор ХРИПТА: «З самого дитинства в моєму серці жила мрія — заснувати церкву»

— **Розкажіть, які етапи в служінні ви пройшли до того, як стали обласним пресвітером.**

— Моє служіння на духовній ниві почалося із самої молодості. Коли одружився, Бог поклав на серце заснувати церкву. Разом із дружиною і молоддю нашої церкви (с. Великі Ком'яти) стали працювати в одному з сіл Виноградівського району — Пушкіно. Перша наша подорож туди була приурочена святу Христового Різдва. Це був 1987 рік. Пішли по селу свідчити про Бога, співати різдвяні пісні... Через деякий час там на вернулися до Бога люди.

Коли повіяло свободою, почався час «перестройки». Бог спонукав заснувати церкву в районному центрі. Перш за все організували біблійні курси в центральній залі районної бібліотеки, потім провели низку евангелізацій. Десь за чотири місяці нашої праці на вернулися до Бога 11 чоловік, із яких восьмеро тієї ж осені прийняли хрещення. Там я був обраний пастором церкви.

Вісім років тому на обласній звітно-виборній конференції Іван Андрийович Хрипта, мій батько, через поважний вік склав повноваження старшого пресвітера, і обрали на це служіння мене. А рік тому я був рукопокладений у сан єпископа.

— **Чим особливе Закарпаття на фоні інших областей?**

— Євангельський рух прийшов у Закарпаття в 1960-х роках, дещо пізніше ніж в інші регіони України. Область вирізняється, можливо, тим, що під час комуністичного режиму тут майже не було зруйновано храмів. Територія Закарпаття приєднана до СРСР в 1946-му році. Тому від релігійних переслідувань вона постраждала значно менше, ніж Схід України. Хоча були в нас і в'язні за віру, за відмову від зброї. Були й такі моменти, що під час весіль, похоронів або якихось публічних служінь представники влади перешкоджали переміщенню віруючих. Це мотивувалося тим, що тут — прикордонна зона (Закарпаття межує з Румунією, Угорщиною, Словаччиною та Польщею). Та в інші дні «приграничної зони» чомусь не було...

Навіть моє весілля не пройшло без перешкод, хоча я одружувався вже в горбачовські часи. Мого

батька знали як впливового служителя. Міліція та КДБ знали, що в нас намічається публічне зібрання. Весілля, за традицією, відбувалося на території молодії, і від моєї нареченої вимагали відмовитися від проведення шлюбного богослужіння. Вона, звичайно, не погодилася. Тому в той день оточили село, всіх зупинили, переписували. А під час шлюбних настанов прямо над «шалашом» кружляв міліцейський вертоліт (один був в області — і того підняли), аж мусили зробити на кілька хвилин перерву.

Ще одна особливість — населення області дуже «побожне». Один

вою. Зокрема, налагоджене служіння дітям-сиротам. Віруючі засновують будинки сімейного типу.

Не дуже сильно розвинуте тюремне служіння, бо до останнього часу в області не було тюрем. Лише роки з два тому в Ужгороді одна з'явилася. Хоча є служіння алко- і наркозалежним.

— **Чи був у вашому житті конкретний момент, коли ви відчували покликання до служіння?**

— Чітко пам'ятаю момент, коли зрозумів, що я Божа дитина. Хоча й народився в сім'ї служителів, та на п'ятнадцятому році життя щиро покаявся перед Богом. Тоді в мене

Віктор Іванович Хрипта, голова об'єднання церков ХВЄ Закарпаття

Народився 9 серпня 1963 року в с. Великі Ком'яти Закарпатської області.

1979 рік — прийняв водне хрещення.

1980 рік — закінчив Донецьке профтехучилище.

З 1989 по 1992 рік — навчався у Біблійному інституті (м. Львів).

1985 рік — одружився.

У жовтні 1992 року рукопокладений у сан пастора.

З 2007 року виконує служіння старшого пресвітера в Закарпатській області.

2011 рік — закінчив навчання у Львівській богословській семінарії.

2014 рік — рукопокладений у сан єпископа.

Разом із дружиною Марією Михайлівною виховали п'ятеро дітей — трьох синів і двох дочок.

приїжджий брат запитав у мого батька: «У вас що, віруючі курять?» Виявляється він зустрів чоловіка з цигаркою, який із ним привітався: «Слава Ісусу Христу!» Мабуть, тому люди не так масово, як, скажімо, на Волині чи Рівненщині, приходять в лоно євангельських церков — бо й так вважають себе християнами.

— **Яку конфесію тут можна назвати панівною?**

— Напевно, як такої панівної немає. Немає сильного впливу якоїсь одної конфесії. Сильні позиції у католиків, православних. Проте, зустрічаючись на обласній раді церков, ми відчуваємо рівноправність. Можливо, неофіційно, скажімо, якщо йтиме мова про виділення земельної ділянки, то швидше дадуть католикам чи православним...

— **Які види служіння найбільше розвинуті у вашій області?**

— Добре функціонує дитяче служіння як в церкві, так і поза церк-

була така впевненість у спасінні, що я вірив: «Навіть якщо з нашого села буде лише одна спасенна людина — то це буду я!» Зараз би так не наважився сказати... Та це не було якоюсь самовпевненістю, а особливим духовним переживанням.

Щодо покликання на служіння, то я не мав якогось особливого видіння, надприродного переживання. Але з самого дитинства в серці жила мрія — заснувати церкву. Хоча тоді я мріяв про далекі країни — Сибір, Далекий Схід... Прочитав у Євангелії Христове повеління: «Ідіть по всьому світу і проповідуйте Євангелію!» Я відчув на собі відповідальність. Так і зрозумів, що це — моє покликання.

— **Як ви вважаєте, чому сьогодні невеликий відсоток людей у церкві відчуває цю відповідальність?**

— Важко конкретно відповісти... Але мені здається, що сьогодні в церкві вже багато віруючих у друго-

му, третьому поколінні, яким віра «передалася» від батьків, які самі, можливо, не пережили справжнього народження згори.

Коли, вибираючи між богослужінням і дозвіллям, відпочинком, людиною, наприклад, вирішує піти на футбол або на природу, то в мене до таких людей питання: чи справді ви Божі діти?

Пам'ятаю, в дитинстві, слухаючи по транссвітовому радіо про те, як місіонери десь там в Африці віддають своє життя за проповідь Євангелії, я хотів бути схожим на таких лю-

інтереси відхилилися в інший бік.

— Від чого, на вашу думку, залежить успіх служіння?

— Перш за все — від любові до Господа й любові до праці. Треба багато молитися, але треба й багато працювати.

Найпрекрасніші моменти в моєму служінні — коли бачиш результат, як люди навертаються до Бога. Це дає наснагу. Одним із таких результатів я вважаю церкву у Виноградово. Наприклад, розкажу про одну дівчину, яка стала приходити на служіння із сусіднього села. Щи-

— Чи потрібне для духовного росту церкви біблійне навчання?

— Я вважаю, що потрібно. Христос сказав: «Ідіть і навчіть!» Сам я закінчив Львівську біблійну семінарію та Біблійний інститут, пройшов через науку і вважаю, що це дуже потрібно. Багато молодих християн не можуть пояснити навіть основних християнських доктрин.

Усе має бути пропорційно — і наука, і духовні прояви, і служіння. І все це має виливатися в духовні плоди.

— Які поради ви могли б дати щодо спілкування з Богом?

— Стосовно цього — на першому місці має бути самодисципліна. Щодня в нас дуже багато справ. Але серед них є важливі й найважливіші. Потрібно скласти розпорядок свого дня, і в ньому принципово має бути виділений час для Бога. Як неможливо прожити день без їжі — так само і без Біблії.

— Яку позицію, на вашу думку, має займати церква щодо війни на Донбасі?

— Церква при будь-яких суспільних явищах — чи то війна, чи то мир — має займати позицію Ісуса Христа, позицію справедливості. Ми багато молимося. Ми любимо Україну,

дей, вони були героями в моїх очах. Сьогодні, на жаль, інші цінності...

— Як ви оцінюєте стан сучасної церкви?

— У всі часи були щирі християни, які любили Господа. Колись їх було більше, колись менше... Я згідний із відомим твердженням, що випробування свободою складніше витримати, ніж випробування гоніннями. Тепер ми якраз проходимо випробування свободою. І багатьма заволодів дух матеріалізму. Люди дивляться один на одного — у того кращий телефон, у того дорожчий автомобіль. І намагаються не відставати. Відповідно, духовно вони не є посвяченими, такими, яких Господь міг би використовувати. Бо їхні

ро покалася, прийняла водне хрещення (врешті вона стала моєю невісткою). Через неї вся її родина покалася.

Зрештою, успіх не завжди видимий. Наприклад, який успіх мали апостоли? На перший погляд, багато з них були невдахами. Але їхнє служіння змінило цілий світ. Нам, звичайно, дуже хочеться бачити плоди власної праці. Але головне, щоб Господь її оцінив і сказав: «Добрий і вірний рабе, ввійди до радості твого господаря!»

Але ж служіння пов'язане не лише з перемогами, а й з поразками. Найважче, що я переживав у своєму служінні, — втрачати людей, які були в церкві.

любимо свій народ. І дуже боляче, що гинуть люди, проливається кров. Багато нам незрозумілого...

Моя особиста позиція — і на майдані не все було правильно, по-біблійному. Сьогодні ж жорстокість збільшилася у багато разів, гинуть ні в чому не винні люди. І третя конфліктна сторона, яка живить цей конфлікт, — Росія. Ми засуджуємо це. А зі свого боку — допомагаємо, як можемо.

Звернулися по допомогу з обласного військового комісаріату. Я сказав, що у сфері захисту ми допоможемо — шоломи, бронежилети. А також — продукти харчування, одяг. Але нас попросили придбати автомобіль для доставки води на фронт.

І ми купили новий ЗІЛ-131. Наша ціль — зберегти людські життя, покращити умови для тих, хто перебуває в зоні конфлікту.

— **Розкажіть про вашу сім'ю.**

— Дружину звати Марія, ми виростили п'ятеро дітей — трьох синів і дві дочки. Двоє синів і одна дочка вже одружені, подарували нам чотирьох онуків. Усі діти, за винятком наймолодшої, уже члени церкви. Тішить те, що всі діти віруючі, сини проповідують. Я, звичайно, бажав би, щоб вони не просто були християнами, а й стали Божими служителями. За це ми молимося й просимо в Бога.

— **Як на вас вплинуло те, що ваш батько — служитель?**

— Я бачив життя й служіння своїх батьків. Тому знав, що служіння — не проста річ. Батько часто бував у

від'їздах і по області, і за її межами. Разом із тим на мене дуже позитивно вплинуло те (про що я і тепер по церквах навчаю), що з дитинства ми разом з батьками ходили на зібрання. Пам'ятаю, мені совість не дозволяла жодного служіння пропустити. Якось, запізнившись на зібрання, я зайшов і привітався: «Мир вам, брати і сестри!» Вся церква усміхнулася... Змалку церква була для мене чимось дуже серйозним і важливим. Була прищеплена відповідальність! Це формувало мою духовну особистість.

Сьогодні я спостерігаю негативну тенденцію — багато батьків не беруть дітей на зібрання. Якщо дітям змалку не прищепити любові до Бога, відповідальності, що церква — частина їхнього духовного життя, то й коли виростуть — не будуть краще

відвідувати богослужіння.

— **Якої цілі ви хотіли б досягнути у своєму земному житті?**

— Звичайно, найвища ціль пов'язана з вічністю. Якби вічності не було, то життя обмежувалося б земним добробутом, миром, достатком, щастям наших дітей. Усього цього ми теж хочемо, і все це благословення від Господа.

Щодо служіння, хотілося б, аби більше людей повернулося до Господа. Аби люди, які були загублені, стали жити повноцінним життям.

— **Ваші побажання читачам журналу «Благовісник».**

— Бажаю усім християнам мати спілкування з Богом, бути носіями Божої правди і світла. Будьте вірні тому покликанню, яке ви маєте від Нього, навіть якщо воно зовсім невеличке. І Бог вас благословить!

Станом на початок 2015 року в Закарпатському об'єднанні церков ХВЕ налічувалося:

Церков — 43
 Пасторів — 36
 Дияконів — 63
 Членів церкви — 2958
 Молоді — 809
 Керівників молоді — 31
 Дітей до 15 років — 1574
 Музичних гуртів — 22
 Хорів — 11
 Будинків молитви — 32
 Будинків сімейного типу для дітей сиріт — 6 (45 дітей)
 Студентів духовних навчальних закладів — 28

За 2014 рік організовано та проведено:

Дитячі табори — 12 (1065 дітей)
 Реабілітація — 8 чоловік
 Благодійні обіди — 3286
 Водне хрещення — прийняло 114 чоловік
 Шлюбів — 38
 Молитви над дітьми — 110
 Служіння інвалідам — 178 інвалідів

* * *

Слова із серця рвуться у політ,
Та відпустити їх до болю лячно.
Я не тривожусь, як їх сприйме світ,
Я не чекаю на хвалу чи вдячність.

Але боюсь невиплечаних фраз.
А ще страшусь необережним словом
Чи фальшю образів і надміром прикрас
Затьмити сяйво Божої любові.

* * *

— Для чого марно тратити слова,
Як можна все сказати зовсім просто?
Така заява — справа не нова,
Так говорив колись уже апостол,
Чекаючи підтримки у Христа:
«Пролити цінне миро — марнотратство!»
На захист вбогих і нужденних став,
Чужим розпоряджаючись багатством.
«Вона зробила добре. На віки
Запам'ятають вчинок цей і жінку...»
Тому рішучим помахом руки
Красивих слів нанизую перлинки,
Щоб їх Христу покласти коло ніг,
Як дар за те, що душу повнить словом.
І в мить, коли земний закінчу біг,
Почути: «Добре це!» — із уст Христових.

Акція

Увага, акція! Клади в пакунок
Оцей товар, бо вигідна ціна.
І ще один предмет у подарунок
Одержиш зразу — виграєш сповна.

Пожартував один дивак моторний,
Повівшись на тонкий рекламний хід:
«Мені віддайте те, що безкоштовне,
А те, що платне, в себе залишіть».

І зрештою ні з чим пішов додому,
Міркуючи: то пан, а чи пропав —
Чи б тішився дарункові отому,
Якби товар за «кровні» він придбав?

Та схожі заклики до нас щоденно
Із уст Господніх пристрасно звучать:
«Увага! Як набудете смирення,
У подарунок — буде благодать!»

І хоч дарунок вабить, та умови
Заводять часто нас у кут глухий.
Тут не за «кровні» вже, тут аж до крові
Із власним «я» вступаєш у двобій.

Тому й лишаємося диваками,
Які чекають дару із небес,
Та з дня на день продовжують роками
Плекати пильно у собі себе.

Але у мить виснажливо-буремну,
Коли кладеш на огняний вівтар
Приймишкля «я» — безсиле і смиренне, —
Приймаєш благодать Господню в дар.

Дорогою з магазину

Для себе сто гривень — то масло, олія,
Шматок ковбаси і хлібина одна.
Порожній пакет — аж всередині мліє...
Сто гривень для Бога — вже жертва для нас.

Година для себе, як мить швидкоплинна
Не встиг озирнутись — і день промина.
Так сплине й життя. А для Бога годину
Вділити так важко — то жертва для нас.

У вік інформації в «сірих клітинах»
Усі терабайти забиті сповна.
Але щоб напам'ять завчити єдиний
Уривок з Писання — то жертва для нас.

Від надлишку Господу жертву без жертви,
Як ті фарисеї, несем і несем...
Але перед вибором жити чи вмерти
Зумієш, останню стискаючи лепту,
Ти Богові в жертву віддати усе?

Прагну неба

Поетичне слово

Від себе повертаюся до себе.
Блукаю від чекання до борні.
А десь далеко бовваніє небо,
Вдивляючись у вічі не мені.

Не жевріє надією світання,
Не вабить зоряниця у політ.
Любові крихти, може, вже й останні
Стисну, мов грудку рідної землі.

Мені її ще так багато треба,
А я тримаю крихти, наче дар...
Шукаю неба! Прагну, прагну — неба!
Себе в собі приношу на вітар.

І з попелища воскресаю знову
Ясним світанням зоряних надій,
Як синь небесна, зіткана з любові,
Увись здіймає дух безкрилий мій.

Битва

Дзвенять мечі. Душа — неначе камінь.
Зіщуливсь дух, мов птах зламанокрилий.
А вперте «я», зміцніле із роками,
Воює наполегливо та сміло.

Йому не бракне тактики та хисту.
Ще не в таких боях перемагали!
Зусиллям волі осоружне вістря
Не раз дістати із душі вдавалось.

Й даремно, що від ран тверділо серце,
Вкриваючись безслізності рубцями,
І дух вмирав, поранений у герці
З бажаннями, що бродять манівцями.

Іду на бій. У грудях гине вічність.
Єство ж кричить: «Я вистою! Я зможу!»
Вдивляюсь супротивнику у вічі —
Невже це Ти? Невже це Ти, мій Боже?!

Дзвенять мечі. А на душі вогненно.
Руйнуються твердині непорушні.
Бог проти мене бореться за мене,
Своїм мечем мою лікує душу.

Своїм вогнем зціляє давні шрами,
Вливає в дух мій — Миро найдорожче.
І душу, що викульгує з безтями,
Вітає славно, наче переможця.

Сльози при брамі

Як багато у храмі хламу —
Й те важливе, і те ще цінне.
Та за звичкою десь при брамі
Уклякну на одне коліно.

Все зроблю так, як завжди, лише
Це не зніме ярма печалі,
Бо у відповідь — знову тиша.
Небо ридма рида в мовчанні.

Біля брами Богові тісно,
Він навколішки там не стане,
Де між мотлохом гордо виснуть
Звичні образи «нехуштанів».

І тому Його сліз не бачу...
Чую тільки мовчання грізне.
Я ридаю... І небо плаче.
Але мабуть-таки про різне.

Ольга МІЦЕВСЬКА

«Я вирішив не радитися зі спеціалістами, а радитися з Богом»

Перш за все я хочу, щоб моє свідчення було про Господа, Який дивним способом турбується про Своїх дітей і має план, певне передбачення для кожного з нас. Те велике, що Бог зробив у нашому житті, свідчить про те, що Господь вникає абсолютно в усі дрібниці нашого життя, турбується про нас і допомагає нам у Свій час.

Кінець 2013 року. Закінчується перший семестр у школі. Шестирічний синок Мирослав ходить у перший клас. Ніщо не передвіщає якихось проблем. І ось на останньому тижні вчитель кличе мене до школи: дитина жаліється, що в неї болить живіт. Оглянувши сина, я побачив, що якоїсь гострої проблеми немає, причин немає, щоб хвилюватися, але вирішив із дружиною день-другий поспостерігати за ним вдома. Вдома дитина абсолютно спокійно поводитися, гралася з іншими дітьми. Коли треба було йти до школи, то знову жалілася на біль у животику. Думав, можливо, це якісь психологічні моменти. Зателефонував до вчителя, попросив, щоб протягом тижня його зайвий

раз не викликали відповідати і він міг спокійно йти до школи. Але в школі син знову жалівся на біль, і я вирішив його обстежити. Спочатку помітив зміни в аналізі крові. Де-що підвищена кількість лейкоцитів. Це, звичайно, насторожило мене. Я оглянув сина: клініка якогось легкого гастриту. Але вирішив через кілька днів повторити аналіз. Виявилось, що різко збільшилася кількість лейкоцитів, уже було 14 тисяч. Ще через кілька днів — 24 тисячі лейкоцитів. Це означало, що є серйозна проблема. Коли зателефонував до лаборантів, то вони сказали, що є підозра на бластні клітини. Тобто це був натяк на гострий лейкоз. Запідозривши таку проблему, я вирішив проконсультуватися із завідувачем відділення дитячої онкогематології. Здали аналізи в обласній дитячій лікарні, пройшли обстеження — і особливих симптомів не знайшли, крім того, що були зміни в крові. Коли повторили аналізи, до мене зателефонував завідувач відділення і сказав терміново прийти і госпіталізуватися. Це було 31 грудня 2013 року.

Звичайно, що діагноз нас насто-

рожив, але ще потрібно було його уточнити. Як лікар, я усвідомлював всю серйозність проблеми. Мені відразу згадалися слова з Послання апостола Якова: «Чи хворіє хто з вас? Хай покличе пресвітерів Церкви, і над ним хай помоляться, намастивши його оливою в Господнє Ім'я, і молитва віри вздоровить недужого...» Тому я домовився із завідувачем відділення, що 31-го ми не будемо лягати в лікарню, а ляжемо 1 січня 2014 року, щоб уточнити діагноз. І подзвонив до наших братів-пресвітерів — Славіка Кайдика, Петра Мельника, Олександра Ковальчука. Вони прийшли, помолилися за сина, помазавши оливою, як йдеться про це в Слові Господньому, і ми вручили його в руки Божі. Не було якогось, скажімо, надмірного страху й паніки. Була настороженість, було певне напруження моральних і духовних сил, бо розуміли: усе в руках Господніх. І ми, зібравшись родиною, повністю довірилися Богу, знаючи, що Господь усе тримає під контролем.

Що мені ще надавало такої, скажімо, впевненості? Те, що я в свій

роботі лікаря, працюючи з людьми, постійно усвідомлюю, що лікувати тільки тіло, не лікуючи душі, це півділа. І завжди в трудних ситуаціях, у яких опиняються мої пацієнти, розмірковую з ними над Словом Божим, з якого черпаємо істини, які дають, скажімо так, підґрунтя для того, щоб рухатися вперед, рухатися в правильному напрямку... Ті роздуми привели мене до усвідомлення, що таке випробування, що таке спокуси й чому вони приходять в наше життя. Той же апостол Яків нам каже: «Майте, брати мої, повну радість, коли впадаєте в усілякі випробування», — тому що це сприяє нашому духовному зросту, зміцненню віри. Але де взяти ту радість, про яку сказав апостол Яків? Я про це не раз розмірковував. Коли тобі болить, коли тобі важко, то здається, що Господь міг не допустити цього всього у твоє життя, але чомусь допускає. Коли переживання й труднощі тривають довго, ти просиш, молиш Бога про допомогу, та чомусь Бог ніби бариться і не вирішує твоєї проблеми. Де в цей час взяти радість? Я над цим не переставав розмірковувати і з такими розміркуваннями повів сина в лікарню.

Це була історія №1 2014 року. Лікар спеціально ради нас вийшов на роботу, взяв стерильну пункцію, відправив кістковий мозок на аналіз у Київ, і вдень ми вже мали уточнений діагноз — гострий лейкоз. Висока ступінь ризику для життя — і тому ми мусили розпочати лікування. Змирилися з волею Божою: що Господь для нас приготував, ми маємо це перейти.

Я постійно відчував руку Божу, якийсь мир, спокій, який приходив під дією Духа Святого. Дуже велике значення мала підтримка сім'ї і родини. Дружина не панікувала, ходила до сина, доглядала, годувала. Ми біля нашої дитини постійно розмірковували над Словом Божим. Дуже велике значення має те, що ми люди віруючі, ми члени церкви, не просто номінальної церкви, а живої церкви. І ця церква відгукнулася на нашу проблему. Постійно звершувалися молитви. Чудним способом Господь побудив молитися серця людей багатьох церков нашої Волині, закордону, зокрема Америки. Багато лю-

дей телефонували і казали нам, що моляться за нас. Ця підтримка була дуже важливою, відчувалося, що ми не одні, що ми дійсно члени одного тіла Христового. Більше того, понад те, що ми могли хотіти, могли просити, Господь торкався сердець людей — і люди про нас турбувалися. Це милість Господня. «Усяке добре давання та дар досконалий походить згори від Отця світил, що в Нього нема переміни чи тіні відміни». Люди, слухняні волі Божій, це добро передавали нам — і ми вдячні Господу за цих людей.

Під час лікування сина довелося багато пережити: і фізичний біль, і душевні, моральні страждання, коли бачиш, як мучиться найдорожче в твоєму житті — твоя дитина. Були досить такі психологічно трудні моменти. Але Дух Святий і Слово Боже нас надихали і зводили наші очі до Господа. І ми впевнено торували той шлях, який Господь для нас приготував. У мене було таке передчуття, що Господь веде нас цим шляхом, щоб засвідчити Свою славу.

Хіміотерапія, яка має знищувати ракові клітини, пригнічує і нормальні клітини крові. І тому імунитет знижується буквально до нуля, кількість лейкоцитів падає до одинички, до нуля, а потім, коли їх трохи збільшується, знов проводять хіміотерапію. Хіміотерапія супроводжується ускладненнями. Я перед лікарями поставив питання, чи достатньо в них можливостей для лікування гострого лейкозу. Лікар каже: програму розробили німецькі фахівці, Міністерство охорони здоров'я України затвердило, і за цими протоколами лікують у нас, у Львові чи у Києві — скрізь однакова схема лікування. Потрібно протягом двох років проводити хіміотерапію, а потім спостерігати п'ять років. Якщо все нормально — то знімається діагноз.

Ми переживали передбачувані ускладнення хіміотерапії. Те, що випадає волосся, — це найлегше ускладнення. У сина з'явився системний кандидоз, в роті утворилися маленькі виразки, дитина ні їсти, ні говорити не могла. Нам важко зрозуміти, що він хоче, а він через це сердиться, плаче. З'явилися поліневропатії, біль у суглобах, біль у

м'язах, не може ходити, повністю ослаблена дитина. Потім — дизуричні розлади, тобто розлади сечовипускання, біль внизу живота, безсонні ночі. Прокидається дитина — молимося, на деякий час засинає, знову прокидається — молимося. Так з Божою допомогою проходили дні за днями. Півтора місяця лікування дали деякі зміни щодо картини крові, тобто вона стабілізувалася. На жаль, 15 лютого, на Стрітєнню, виникло дуже грізне ускладнення — тромбоз судин головного мозку. І в такому стані, без свідомості дитину терміново переводять у відділення реанімації, роблять комп'ютерну томографію. Гемороргічний інсульт ніби не підтвердився, стали розцінювати його як ішемічний. Потім провели МРТ, і лікар-нейрохірург каже: «У вас дуже невтішна картина. Є точкові зміни фактично по всьому мозку, ніби прогресує лейкоз». Лікар-гематолог не згодився, оскільки вже була стабілізація картини і ми на самих ранніх стадіях виявили цю проблему, що теж милість і чудо Боже. Він порадив їхати до Києва проконсультуватися в головного гематолога. Коли ми зателефонували до Києва, нам кажуть: «Не варто сюди їхати, оскільки активізувалися революційні події в Києві, поставили блокпости. Ви просто до нас не доберетеся».

Син був у дуже тяжкому стані. Ні як не реагував на розмову, не впізнавав ні мене, ні свою маму, нікого іншого. Міг відреагувати на питання, чи хоче пити або їсти, кивнувши головою і ковтнувши ковток чи з'ївши ложечку якоїсь їжі. Але і тут Господь давав мені впевненість, що на все Його воля. Розмовляв із завідувачем реанімаційного відділення, із спеціалістами, які консультували нас. Казали, що життєві функції дитини збережені, а емоцій нема, вербального зв'язку абсолютно ніякого. Проминуло сім днів реанімації, розмірковування над тим, що ж робити далі. Ми ніби зупинилися в тупику. В цей час було найбільше пошуку Бога, бо розумів, що все, що я міг зробити, все, що могли зробити спеціалісти, — зроблено. Але Господь давав тверду надію, що все в Нього під контролем. І от якраз в час найбільших труднощів я зміг усвідомити

мити глибше, що мав на увазі апостол Яків, коли казав: «Майте, брати мої, повну радість, коли впадаєте в усілякі випробовування...» Тоді, коли ти абсолютно безсилий, тоді, коли абсолютно не можливо ні на що опертися, ти покладаєш повну надію на Бога і згоджуєшся з Його волею: «Господи, якщо Твоя воля на перехід, нехай так буде, але якщо на оздоровлення, нехай це буде для Твоєї слави і для пізнання волі Твоєї нашим Мирославом». І в момент цієї повної довіри, коли в очах сльози, коли все єство напружене, — у душі ти відчуваєш мир, спокій і радість. Оце те блаженство, та радість, про яку казав апостол Яків, тому що вона нас максимально зближає з Богом. Тоді повністю розумієш свою залежність від Бога, а Бог вселяє віру в серце, і з цією вірою можеш йти вперед.

Постало питання: що ж робити далі? Прошу лікаря-гематолога перевести сина з реанімації назад у відділення гематології, бо вирішив, що далі якесь медикаментозне ліку-

вання проводити неможливо. Коли ми виписувались із реанімації, Бог дав мені впевненість, щоб я сказав такі слова завідувачу: «Пройде короткий час — і ми зможемо вас приємно здивувати». Звичайно, він співчутливо мені кивнув — і ми попрощалися. Коли ж перейшли знов у відділення гематології, переді мною постало питання: «Що ж робити?» Завідувач каже: «Треба далі проводити лікування згідно з протоколами». Усвідомлюю, що цього не можна робити. І тому вирішив покласти все своє уповання не на спеціалістів та лікування, а тільки на Бога. І в мене зародилося бажання все-таки виписати сина з лікарні й повністю покластися на Бога. Звичайно, я перший, як батько, беру відповідальність на себе за життя і здоров'я дитини. По-друге, на мені лежить відповідальність за прийняте рішення як на лікарів, щоб потім мене ніхто не звинувачував, що нашкодив своїй дитині. Я вирішив не радитися із спеціалістами, а радитися із Богом. Якраз проводила-

ся регіональна бесіда служителів у Церкві Святої Трійці, і наші пресвітери порекомендували, щоб я приїхав на молитву. Ми помолилися, хоча я не отримав прямих вказівок від Бога, але в серці мав тверде запевнення від Господа, що все під Його контролем і всю свою надію потрібно покласти на Нього. Повернувшись у лікарню, я зателефонував до завідувача і сказав: «Я прийняв рішення виписати сина з лікарні». Він каже: «Це твоє право, але треба, щоб ти обґрунтував це в історії». Я написав, що вдячний медперсоналу, що вони докладали всі зусилля, щоб нам допомогти, але в зв'язку із сумнівним результатом лікування виписуємося з метою пошуку альтернативних шляхів вирішення проблеми. І на тому попрощалися із медперсоналом, подякували і поїхали додому.

Синок був у вкрай важкому стані. Не впізнавав мене, нікого іншого, не розмовляв, ніяких емоцій на лиці не проявляв. Єдине, що лишилося, — це навик ранкової зарядки, міг

Під час хвороби...

...і зараз

на моє прохання зробити певні рухи ногами. Не мав сил сидіти, і щоб нагодувати його, я мусив сідати за його спиною, тримати йому голову, тримати тулуб, а Оксана давала їсти. Спочатку давали потрошки, якісь там ложечки їжі, а потім за кілька днів взявся в нього апетит. Він став просити їсти. І такими великими порціями їв, разів вісім, навіть вночі прокидався. І ми давали. Звичайно, перш за все постили, молилися, і в церкві народ молився, і брати приходили молитися за нього. Ми прийняли це як з руки Божої. Був такий мир і спокій у серці, що ми не переживали, що дитина може залишитися калікою на все життя. Через деякий час синок став сидіти. А потім — цікавитися потрошки іграшками, бо його раніше нічого не цікавило. А далі став згадувати. На одній машинці написано англійськими буквами «Police», а він читає українськими: «Ро...», а «І» не знає, як прочитати. Потім потихеньку став підніматися. Як цінувалася буквально кожна маленька зміна в його житті! Усе те, що було звичним, — один погляд, одна посмішка, одне слово, один рух. Кожен день з'являлося щось нове. І протягом місяця дитина повністю відновилася. Ми 22 лютого виписалися, а вже в кінці березня синок ходив на вулиці з нашою донечкою.

Протягом року, що минув ми періодично робили аналіз крові, і можемо впевнено сказати, що дитина повністю здорова щодо лейкозу. Ми дуже вдячні Богові. Мирославчик зростає в Божій благодаті. Ходить в школу, засвоює повністю програму, їздить на велосипеді, лазить по деревах, грається на рівні зі всіма дітьми. Це милість Божа.

Коли водив старшого сина на обстеження в дитячу лікарню, то скориствовався нагодою і взяв із собою Мирослава та відвідав завідувача відділу реанімації. Якраз тоді в нього був ювілей — 50 років. Привітав його, а він питає: «А як там ваш син?» — Кажу: «Ось мій син» — і Мирослав підбігає до мене. А він: «Ви з ним їздили до Києва, проводили якесь лікування?» — Кажу: «Ні, у якому стані від вас виписалися і перевелися у відділення, у такому відразу виписалися додому. Піст, молитва, духовна і фізична реабі-

літація, психологічна реабілітація в сім'ї — і ось протягом місяця з милості Божої маємо такий результат — дитина повністю відновилася. Пам'ятаєте, коли ми виписувалися, я вам обіцяв, що ми через короткий час вас приємно здивуємо». Він розчулено поглянув: «Так, нам би побільше таких здивувань». Це стало хорошим свідченням і для медперсоналу, і для завідувача відділення онкогематології. На День медика я подзвонив до нього, привітав його. То він сказав: «Я радий, дай Бог, щоб і надалі так було. Мені найбільша радість і подарунок на День медика — це чути цю добру новину про твою дитину».

Дехто каже, що, може, нам не треба було проходити тієї хіміотерапії, бо від неї стільки вийшло шкоди. Я думаю, що весь той шлях ми повинні були пройти, абсолютно все. І нічого не було зайвого, а все було з волі Божої.

Я не раз розмірковував: як же людина повинна чинити в трудних ситуаціях? На скільки повинна довіритися Богу, а на скільки повинна докладати зусилля сама. І от щодо хвороб мені дуже сподобався 38 розділ Книги Сирахової з таким собі алгоритмом, який я взяв і для себе: «Сину мій, у хворобі не будь недбалим». Справді, ми не повинні бути недбайливими і байдужими. Якщо з'являється проблема в нашому житті, потрібно насторожитися. Далі Сирах каже, що ми повинні переглянути своє життя, і якщо в ньому є якісь гріхи, то поправити його. Потім — молитися до Бога, тому що джерело всякого добра — наш Господь. Далі така фраза: «Принеси пам'ятну жертву ніби умираючий». І я думав, як це розуміти й застосувати в наш час. І я прийшов до висновку, що це означає, що не нам вирішувати, що буде: чи зцілення, чи перехід, — будьмо готові предстати перед Богом. Тож нам потрібно всім своїм єством підготуватися і віддати себе в руки Господні. А далі написано: «І дай місце лікареві». Тобто після всього цього ти роби все, що можеш. Тому я йшов саме таким шляхом. Коли сталася проблема, мені відразу згадалися Книга Йова, Послання апостола Якова з настановами, як ми повинні чинити.

І це теж не моя заслуга. Господь навчав мене до цього часу, і Він дав мені пригадати саме ці місця, щоб правильно діяти, щоб я віддав себе в руки Господні й робив саме те, що повинен робити, щоб надію покладав на Бога, щоб знав, що в Бога є безмежні можливості вирішення проблем. Яким способом Він має це зробити — це Його суверенна воля. А нам важливо підкоритися Його волі. Я впевнений, що дуже потрібна саме оця довіра Богові на основі Слова Божого. Бо ж наша віра — це не якась безпідставна віра в те, у що ми захотіли, а повна довіра Слову Божому. А воно живе та діяльне — і виконалося в нашому житті.

І тому весь цей шлях — це наше наближення до Бога, це наше навчання, наше духовне вдосконалення, зміцнення, утвердження. Саме так ми сприймаємо пережиті труднощі. Можливо, інші люди, спостерігаючи за нашою ситуацією, якісь інші висновки зроблять. Але вона може бути підбадьоренням тим, хто переходить трудні життєві часи і, можливо, не бачить вирішення своєї проблеми. Тож дуже важливо всю свою надію покласти на Бога і вірити, що Божа воля досконала. Єремія каже: «Тільки я знаю наміри, які маю щодо вас, наміри на добро, а не на зло...» А в Новому Заповіті написано: «Тим, хто любить Бога, усе сприяє на добро». Тобто, спираючись на ці місця Слова Божого, ми можемо з твердою впевненістю довіритися Богу, що Він проведе через будь-які обставини життя, навіть через долину смерті, і допоможе в потрібний час. І дуже добре, коли ми стоїмо саме на позиції Слова Божого. Бо в іншому випадку, коли ми згодимося з думкою, яку часто диявол посилає, і станемо нарікати: «А де ж той Бог? Навіщо Він допустив це? За що карає?» — і так далі й далі, то будемо неправдомовцями стосовно Бога і не досягнемо позитивного результату. Тоді важка ситуація може стати спокусою на падіння. А коли ми твердо уповаємо на Бога — то наше випробування зміцнює нас у вірі й наближає до Бога.

Олександр ТРЕТЯК,
лікар-терапевт,
м. Луцьк

Слов'янськ: життя на рубежі

Психологічний портрет прифронтової території

Іноді, аби щось зрозуміти, потрібно до нього звикнути.
Ігор Мелькін

До великих змін легше звикнути ніж до малих.
Френсіс Бекон

Довго відкладав написання... Утікав від емоцій. Слов'янськ гостро освіжив у пам'яті події останнього року. Заболів із новою силою Майдан, Небесна сотня, загиблі в АТО... Роз'ятрилося приспане.

Друзі питають: які враження? Не знаю, що відповісти. Штіль думок. Може, це в мозку якась захисна реакція спрацьовує, коли шкала негативних подій закручується у знак нескінченності?

Зрештою, відповідаю: найбільше вразило те, що нічого не вразило. Дивно, наскільки можна звикнути до війни, траурів, списків загиблих... Ми були в Краматорську через день після обстрілу, проїжджали по вулиці, де впала ракета. Магази́ни, кафе, перехожі — звичний плін життя. На наші розпитування про місця трагедії люди відповідають так, ніби питаємо, як пройти до бібліотеки. Так, на цій вулиці впало. Так, ракету, яка не розірвалася, вже встигли прибрати. А

якщо хочемо, можемо проїхати далі й побачити ще одну ракету, що стирчить із дев'ятиповерхівки...

Як писав Ремарк, найжахливіше те, що до цього всього звикаєш...

***

З Луцька ми виїхали вп'ятох на мікроавтобусі. Позаду — фура з гуманітарною допомогою від євангельських церков Волині. За кермом фольксвагена-транспортера — Микола Климчук, пастор церкви в селі Лище (це його десята поїздка на Донбас), його підміняє пастор із Луцька Ігор Скоць.

Їдемо поночі. Рівне, Житомир, Київ, Полтава, Харків... Куняємо. Важко сказати, де саме почали мелькати чоловіки з автоматами, а в розмовах на автозаправках частіше проскакувати слова: «вибух», «аеропорт», «військові»... Коли вчоргове прокинувся десь у Харкові й визирнув у вікно мікроавтобуса, був ранок. Кинулося в очі — багато дітей, що йшли до школи. Це завжди асоціюється з якимось спокоєм, благополуччям...

А далі почалися окопи, танки, блокпости... Весь час перебування на Донбасі переслідувало відчуття якоїсь... пустки. Навіть на відносно залюднених вулицях. Хоча багато

територій — пустка в прямому значенні. Та я не про це. Це щось підсвідоме, психологічне...

На одному з блокпостів спілкуємося з солдатами. На «Слава Україні!» відповідають тихо й стримано. Тут — патріотизм іншої проби. На мішках із піском опудало — відображення невмирущого українського гумору. На «голові» проти-газ, в «руках» — якась болванка, що здалеку скидається на гранатомет.

***

Нарешті у Слов'янську. Перепо-чиваємо в приміщенні церкви «Добрая весть». Спілкуємося з єпископом Олексієм Демидовичем. Слов'янськ був окупований терористами протягом трьох місяців. Та й тепер він знаходиться практично на рубежі бойових дій.

— Життя тепер дивне. Дуже нестандартне, — каже Роман, один із волонтерів церкви. — Порівняти колишній Слов'янськ і нинішній... Те, до чого ти звик, стереотип — ламається. Все по-іншому. Світогляд, правила, що можна і що не можна...

— Як біженці ставляться до церкви? — питає Микола Климчук.

— Спочатку насторожено, але потроху відтають, — відповідає Олексій Олексійович. — Просимо

їх бувати на служіннях. Слухають Боже Слово, і воно їх лікує. Дехто каже: «Ви нас по крупинкам збираєте!»

Церква «Добрая Весть» у свій час була захоплена терористами. Сам єпископ Олексій Демидович побував у полоні.

— Живучи так близько до бойових дій, що ви переживаєте, що відчують люди, які тут живуть? — запитую.

— Потрібно визнати, що люди перебувають у певному страху, напрузі... Адже ми вже пережили окупацію і добре розуміємо, чого можна чекати. Тому це нас стимулює до посиленої молитви.

— Як змінилося життя церкви до і після?..

— Радикально. Ми звикли працювати у мирних умовах. Благовістити, душеопікати людей. З початком бойових дій роль церкви значно розширилася. На неї лягла відповідальність не просто проповідувати Христа, а являти Христа — через справи милосердя. Церква стала своєрідним штабом МНС, який отримує й розподіляє гуманітарні вантажі, куди щодня приходять люди, аби отримати одяг, продукти.

Мені подобається, що церква не зосереджується лише на духовних потребах, а й практично допомагає. Тому життя в ній бурлить. Праця напружена. Цікаво, що деякі люди, які в мирний час сиділи на лавочках, — сьогодні на передовій.

Я радий, що церква стала відповіддю на потреби людей. І що навіть адміністрація міста, благодійні фонди бажають співпрацювати з церквою. Бо довіряють.

— Як на вас особисто вплинуло перебування в полоні?

— Це трапилося ще в травні. До мене приїхали ополченці й сказали: «Ви повинні зустрітись з військовим керівництвом міста!» Був змушений поїхати з ними. Небезпеки не відчував, бо до церкви ніби ставилися з повагою. Думав, що це швидше пов'язано з нашим приміщенням. Привели мене на територію колишнього СБУ, замотали очі скотчем і опустили до підвалу. Я сидів там один, нічого не розуміючи, про-

тягом 7 годин. Звичайно, був страх невизначеності. Чому? За що? Що буде далі? Через 7 годин вивели, сказали: «Вибачте, сталося непорозуміння». І відпустили. Після цього я мусив виїхати з міста і повернувся вже після його звільнення.

Певна річ, ми всі якоюсь мірою травмовані цими подіями, які пережили й переживаємо.

— Наскільки важлива для місцевого населення підтримка із Західної України?

— Ісус сказав, хто піде за Ним, у того буде багато братів і сестер. Це правда! Першими, хто прийшов нам на допомогу, були брати і сестри із Західної України. Показали, що вони ніяка не хунта, а справжні брати! Перші десять днів усе, чим ми займалися, — суто розвозили доставлені продукти. Роздаючи людям, ми казали: ось, це допомога від тих, кого ви називаєте бандерівцями...

Тому ми дуже вдячні вам усім — знайомим і незнайомим. Ви — справжні брати. Ви допомогли нам вижити. Для нас ця допомога — життєво необхідна!

— Сьогодні в Україні дуже багато людей переживають кризові ситуації, подібні до пережитих вами. Що б ви їм порадили?

— Напевно, найкраще побажання — щоб ніколи нічого подібного не траплялося. Але, якщо вже трапилося... Я так скажу: у цих умовах ми Бога по-іншому починаємо бачити. «Ті, що через долину Плачу переходять, чинять її джерелом». У труднощах відкриваються такі джерела, яких не буває за нормальних умов. Наприклад, ми можемо по-особливому служити людям у скорботі, являючи їм Христа.

Але наші проблеми не унікальні. Біблія сповнена прикладів, як люди проходять випробування. І у підсумку — завжди благословення. Щоб не розчаруватися, потрібно дивитися на ці приклади й усвідомлювати, що нас чекає щасливий кінець. Не потрібно наповнювати себе страхами, а краще — Божим Словом. Я вірю, що ці випробування стануть сходинкою для розквіту нашої нації, подібно до того, як у житті Йосипа — кожна нова проблема наближа-

ла його до високого звання.

* * *

О 12-й годині на вокзалі — обід для біженців. Місто виділило 6 вагонів для проживання тим, кого евакуювали із зони бойових дій. Зі слів волонтерів — тут понад 150 чоловік. Годують у великому наметі, що обігривається буржуйкою, три рази на день. На запитання, куди більше виїжджають переселенці — в Україну чи в Росію, Рома відповідає:

— Більше в Україну, але... їдуть хто куди може, аби подальше.

Спілкуємося з біженцями, запитуємо про життя. У відповідь — переважно схвальні відгуки. Обличчя однаково стомлені. А от емоції в очах — дуже різні: від ніяковості й розгубленості до настороженості й озлобленості. Важко повірити, що люди, деякі з яких тепер мало чим відрізняються від безпритульних, ще недавно мали власну оселю, роботу, повноцінне життя...

Маючи справу з багатьма знедоленими людьми, я зробив висновок, що найяскравіше свідчить про статус людини навіть не одяг, а — погляд. Зламанисть у багатьох очах — те, що я бачив на Донбасі. І це не зламаність від горя чи життєвих труднощів, а щось набагато глибше — на рівні менталітету. Люди, яких змусили зневіритися в собі...

Перед об'єктивом моєї камери дівчина-волонтер тримає під руку стареньку бабусю. Бабуся весело декламує їй якогось дитячого віршика. Намагаюся поспілкуватися. Аж ні... Виявляється, бабуся цілковито глуха. Проте — усміхається. Неподалік — жінка, що говорить по телефону, побачивши камеру, каже до когось на іншому кінці: «Он приїхали журналісти знімати про нас фільм жаків...»

Уже прямували до машини, коли десь здалека долинуло відлуння вибухів, схоже на грім. Це вперше й востаннє за цю поїздку ми почули гарчання війни.

* * *

Повертаємося до приміщення церкви «Добрая весть». Чекаємо на прибуття гуманітарного вантажу.

У їдальні обідаємо, знайомимо-

ся з дівчатами й жінками. Є місцеві, є приїжджі. Волонтери приїхали зі Старого села (Рівненщина), всі вони належать до євангельської церкви. Хлопці — відбудовують Слов'янськ ще з часів його звільнення, дівчата — готують їжу для них, а також для біженців.

— Минулого заїзду нас було 27 чоловік, — розказує Надія. — Першого разу було страшно їхати, нате-пер дехто був уже по чотири рази. Пам'ятаю, якось розвозили продукти у Вуглегірськ, Дебальцеве. Поча-

***

Після обіду під'їхала наша фура з продуктами. Прямуємо до Центру для переселенців на розвантаження. Серед припасів, переданих церквами Волині, — багато сала і закуток. Також — макарони, крупи, картопля... Основна частина звантажується у погріб, частина — одразу відправляється на Дружківку та Костянтинівку. Служителі й волонтери дякують за підтримку.

— Дякуємо жителям Волині за чергову надіслану допомогу, — ка-

чові припаси. Обидва побували в полоні під час окупації Слов'янська.

Пізніше Саша розповів про своє дивне звільнення з полону. Арештували під час однієї з перевозок біженців: у нього виявили телефон журналістки, яка попросила зробити кілька фото в окупованому місті. На телефоні були матеріали, які скомпрометували Сашу, і його затримали. Тримали разом з іншими ув'язненими в приміщенні міськради. Однієї ночі близько 2-ї години вони почули звук ключів — хтось відчиняв кабінети і випускав людей. За словами Олександра, коли відчинили їхню кімнату, вони побачили незнайому людину у світлому одязі. Це був невійськовий. Чоловік зник так само несподівано, як і з'явився, перш ніж встигли з'ясувати, хто він. Приміщення міськради виявилось порожнім — жодного ополченця. Це була та сама ніч, коли окупанти залишили місто. Саша пробув у полоні два дні. Тепер він каже:

— Я вірю, що це Бог нас вивів із в'язниці. Я вірю, що тільки Бог міг за одну ніч без жодного пострілу звільнити Слов'янськ від тисячі терористів. І я вірю, що тільки Бог зможе зупинити цю війну.

***

Наша наступна ціль — Краматорськ. Точніше блокпост у Краматорську, де служать солдати з Волині. Знайомимось з солдатами, підкидаємо їм трохи продуктів. Найдовше спілкуємось з лучанином із прізвищем Вітер. Запитую:

— Скажіть, як вам тут, і чи відчуваєте підтримку Волині?

— Підтримку відчуваємо, особливо після вашого приїзду. Все нормально. Є що їсти. Є що одягнути. Потихеньку окопуємось...

Їдемо Краматорськом. Важко повірити, що вчора тут трапилася страшна трагедія. Усе так тихо, спокійно. Заходимо в кафе повечеряти. За сусіднім столиком — французькі журналісти. Прикро, коли увагу світу привертають не успіхи України, а її біди...

Після 20:00 виїжджаємо додому. Дорогою Микола Климчук розповідає про свою останню поїздку на Донбас:

лася стрілянина — у нас мало паке-ти з рук не повипадали...

— Що вас спонукає їхати сюди, ризикувати життям? — питаю. Відповідають скромно, нерішуче підбираючи слова:

— Ну, як сказати... Тут люди дуже потребують допомоги... Хочемо допомогти...

— Який у вас робочий графік? — цікавиться Ігор Скоць.

— Десь о 7 годині підйом, готуємо хлопцям. А до 12-ї потрібно ще наготувати для біженців — на 500 чоловік. Їжа запаковується і везеться на вокзал. Деякі люди, правда, хліб беруть, а Західну Україну про-клинають...

— Нам теж у Дебальцевому ка-зали: «Поки вас тут не було, ми добре жили!» — сміється Микола Климчук. — Що ти будеш казати...

— Погляд на життя у вас помі-нявся після усього побаченого? — питає Ігор.

— Так. Почали більше цінувати те, що маємо...

же Геннадій (про нього детальніше згодом). — Дякуємо і за ці продук-ти, і за пожертвувані фінанси, на які ми можемо придбати хліб. Пере-селенці сьогодні опинилися в дуже важких умовах. Майже всі вони залишилися без оселі, одягу й будь-яких засобів для існування. Багато з них зі слізьми на очах приймають вашу підтримку. Вони навіть не уяв-ляли, що про них хтось може так по-підкуватися, що вони взагалі комусь потрібні. Вірю, що ви матимете ве-лику винагороду від Господа!

Серед інших волонтерів вирізня-ються Гена й Саша з тієї ж «Доброй вести». Обидва — іронічні борода-ні, що мало не кожне речення пе-ресипають веселими примовками. Обидва схожі на батюшок, і це вра-ження не лише від бороди: в Ген-надія на грудях — отакений хрест! Мабуть, тут так простіше... Мені вони здалися такими собі невідо-мими героями. Обидва — активно служать людям у зоні бойових дій. Вивозять біженців, розвозять хар-

— То страшна була поїздка — між танками й обстрілами... Тоді так само возили допомогу в Слов'янськ, тільки меншою машиною (продукти й одяг). Потім повезли хліб у Дебальцеве. За Попасною зупинилися на блокпості, дали хлопцям трохи їжі, одяжі. Раптом промчали танки, обліплені солдатами, ніби мухами, на Дебальцеве. Ну, ми — за ними, обігнали й далі...

Раптом розмову переривають колони танків та іншої бронетехніки, що з гуркотом сунуть нам назустріч — на Слов'янськ.

— Не на добро це, — каже Ігор.

— Так-от, заїхали ми в Дебальцеве, — продовжує Микола. — А ще нам подзвонили з Вуглегірська, що там потрібно забрати біженців. Військові кажуть: там бої, туди не можна. Але все ж пропустили. Проїхали кілька кілометрів — стоять танки в бойовій готовності, авто-

матники, кулеметники... Ми — між ними. А дорога обстрілюється, усе в ямах... Постійна канонада вибухів, дрижання землі. Просто відчуваєш жах війни, ото їдеш — аж моторошно! Нас — три буси було, то така мішень... У Вуглегірську на блокпосту нас далі не пустили. До Саші в бусі сили військові й поїхали в саме місто, щоб забрати сім'ю з дітками. Але там була така стрілянина, що зробити цього не вдалося. Їм прострелили колесо, на диску ледве виїхали звідти...

Потім ми ще завезли в Алчевськ, у госпіталь, контужених, допомагали поранених транспортувати. То це було в четвер. А в п'ятницю завезли хліб у Красноармійськ, Красногорівку, Курахове... Та й повернулися додому.

Близько першої ночі заїжджаємо в придорожнє кафе дець за 200 км до Києва. По телевізору тереве-

нять про Мінську зустріч, що саме почалася. Про домовленості, що мають принести мир. А ми згадуємо колони бронетехніки, що саме в цей час стягується в прифронтову зону...

Р. С. По-справжньому важко на душі мені стало не в Слов'янську і не в Краматорську, а по приїзді додому, коли зайшов у Facebook і почитав новини. Не те, щоб неправда якась... Просто усвідомив, що є дві паралельні реальності: реальність політиків, які «домовляються про мир», і реальність героїв, які за цей мир платять життям. І згадалися слова Сашка: «Цю війну може зупинити тільки Господь!»

**Дмитро ДОВБУШ,
Луцьк-Слов'янськ-Луцьк**

Зцілюючи тіло й душу

П'ять медпрацівників із сіл Березово та Карпилівка разом із водієм із Томашгорода Рокитнівського району Рівненської області здійснили другу поїздку з командою «ХРИСТИАНСЬКОЇ МОБІЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ КЛІНІКИ» в прифронтову зону. Звичайно, описане нами треба сприймати як наш суб'єктивний погляд, який, можливо, не завжди повністю передає деталі ситуації.

Церква ХВЕ с. Карпилівки вже неодноразово відправляла на схід гуманітарну допомогу. Ми ж вирішили надати медичну, психологічну та духовну підтримку протягом двох тижнів місіонерської поїздки. До збору ліків долучилися лікарня, аптека, амбулаторія та місцеве населення. Розуміння проявили наші головні лікарі. Школа та садочок надали 72 пакети з найбільш необхідним для солдатів (предмети гігієни, білизна, і т.ін.).

Школярі Карпилівки писали листи, які краще від бушлатів зігрівали своїм теплом, розчулювали солдатів і нагадували їм, що про них пам'ятають. «Я учениця... класу. Ме-

не звати... Я вирішила написати тобі, солдате, листа. Сьогодні в мене був чудовий день... І це завдяки Вам. Я не знаю тебе, але хочу подякувати за мир, який ти бережеш для нас...» А домашній затишок захисникам нагадували прості малюнки дітей.

У магазині льонокомбінату закупили теплий одяг на 10 тисяч гривень. Один із комівояжерів пожерт-

вував для солдатів каву і ящик шоколаду. Були, звичайно, й такі, хто казав: «А ми вже заплатили свій податок із зарплати...»

Слов'янськ зустрів нас «розстріляним» знаком при в'їзді в місто. А на блокпостах здивувала російська мова солдат. Невже наші вояки перейшли на російську? Виявилось,

що в армії є багато місцевих, які не хочуть «іти під Путіна». Зустрічалися й україномовні солдати. І яким приємним був цей «мовний промінь» для нас, тимчасових волонтерів!

Ми їдемо підбадьорити й зміцнити у вірі на краще жителів Донбасу, але багато в чому змінюємося самі. Під іншим кутом дивимося на звичайні людські цінності. Коли побачили, що діти Слов'янська дякують за школу, то тепер намагаємось і самі цінувати дароване Богом.

Основним нашим завданням було надати медичну допомогу населенню. Спочатку, правда, я був переконаний, що мирне життя вже нормалізувалося і ліки їм не потрібні. Але насправді в аптеках їх не вистачає. Діагностика й лікування, звичайно, не відрізняється від тих, що в Карпівці. Читали кардіограму, флюорографію й УЗД, робили аналізи, показували вправи для фізичної реабілітації. Хірург розтинав абсцеси в колишніх наркоманів, а вертебролог допомагав тим, у кого боліла спина. Багато психосоматичних захворювань (прояв стресу) посилювали напруження під час прийому. Психологи та душеопікуни допомагали розрядити ситуацію, дати пораду.

Працювати доводилося у справжніх польових умовах: у приміщеннях з вибитими стінами.

Спілкувалися з різними людьми. Розповідь однієї жінки особливо зворушила. Під час бомбардування вона переховувалася в підвалі, їй декілька днів поспіль довелося голодувати. Коли нарешті стрілянина вщухла, жінка пробралася до своїх припасів їжі. Декілька банок закруток та сік — ось і все, що лишилось... Та коли вийшла зі свого сховку й побачила українських військових, то, ані трохи не сумніваючись, віддала все солдатам зі словами вдячності. Тепер я завжди згадую цю жінку, коли починаються марні розмови, чи варто допомагати східнякам і біженцям. Ми сіємо тут — пожинають наші захисники на фронті. Я впевнений.

Так багато наркоманів, як на сході, я ще не бачив. Волосся ставало дибки, коли вони розказували, що неодноразово витягали зі стегнової вени «шнурки» тромбів. На одному з моїх прийомів був молодий чоловік, який став уживати наркотики з 10-ти років! Він тепер віруючий, Господь зробив разючі зміни в його зовнішності. Навіть ознаки важкого інфекційного ураження серця відступили. Але головне — у його очах тепер перспектива нового життя. І це цінно!

Люди розказували, як змінювали свої атеїстичні переконання перед лицем смерті. Хтось потрапив під бомбардування, когось катували в полоні. Багато хто знаходили собі відраду й спокій у молитві й сповіданні віри.

Через декілька напружених днів команда була ще бадьора, але психологічна втома давалася знаки. Від почутого дехто навіть відчував дискомфорт і мав безсоння. «Культурну програму», як на інших виїздах, зі зрозумілих причин організувати було неможливо. Ми побачили, що просто перебування в прифронтовій зоні потребує відпочинку та ротації навіть для волонтерів. Тому вирішили провести майстер-класи з психології та реабілітації. Спілкування,

обговорення ситуацій та змагання команд навіть після виснажливого дня давали нове бачення ситуації та мотивацію на служіння.

Після прийому пацієнтів ми відвідали місця трагічних подій війни в Слов'янську.

Як п'ятидесятник, я хотів би сказати, що віруючі постраждали менше. Але часто сепаратисти саме братів і сестер та їхні будинки й бізнес піддавали умисному знищенню. Після євреїв, гомосексуалістів і націоналістів вони ставали наступною ціллю окупантів. Ми побували на могилі чотирьох закатованих протестантів, служителів євангельської церкви. Їх схопили на зібранні віруючих на Трійцю, відібрали машини. Знущалися й зі звірячим задоволенням їх розстрілювали представники «Російської православної армії».

Найціннішими після прийому були відгуки: «Ми позвоним своїм рідним в Росію і в Крим і розкажемо о вас. Оказывается, вы нормальные люди». Знаю, що така людська дипломатія буде працювати на закінчення війни краще за медицину, гуманітарку й зброю.

Найважчими були випадки спілкування з людьми нетрадиційної сексуальної орієнтації, наркоманами, одержимими та самогубцями. Тому щодня ми звертались до Слова Божого, щоб у ньому знайти відповіді на складні запитання. Чи можемо ми стати другом «митникам і грішникам»? Без розширення «вікна толерантності» відповісти важко.

Якщо співрозмовник уже відвідує церкву, його мотивували не залишати ту конфесію, яка дає йому розраду в біді. А коли хтось зацікавлювався духовними темами — пояснювали принципи євангельського вчення. Спрага Слова Божого в деяких містах була така велика, що не вистачало Біблій для всіх, хто бажав. Те, що ми возили півроку по Західній Україні, на Сході розібрали за тиждень. Ми потребуємо дитячих Біблій, і хто готовий пожертвувати — приєднуйтеся до служіння нашої команди!

Війна — це хаос і непорозуміння. В одному з місць проведення прийому побачили маршрутку на Донецьк. Люди казали, що їдуть працювати на завод. Але одна бабця на

моєму лікарському прийомі зовсім збентежила мене: «Не вірте їм. Вони заробляють гроші на російських блокпостах, а потім повертаються жити в Україну...» Я не знаю, чи сказане нею — правда.

Крім допомоги мирним жителям, ми відряджали частину команди до військових. Зусиллями спонсорів і простих людей ми допомогли доукомплектувати солдатські аптечки. Передали також гуманітарну до-

йні, комусь потрібні були поради, щоб вгамувати страх. Загальний висновок психолога команди такий: більшість воїнів не пройшли курс антистресового навчання й не готові підбадьорити товариша в складній ситуації та зрозуміти свої емоції. Солдати не знають фізіологічних реакцій при страхі й використовують алкоголь замість сучасних методів допомоги: слово, фізкультура та «візуальна інвентаризація», режим

Ця наркотична волонтерська «допомога» нищить нашу армію з тилу. Як наслідок, солдати перестають дбати про свій побут, а командири не обтяжуються навчанням.

Можливо, через це непомітні зусилля з організації побуту військових. Навіть із наявних підручних матеріалів часто лінуються змайструвати туалет чи душову кабінку.

Друга проблема — немає узгодженості в діях благодійних організацій. Завезли картоплі на рік, але бракує дешевих ємкостей для води.

Помітно, що в деяких частинах військові «підсіли», як африканці, на гуманітарну допомогу. Беруть усе, що дають, і не переймаються обліком. Часто вони не знають конкретно, що їм потрібно. Так один фельдшер просить: «Привезіть ліки, найголовніше від шоку». В результаті отримав безліч неефективних таблеток від застуди й один флакон протишокового засобу (а треба з десятиків)...

Зворотна дорога для всіх нас була довгоочікуваною. Тільки в Харкові ми відчували, що виїхали з Зони. Жовто-блакитні кольори майоріли частіше, а коли побачили червоночорний прапор в одному з сіл Київщини, зітхнули спокійно. Ми вдома!

*Сімейний лікар Вадим ВУС,
21 грудня 2014 р.*

помогу та карпилівські яблучка для наших захисників. Як же радів зустрічі з земляками солдат із Сарн, якого ми благословили кериматом із біблійним висловом: «Коли переходиш через води, Я буду з тобою, а через ріки — не затоплять тебе...» (Ісаїя 43:2).

Ще до формування батальйону капеланів ми роздавали солдатам Біблії, псалми 23-й — «Господь — то мій Пастир...» та 91-й — «Хто живе під покровом Всевишнього...», спілкувалися на духовні теми, молилися. Вважаємо, що це основне для перемоги над страхом, основа діяльності нашої клініки.

За пробитою кулями стіною стайні лікував солдатів наш зубний лікар. Солдатам не потрібно вже було їхати за сотню кілометрів. Сподіваємось, що такі виїзди почнуть наближати спеціалізовану медичну допомогу до наших захисників.

Інколи спілкування з психологом було важливіше за медицину. Солдати потребували «вільних цивільних вух», щоб розказати про проблеми, знайти розраду в словах підбадьорення. Хтось убивав на ві-

постійної зайнятості та формування перспективи.

Розуміємо, що ми бачили не всю армію, але не помітили підтвердження істерії преси про нестачу їжі, одягу та зброї. Та явна біда армії — фури алкоголю і ящики тютюну.

Церква християн віри євангельської України постійно надає допомогу військовим та жителям у зоні АТО, приймає тисячі біженців, 25 священнослужителів-капеланів Церкви постійно перебувають у зоні АТО для надання військовим моральної та психологічної підтримки.

Усього було надано допомоги:

Фінанси — 11 201 801 грн.

Продукти харчування — 2 535 тонн.

Одяг, взуття, медикаменти, військовий одяг — 735 тонн.

Будматеріали — 180 куб. м.

Пиломатеріали — 120 куб. м.

Покрівельний матеріал — 30 тонн.

Придбано медобладнання — на 34 000 грн.

Прийнято біженців — 1848 чоловік.

Прийнято транзитом до 12 тисяч біженців.

Організовано 250 чоловік на відбудову зруйнованих приміщень.

Працюють волонтерів — 215 чоловік.

Сім принципів молитви за країну

Україна, мабуть, ще ніколи не отримувала стільки молитов, скільки їх було протягом останнього року. В Біблії, і особливо в Старому Заповіті, є багато прикладів заступницької молитви за країну.

За народ молилися Мойсей, Давид, Соломон, Даниїл, Неемія, Ездра, Павло й багато інших біблійних героїв. Саме Біблія відкриває нам певні принципи того, як нам треба заступатися за країну, щоб наша молитва була ефективною. Ось декілька біблійних принципів:

1. Не все залежить тільки від Бога. Богу потрібні люди

«Небо — небо Господу, а землю Він дав синам людським» (Пс. 114:24).

«І шукав Я між ними чоловіка, що поставив би загороду, і став би в виломі перед Моїм обличчям за цей Край, щоб Я не знищив його, та Я не знайшов!» (Єз. 22:30).

Бог може не знайти людей, які йому потрібні для здійснення Його плану на землі. Про це написано в Книзі Ісаї, 59:16: «І Він бачив, що немає нікого, і дивувався, що немає заступника».

Істину про роль людини в Божо-

му плані спасіння показує також історія заступництва Авраама за Содом. «І сказав Авраам: «Хай не гніває це мого Господа, і нехай я скажу тільки раз цього: може хоч десять там знайдеться?» А Господь відказав: «Не знищу й ради десятих!» (1 М. 18:23-32).

Цей біблійний принцип відомий також у соціології — для удосконалення змін у суспільстві потрібна критична маса людей, які є носіями ідеї та здатні принести зміни в суспільство. Щоб спасти Содом, Богові потрібна була критична маса праведників у цьому місті, але Він так і не знайшов її...

Що це за праведники? Якими характеристиками повинні бути наділені ці люди, щоб Бог спас їхню землю? Вони повинні знати Боже (біблійне) бачення щодо своєї країни, бути готовими присвятити самих себе ради реалізації цього бачення.

Чи є на сьогодні критична маса праведних Божих дітей, які є носіями Божого бачення для України і які готові віддати своє життя, свою працю, свої здібності, всю енергію ради втілення Божої мрії для України?

Не можна залишати це питання риторичним!

2. Єдність у молитві — запорука її ефективності

«Ще поправді кажу вам, що коли б двоє з вас на землі погодились просити за неї, станеться їм від Мого Отця, що на небі!» (Мт. 18:19).

Молитва Церкви має свою силу, коли відбувається в згоді та єдності. Пригадаймо наші молитви, якими ми, євангельські християни, молилися рік тому, ще в часи Майдану. Один молиться за здоров'я царя, а інший за упокой. А Богові кого слухати?

Чи проаналізуємо сучасні молитви протестантів України і таких же баптистів та п'ятидесятників Росії. Усі ми молимося про одне — російсько-українську війну, але наскільки різні наші молитви.

Одразу виникає питання: «А що думає Бог із приводу російсько-української війни?» Він же не абстрактний, Він Особистість, у Нього обов'язково є свій досконалий, єдиний правдивий погляд на це.

Саме звідти й постає третій принцип того, як молитися за свою країну:

3. Молитися згідно з волею Божою

Перша заповідь Божа звучить так: «Слухай, Ізраїлю...» Головна мета молитви — почути, якою є воля Божа. Мета християнської молитви полягає не в тому, щоб переконати Бога (саме так моляться язичники). Ми не здатні змінити досконалої волі Всевишнього. Наша мета — змінити себе, точніше, доторкнутися до Божої волі й проголосити: «Хай буде воля Твоя на землі, як є на небі». А Його воля (і для України) — «думки спокою, а не на зло, щоб дати вам будучність та надію» (Єр. 29:11).

«Аврам повірив Господу, і Він зарахував це йому в праведність» (1 М. 15:6). Віра Авраамова, яка сподобалася Господу, — це не просто його сильна воля, відсутність сумнівів в Божих обітницях, а найімовірніше — бажання Авраама згідно з бажанням Бога. Авраам почав мріяти про те ж, про що давно мріяв Бог, — про народ, який жив би за принципами істини та праведності. Бог, зрештою, знайшов людину, яка бажає присвятити й присвячує своє життя ради реалізації бажання Господа. Небо єднається із землею — твориться історія.

Проблема євангельських християн на пострадянському просторі полягає у фрагментарному світогляді. Цей світогляд не цілісний та гармонійний, а скоріше набір різних фрагментів, які ніяк не підходять один до одного. Це як класти плитку у ванній, і кожна плитка з іншого магазину, іншого кольору та з іншого матеріалу. Одна плитка біблійного походження, інша made in USSR, ще одну взято з постмодерністської культури, а третя — з телевізійної пропаганди. Духовна еkleктика.

Сутність християнства як світогляду полягає в тому, щоб на все дивитися Божими очима. Для цього єдино правильний інструмент — Біблія. Але поки що нас більше формує культура, у якій ми живемо, ніж Слово Боже, яке проникає в будь-яку сферу життя на землі. Поки що Божі думки не є нашими думками, тому що дороги Божі не є нашими дорогами (див. Іс. 55:10).

Слова Ісуса про те, що ми не від світу цього, не означають, що нас не

цікавлять справи, які відбуваються на землі, а те, що наші думки, наш світогляд, наші цінності й пріоритети — у досконалому Царстві Божому, звідки беремо стандарти для різних сфер життя на землі. Бо хоча ми не з цього світу, але ми послані в цей світ.

4. У молитві потрібно ототожнюватися зі своїм народом

Принцип священика — бути представником Бога перед народом і представником народу перед Богом. «Ми — священство царське».

У своїх молитвах Ездра, Неемія й Даниїл завжди при будь-яких обставинах ототожнювали себе зі своїм народом (див. Дан. 9:4-6). Хоча Даниїл не скоював жодного зі згаданих ним гріхів, але він, як справжній священик, несе в молитві до Бога разом із собою і свій народ. Він ототожнює себе зі своїм народом. Ще більш радикально молиться Мойсей за Ізраїль, кажучи: «Якщо Ти хочеш знищити народ, то краще знищ мене разом із ним».

Нам, євангельським християнам, треба частіше використовувати слово «МИ» щодо нашого народу. Блаженний народ, який має таких священиків. Гріх буде прощений і земля відновлена. Щоб ефективно молитися за Україну, треба її любити.

5. Усе треба називати своїми іменами

Кров Ісуса очищує нас від наших гріхів тільки в одному випадку — якщо ми визнаємо наші гріхи (див. 1 Ів. 1:9).

Якщо у вас болить нога — і ви прийшли до лікаря, але не називаєте своєї болячки, він не спроможний вам допомогти. Треба зізнаватися перед Богом у своїх національних гріхах, у своїх недоліках та слабостях. Не ради критиканства й негативізму, але ради істини, яка робить нас вільними.

6. На все треба дивитися крізь призму крові Ісуса Христа

«Говорить Господь: «Коли ваші гріхи будуть як кармазин, стануть білі, мов сніг...» (Іс. 1:18). Кров Ісуса Христа здатна вершити чудеса як у

житті особистостей, так і в житті цілих народів. Усе прокляте й страшне може преобразитися в славне й прекрасне. Ця сила є тільки в силі крові Ісуса Христа, Його жертви та воскресіння.

Історія християнських пробуджень представляє нам багато надихаючих прикладів того, як змінювалися суспільства під впливом віри в Ісуса Христа, Його Євангелії та покаяння у своїх гріхах. Яскравий приклад тотального преображення народу — Швейцарія. До 16 століття це був народ солдатів-найманців, які за гроші воювали на чужих землях за чужі інтереси. Це справжнє прокляття, коли матері народжують синів для того, щоб вони помирали в чужих війнах. Але все змінилось в Швейцарії після Реформації в 16 столітті. Саме тоді цей край пережив велике біблійне пробудження, і відтоді найбільш войовнича нація Європи стала зразком миролюбності. Швейцарія не брала участі ні в Першій, ні в Другій світовій війні.

7. Молячись, треба бути готовим діяти

Молитва перед Богом не буде цінною, якщо ми не готові також і діяти відповідно до нашої молитви. Великий отець Західної Церкви св. Бенедикт учив: «Ora et Labora», що з латині перекладається як «Молись і працюй». «Не кожен, хто каже до Мене: «Господи, Господи!», увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі» (Мт. 7:21). У молитві найважливіше — почути, яка є воля Божа, сказати «амінь» і бути готовим її виконувати.

Україна стала центром світу — увага світових медіа, крупних політиків та товариств на різних континентах зосереджена на подіях в Україні, оскільки від них залежить подальший розвиток та безпека людства. Але в Божих очах найважливішою є позиція Його народу. Що думає, як поводить, як і за що молиться Його Церква. Ми — Його очі. Від нас так багато залежить на цій землі.

Ярослав ЛУКАСИК

Open Doors

Serving persecuted Christians worldwide

У світі зростають випадки переслідування християн

Північна Корея, Ірак та Сомалі – три країни світу, які нині є найнебезпечнішими для християн. Про це йдеться в оприлюдненому 7 січня 2015 р. щорічному рапорті Міжнародної Організації Допомоги Переслідуваним Християнам «OpenDoors» («Відчинені двері»), яка є міжконфесійною та вже понад 50 років надає допомогу християнам, переслідуваним за віру. Як і щороку, у переліку названо 50 країн, розміщених відповідно до рівня загрози.

Рапорт підтверджує загальну тенденцію зростання кількості випадків переслідування християн у світі, яке відзначається також у тих місцях, у яких у нещодавньому минулому ще не мало великого розмаху, як от в де-

яких частинах Азії, Латинської Америки й особливо в Центральній Африці. Згідно з оцінками «OpenDoors», у період від 1 листопада 2013 р. до 31 жовтня 2014 р., через причини, безпосередньо пов'язані з вірою, було вбито приблизно чотири з половиною тисячі християн та зазнали атак понад 1000 храмів.

Уже тринадцять років поспіль перше місце в цьому списку займає Північна Корея, набравши 92 з-поміж 100 оціночних балів, за якою йде Сомалі, контрольована ісламськими екстремістами «Аль-Шабааб», та Ірак, частина якого окупована так званою «Ісламською державою». У першу десятку також потрапили такі африканські країни, як Судан, Еритрея та Нігерія.

Але не лише екстремізм стає джерелом обмежень для християн. У деяких випадках, як от в Джибуті, Танзанії чи на Коморських островах, які вважаються поміркованими мусульманськими державами, ісламські практики поступово нав'язуються всім громадянам у ім'я «збереження місцевої культури». Негативні наслідки для християн у деяких країнах настали з утвердженням при владі націоналістичних партій з релігійним ухилом, як от в Індії, яка, набравши 62 оціночні бали, випередила Єгипет. Цього року «новими» представниками списку стали Мексика, Туреччина та Азербайджан.

PICT

В Лівії ісламісти обезглавили 21 єгипетського християнина-копта

В Лівії джихадисти, пов'язані з угрупованням «Ісламська держава», жорстоко вбили 21 єгипетського християнина-копта. Відео зі страти полонених бойовики виклали в Інтернет.

На відео терористи в чорному ведуть до берега своїх полонених, одягнених в оранжеві роби. Потім полонених змушують стати на коліна й відрізують їм голови. Перед вбивством один із бойовиків, тримаючи ніж у руці, сказав: «Ви можете тільки мріяти про безпеку ваших хрестоносців».

21 полонений — це рибалки риболовного синдикату міста Кафр-еш-Шейх, які були викрадені групою озброєних людей напередодні.

Ватажок джихадистів, одягнений у камуфляж кольору хакі, заявив, що «Ісламська держава», яка до цього воювала в Сирії та Іраку, розгортає активні дії і в Лівії. Крім того, терорист погрожував знищити християн «по той бік моря» й поневолити інших.

Після цього всіх полонених обезглавили.

Єгипетські християни були захоплені екстремістами в кінці минулого року в районі лівійського міста Сірта, і дотепер про їхню долю не було достовірної інформації. Президент Єгипту Абдель Фаттахас-Сісі виступив зі спеціальним зверненням до нації. За його словами, «Єгипет залишає за собою право відплати на власний розсуд і у відповідний час, щоб відомстити цим вбивцям та злочинцям, у яких немає ані краплі людяності».

Президент Єгипту оголосив семиденний траур і підтвердив розпорядження про заборону на поїздки єгиптян у Лівію. Рада національної безпеки Єгипту розглядає варіант військової операції в Лівії.

НХМ

1000 кульок

Кілька тижнів тому я приготував собі каву, узяв ранкову газету й сів послухати радіоприймач. Перемикаючи канали радіостанцій, раптом зупинив свою увагу на голосі одного з дикторів. Він розповідав про якусь «теорію тисячі кульок». Я зацікавився, зробив звук гучнішим й відкинувся на спинку крісла.

— Б'юся об заклад, — сказав ведучий, — що ви дуже зайняті на роботі. Вчора, сьогодні, завтра. І нехай навіть вам платять багато. Але за ці гроші вони купують ваше життя. Подумайте, ви не проводите цей час зі своїми коханими й близькими. Невже вам потрібно працювати весь цей час, щоб звести кінці з кінцями? Часто ви працюєте, щоб задовольнити власні бажання. Але знайте, що це замкнуте коло — чим більше грошей, тим більше хочеться і тим більше ви працюєте, щоб отримати ще більше. Дозвольте розповісти дещо, що реально допомогло мені усвідомити основні речі у своєму житті.

І він став пояснювати свою «теорію тисячі кульок».

— Яюсь прекрасного дня я сів і підрахував. У середньому людина живе 75 років. Дехто менше, дехто більше. Отже, я помножив 75 на 52 (кількість тижнів у році) — і вийшло 3900, стільки тижнів у людському житті. Коли я задумався над цим, мені було п'ятдесят п'ять.

Це означало, що я прожив уже приблизно 2900 тижнів. І в мене залишалося тільки 1000. Тому я пішов у магазин іграшок та купив 1000 невеликих пластикових кульок. Я засипав їх у прозору банку. Після цього щотижня витягав і викидав одну кульку. Спостерігаючи, як кількість кульок неухильно зменшується, я став звертати більше уваги на справжні цінності власного життя.

Немає більш сильного засобу, ніж бачити, як зменшується кількість відпущених тобі днів! Послухайте ще мою останню думку, якою я хочу поділитися перед тим, як обійняти свою кохану дружину й піти з нею на прогулянку. Сьогоднішнього ранку я витягнув останню кульку зі своєї банки...

Тому кожен наступний день для мене подарунок. Я прийматиму його з вдячністю і даруватиму близьким і коханим тепло й радість. Знаєте, я вважаю, що це єдиний спосіб правильно прожити життя. Я ні про що не жалкую. Було приємно з вами порозмовляти, але мені потрібно поспішати до своєї сім'ї. Сподіваюся, ще почуємось...

Я замислився. Справді, було про що подумати. Я планував ненадовго змотатися сьогодні на роботу — доробити проект. А потім я збирався зустрітися з колегами по роботі. Замість усього цього я піднявся нагору і розбудив дружину ніжним поцілунком.

— Прокидайся, мила. Поїдемо з дітьми на пікнік.

— Дорогий, що трапилося?

— Нічого особливого, просто я зрозумів, що ми давно не проводили вихідні разом. І ще заїдемо в магазин іграшок. Мені потрібно купити пластикові кульки...

N.N

Вища простота

**Ми не вчимось на помилках чужих,
А каяття лишається так мало.
Не відчуваєм, як підступний гріх
У наше тіло знов встромляє жало.**

**Ми губимось у нетрях всіх безсонь,
Не зваживши потрібні «за» і «проти»,
А сивина торкається до скронь,
І дійсність грає на фальшивих нотах.**

**Та все-таки приходить мить ота,
Яку Господь викрешує для мислень:
Любов творити — вища простота,
Щоби над нами ницість не нависла.**

Юрій Тімов

У Києві обговорили перспективи молодіжної праці

19 лютого 2015 року в Києві відбулося засідання молодіжного комітету ЦХВЕУ. Зі словами привітання та проповіддю до молодіжних пасторів звернувся перший заступник старшого єпископа Церкви Микола Синюк.

Після цього члени молодіжного комітету під головуванням завідувача відділу Богдана Левицького склали план обласних та регіональних конференцій, а також обговорили

низку питань із підготовки до XVIII Всеукраїнського з'їзду християнської молоді, що традиційно пройде на території табору «Юність» поблизу міста Малина. Цього року фестиваль проходить під гаслом: «Зміцняйтеся Господом та могутністю сили Його!» (Еф. 6:10). Серед численних традиційних семінарів та секцій планується запровадити також зустрічі для різних категорій молоді, наприклад, для братів і сестер, які мріють знайти свою другу половину від Господа.

Більш активно долучатися до служіння в міжцерковних проектах закликав присутніх директор Східно-європейського лідерського форуму та ініціатор проекту «Християни для України» (об'єднує професіоналів у різних сферах діяльності) Ярослав Лукасик. Зокрема він зазначив: «Наші проекти, окрім євангельського оснащення служителів, мають на меті також зростання іміджу Церкви, що дозволить позбутися ярлика «сектантства». Вірю, що серця багатьох людей доброї волі, щирих українських патріотів завдяки нашій спільній роботі будуть відкриті для євангельської звістки».

На важливих суспільних, юридичних та політичних питаннях увагу молодіжних керівників загострив завідувач відділу зовнішніх зв'язків ЦХВЕУ Юрій Кулакевич. Зокрема він зазначив, що Україна повільно, але впевнено рухається до децентралізації влади, і це відкриває низку додаткових можливостей для церков на місцях. «Відповідальність молодіжних лідерів — мотивувати молодь бути більш активною в суспільному житті своїх областей та районів», — наголосив спікер. На його переконання, коли до органів місцевої влади прийдуть люди з твердою біблійною позицією й мораллю, то й рішення на місцях будуть прийматися відповідні. І це шлях до реальних позитивних змін у нашій країні.

Координатор роботи з волонтерами проекту YesHEis Юрій Кавун розповів про можливості інтернет-євангелізму — служіння, завдяки якому сотні людей дізнаються про Христа та приходять у помісні церкви. YesHEis має

команду тренерів, яка готова безкоштовно виїжджати на місця та навчати молодь у церквах секретам інтернет-євангелізму.

Планується, що наступна зустріч членів молодіжного комітету відбудеться в м. Кам'янці-Подільському, що на Хмельниччині, де 21-27 березня на базі церкви «Світло Христове» проводитиметься тиждень посту й молитви для служителів.

«П'ятидесятництво в Західній Україні: історія та сучасність»

5 та 6 березня 2015 року у Львові на базі Львівської біблійної семінарії відбулася науково-практична конференція «П'ятидесятництво в Західній Україні: історія та сучасність».

Це перший захід такого формату для Церкви ХВЕ, який з ініціативи кандидата історичних наук Михайла Мокієнка (молодшого) зібрав науковців та зацікавлених людей, що досліджують історію п'ятидесятницького руху в Україні. Мета конференції полягала не лише в пошуків наукових студій у сфері історії п'ятидесятництва, а й активізації церковного співтовариства ХВЕ в напрямку осмислення власної історії, пошуку та формуванню джерельної бази з історії помісних церков, обласних об'єднань тощо. Були виголошені доповіді, які торкаються питань історичного шляху п'ятидесятницького руху в Західній Україні, державно-церковних стосунків, регіональних особливостей п'ятидесятництва, формування віронавчальних основ та їхньої специфікації, місій у Західній Україні.

7 березня конференція продовжила працю в іншому форматі: слухачами були служителі церков ХВЕ Західних областей.

Засідання комітету ЦХВЕУ

18 лютого відбулося перше в 2015 році засідання Комітету ЦХВЕУ. Керівники обласних об'єднань приїхали до Києва, щоб розповісти про діяльність за останні три місяці та обговорити найближчі плани.

Ранкове засідання традиційно розпочали з молитви. Словом духовної настанови ділилися старші пресвітери церков – Володимир Якимів (Львівщина) та Олександр Бабійчук (Херсонщина).

Гість заходу Уповноважений Президента України з прав дитини Микола Кулеба привітав братерство та запросив церкви до тіснішої співпраці в справі служіння обездоленим дітям. Він подякував за те, що вже зроблено. Зокрема відзначив значну допомогу сім'ям із дітьми з зони АТО, яка здійснюється церквами ХВЕ через Центр взаємодопомоги «Спасемо Україну».

Старший пресвітер церков м. Києва Анатолій Козачок наголосив, що сьогодні сприятливий час, щоб показати людям роботу Церкви християн віри євангельської та зробити її позитивно відомою в країні. Адже в багатьох людей існує стереотип, культивований ще в радянські часи, що Церква — це «секта». Зламати його можна, але для цього варто не боятися показувати світу позитивний приклад, закликаючи людей долучитися до всіх тих добрих справ. Зокрема Анатолій Миколайович запропонував ініціювати в Україні проведення Міжнародного дня милосердя (у світі відзначається 30 травня і проводиться під патронатом п'ятидесятницьких церков). Пресвітер запропонував у цей день провести святкові презентації – поставити на головних площах міст намети з літературою та інформаційними буклетами про різні служіння Церкви, провести євангелізаційні концерти.

Його підтримав керівник Асоціації «Поклик» Анатолій Кушнір, який зазначив: важливо донести до людей, що таке відоме їм нині поняття «волонтер» сьогодні досить часто дорівнює поняттю «євангельський віруючий». Відтак члени Комітету постановили у двотижневий термін створити організаційну групу, яка займеться підготовкою до Міжнародного дня милосердя в Україні.

У звітній частині керівники областей озвучили дані щодо благодійної допомоги, яку церкви надають сьогодні Донецькій та Луганській областям, а також про втілення програми «Обов'язки батьків».

Старший єпископ ЦХВЕУ Михайло Паночко, окрім інших питань, проінформував братерство про результати зустрічі членів Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій із Президентом України Петром Порошенком. А також озвучив загальні дані про допомогу Сходу станом на середину лютого.

Завершилося засідання Комітету ревною молитвою за мир в Україні.

Михайло Паночко зустрівся з релігієзнавцями: розмовляли про приклад Греції, євангельські цінності та геополітику

24 лютого 2015 року на запрошення керівництва й викладацького складу Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди старший єпископом ЦХВЕУ Михайлом Паночко провів зустріч із релігієзнавцями.

Науковців цікавило, як реагує Церква християн віри євангельської України на виклики сьогодення; яким чином поширення євангельських цінностей в українському суспільстві може вплинути на геополітику; розвиток церков ХВЕ в історичному аспекті.

Як позитив було відзначено те, що ЦХВЕУ, на відміну від багатьох інших релігійних спільнот (наприклад, адвентистів, католиків та вірян православної церкви МП) має свій центр в Україні, а не за кордоном. Це дає можливість Церкві самостійно визначати напрямки служіння. Зокрема Михайло Степанович розповів науковцям про значну соціальну роботу, яку сьогодні виконують громади ХВЕ як із переселенцями із зони АТО, так і зі всім населенням Донецької й Луганської областей, надаючи йому гуманітарну допомогу; про служіння військових капеланів, які несуть Слово Боже на передову.

На переконання Михайла Паночка, пропагування в суспільстві духовних цінностей євангельських церков може поставити його на новий щабель розвитку. «Бог не раз простягав руку до України, даючи людям Біблію в руки. Не раз починалося пробудження, яке придушувалось ортодоксальними церквами, людям забороняли «зачитуватись Біблією». На жаль, євангельський рух завжди сприймався ворожо в Україні, і це шкодило її духовному й економічному розвитку», — підкреслив старший єпископ.

Аналогічний приклад можна знайти й на теренах Західної Європи. Греція — православна країна, у якій на відміну від багатьох європейських країн не культивувалися цінності євангельських церков. І сьогодні вона своєю поведінкою, ментальністю й культурою тягне на дно весь Євросоюз. Попри величезні фінансові впливання ця країна не може нормально розвиватися. Власне, Україна та Росія борсаються в тій самій проблемі.

«Щоб Україна піднялася, їй треба повернутися лицем до Бога, — каже Михайло Паночко. — Важливо, щоб ще в школі дітям прищеплювалася повага до Божого Слова, треба навчати їх основ Євангелії».

На запитання науковців, чи має Церква плани будувати християнські школи та інші навчальні заклади, Михайло Паночко відповів ствердно. Зокрема він зазначив, що Церква має і бажання, і необхідні кадри для заснування шкіл і вузів, однак чекає відповідних змін законодавства в освітній сфері.

Конференція Донецького та Луганського об'єднань ЦХВЕУ: як пережили рік потрясінь

Уперше за роки незалежності України не усі пастори Донеччини і Луганщини, які планували приїхати на обласну конференцію, змогли це зробити — завадили бойові дії.

Саме у зв'язку з подіями на Сході, річні звітні конференції областей об'єднали. Відтак, у Красноармійську 31 січня 2015 року зібралося близько 80 служителів із обох областей.

Донеччина: понад триста членів церков виїхали, майже сто прийняли хрещення

На початку служіння Словом Божим із братами поділився старший пресвітер Дніпропетровщини, єпископ Михайло Мокієнко. Потім старший пресвітер Об'єднання церков ХВЕ Донецької області Анатолій Безкровний розпочав інформаційну частину. Зокрема він поінформував, що за останній рік із церковних громад області виїхало 320 членів — в основному це переселенці з територій, окупованих сепаратистами ДНР (до цього в області налічувалося понад 3 тис. християн віри євангельської). Водне хрещення у 2014-му прийняло 98 чоловік. На відміну від Луганщини, у Донецькій області церкви працюють стабільніше, однак дві невеликі громади таки припинили своє функціонування через те, що їхні члени виїхали з окупованих територій.

Луганщина: відкрито працює лише кілька церков

З інформацією про стан справ у Луганській області виступив старший пресвітер Ростислав Величко. Зокрема він зазначив, що сьогодні в області відкрито працюють лише церкви на звільнених українськими військами територіях, у таких містах, як Северодонецьк, Кременна, Лисичанськ. Ці три точки служать базою для допомоги людям, які залишилися на території бойових дій у зоні АТО. Віруючі, які не виїхали з окупованих територій, збираються по домівках. При можливості виїжджають на вільну територію, щоб доставити через блокпости допомогу для нужденних — хліб, інші продукти та речі. Тобто церква активно включилася у соціальну допомогу людям, які перебувають на окупованій території.

Найбільша вдячність братам-західнякам

Під час конференції з великою вдячністю брати з постраждалих областей говорили про допомогу, яку надають віруючі з різних регіонів, а особливо із Західної України. Завдяки їм донецькі та луганські церкви можуть ділитися допомогою з «голодними і холодними» людьми. Треба сказати, що сьогодні навіть влада звертається за допомогою до церкви. Коли треба підтримати дитячий садок або лікарню, віруючі завжди готові

відгукнутися. У міру своїх сил християни віри євангельської забезпечують потерпілих одягом, продуктами, медикаментами, коли треба, допомагають фінансово. Та головне — це, звичайно, слово про Христа. Як відомо, після звільнення Слов'янська на відбудову міста приїжджали бригади з Рівненщини та інших областей. Загалом у цьому служінні взяли участь близько півтори сотні братів.

Зі словом підтримки до учасників конференції звернувся старший єпископ ЦХВЕУ Михайло Паночко. Він також послужив на вечірньому богослужінні Красноармійської церкви, на яке зішлися євангельські християни з різних церков і деномінацій. Разом молилися і дякували за Слово.

Сепаратисти цілили саме в євангельських християн

1 лютого Михайло Паночко разом із Анатолієм Безкровним відвідав Слов'янськ.

«Дороги там дуже розбиті, але ми спокійно доїхали до Слов'янська, де взяли участь у богослужінні в церкві «Преображення», пастором якої є Олександр Павенко, — розповідає Михайло Паночко. — Це той пастор, двох синів якого (Альберта і Рувима) разом із двома дияконами (Володимиром Величком та Віктором Брадарським) закатували бойовики ДНР влітку минулого року».

У Слов'янську старший єпископ поспілкувався із вдовою та дітьми Віктора Брадарського, мав бесіду з братерською радою. А також разом із Володимиром Соловйовим, пастором ще однієї слов'янської церкви «Нове Життя», здійснив екскурсію містом, що постраждало внаслідок бойових дій.

«Впадає в око ненависть терористів до наших братів-підприємців, чий бізнес бойовики старалися зруйнувати до основи, — розповідає Михайло Паночко. — Саме так постраждало меблеве підприємство, налагоджене родиною пастора Олександра Павенка: частину оснащення ДНРівці пограбували й вивезли, а що не змогли вивезти — обстріляли й ущент розгромили. При цьому будівлі навколо цехів залишилися майже неушкодженими, що доводить — стріляли цілеспрямовано. Треба сказати, що віруючі церков ХВЕ у Слов'янську мали успіх як духовний, так і матеріальний, очевидно це і викликало таку сильну злобу й заздрість у тих, хто незаконно підняв зброю, і у тих, хто духовно підтримував і благословляв на такі злочинні дії».

Сьогодні віруючі церкви «Преображення» (а в ній 300 членів) дякують Богові за те, що Він зберіг їхній дім молитви. Сепаратисти лише пограбували телерадіостудію, забрали комп'ютерну техніку. Нині служителі вже відновили радіотрансляцію християнських передач.

Під час богослужіння на Сході по-особливому моляться за мир. Люди хочуть одного — щоб закінчилася війна й швидше загоїлися рани цієї землі.

ПОКАЙТЕСЬ
І БЕРІТЕ

Конференція Донецького та Луганського
об'єднань ЦХВЕУ, 31 січня 2015 р.

Науково-практична конференція
«П'ятидесятництво в Західній Україні:
історія та сучасність». Василь Кіт
знайомить учасників конференції
з історичними
документами,
м. Львів,
5-6 березня 2015 р.

У Коростені розпочалося навчання
12 набору місіонерської школи
місії «Голос надії», 15 лютого 2015 р.

Засідання
молодіжного
комітету ЦХВЕУ,
19 лютого 2015 р.

Семінари для відповідальних
за інформаційний напрямок жіночого
служіння в обласних об'єднаннях
церков ХВЕ, 20-21 лютого 2015 р.

Конференція Дніпропетровського обласного
об'єднання ЦХВЕУ, 13 лютого 2015 р.

СЕМІНАРІЯ ПРАКТИЧНОГО БОГОСЛІВ'Я

Оголошує набір студентів на навчання (денна та заочна форма) за програмою бакалавра (спеціалізація «Богослів'я та церковне служіння»), а також на однорічну заочну програму: «Школа сімейного консультування» (перша сесія відбудеться з 25 по 29 травня).

Наша Семінарія (раніше Коростенський Біблійний коледж), заснована у травні 1991 року, стала першим біблійним навчальним закладом стаціонарного типу Церкви ХВЕ України. Семінарія Практичного Богослів'я – повноправний член Євроазійської Акредитаційної Асоціації, а навчання в Семінарії відповідає всім загальноприйнятим стандартам вищої богословської освіти.

Чому саме Семінарія Практичного Богослів'я?

1. Чудова можливість для вивчення Біблії та духовного зростання.
2. Понад двадцятирічний досвід праці в християнській освіті в поєднанні з використанням нових технологій та методів викладання.
3. Кваліфіковані викладачі з України та з-за кордону.
4. Можливість застосовувати здобуті знання на практиці в церквах України.
5. Для студентів стаціонару – відстрочка від військової служби на період навчання.
6. Усі необхідні умови для навчання, триразове харчування й гуртожиток.
7. Можливість вивчення англійської мови через регулярні уроки та спілкування з її носіями.
8. Розвиток творчих та музичних здібностей студента.
9. Найдешевше стаціонарне навчання в Україні.
10. Фінансово-матеріальна допомога студентам.
11. Після закінчення 3-річного навчання студенти отримують диплом бакалавра та допомогу в працевлаштуванні.
12. Для тих, хто не має можливості навчатися 3 роки, діють програми: «Вчитель Біблії та духовно-соціальний працівник» (2 роки навчання, диплом) та «Духовно-соціальний працівник» (1 рік навчання, сертифікат).

Якщо Ви бажаєте навчатися в Семінарії, анкету-заяву можете замовити за вказаною адресою чи по телефону. Заповнену анкету можна надіслати поштою або подати особисто.

Адреса Семінарії:

вул. Сосновського, 65в, м. Коростень
Житомирська обл., Україна, 11509
Тел.: (04142)3-22-92; (096)7354065
(097)7091610; (050)0577184

e-mail: korostenbc@i.ua,

www.korosten-bc.org.ua